
Protokoll

Regionstyrelsen

23 oktober 2025

Regionstyrelsens protokoll

Plats och tid	Bornholm, Rådhuset Visborg, 23 oktober 2025, klockan 09.00–13.30
Beslutande	Meit Fohlin (S), ordförande, ej § 413, 421, 423, 424, 427 Andreas Unger (M), 1:e vice ordförande, ordförande, § 413, 421, 423, 424, 427 Johan Malmros (C), 2:e vice ordförande Filip Reinhag (S) Thomas Karlström (S) Oscar Lindster (S) Jenny Larsson (S) Mariette Nicander (M) Sara Unger (M) ej § 413, 421, 423, 424, 427, 431, 433-435 Mårten Silvén (M), tjug ersättare, § 413, 421, 423, 424, 427, 431, 433-435 Eva Ahlin (C) Dan Rådström (C), tjug ersättare Johan Asplund (--) Saga Carlgren (V) Maya Arfvidson (MP) Lars Engelbrektsson (SD)
Ersättare	Håkan Ericsson (S), tjug ersättare § 413, 421, 423, 424, 427 Greger Eneqvist (S) Katrina Ansarfwe (S) Rolf Öström (M) Micke Seid (MP) Per Arne Vretling (SD)
Övriga	Stefan Hollmark, regiondirektör, RSF Helena Hagstedt, stadssekreterare, RSF Malin Dowglass, stadssekreterare, RSF Cajsa Örndén, stadssekreterare, RSF Anna Malm, kanslichef, RSF Ulrika Jansson, tf finans- och redovisningschef, RSF Marlene Bernfalk Karlsson, tf. ekonomidirektör, RSF Christoffer Mårhén, ekonomistrateg, regionstyrelseförvaltningen Patrik Pettersson, chefsjurist, RSF, § 413, 427 Therese Bendelin, avdelningschef, TKF, § 413, 427 Jyrki Vainio, enhetschef, TKF, § 413, 427 Susanna Palomaa, enhetschef, RSF, § 421 Karin Winsnes, strateg, RSF, § 421 Maria Wennström, enhetschef, RSF, § 423-424

Angelica Andersson Fihn, avdelningschef, RSF, § 423-424
Stefaan de Maecker, enhetschef, RSF, § 431
Emma Norrby, verksamhetsutvecklare, HSF, § 428
Sara Bergman, strateg, RSF, § 431
Malena Bendelin, enhetschef, RSF, § 433-435
Sara Lundin, projektledare, RSF, § 433
Jonas Nilsson, ekostrateg, RSF, § 434

Datum för justering

4 november 2025

Paragrafer

§ 411–443, varav § 428 och 439 justerades omedelbart

Ärenden hanteras i följande ordning: § 413, 427, 421, 423, 424, 431, 433-435 411, 412, 414-420, 422, 425, 429-430, 432, 436-439, 428, 440-443 och 426.

Underskrifter

Detta protokoll har justerats digitalt och saknar därför signaturer.

Sekreterare Helena Hagstedt

Ordförande Meit Fohlin, § 411, 412, 414-420, 422, 425, 426, 428-443

Ordförande Andreas Unger, § 413, 421, 423, 424, 427

Justerare Oscar Lindster

Justerare Eva Ahlin

ANSLAG/BEVIS	Protokollet är justerat. Justeringen har tillkännagivits genom anslag.
Organ	Regionstyrelsen
Sammanträdesdag	2025-10-23
Protokollet anslås	2025-11-05
Anslaget tas ned	2025-11-27
Protokollets förvaringsplats	Regionstyrelseförvaltningen

Register

RS § 411	Uppföljning. Intern kontrollplan regionstyrelsen 2024 - RSF	7
RS § 412	Delårsrapport 2025:2 Region Gotland	14
RS § 413	Kostnadsfria resor på allmän kollektivtrafik för färdtjänstresenärer samt ett färdtjänstkort	18
RS § 414	Investeringsuppföljning 2025	20
RS § 415	Ombudgetering för ökad digital annonsering	21
RS § 416	Partistöd 2026	24
RS § 417	Anslag valnämnden 2026	27
RS § 418	Låneram och anvisning eget kapital 2026	28
RS § 419	Investeringsram 2027-2029	30
RS § 420	Strategisk process ö-lägesfaktorer och kommunikationer	32
RS § 421	Inriktningsbeslut och finansiering fas 1 - Business Region Gotland	35
RS § 422	Uppdrag. Översyn av konstuppdraget	38
RS § 423	Uppdrag. Äskande Gotlands Konstmuseum	39
RS § 424	Körsbärsgården konsthall, eventuell gåva	45
RS § 425	Uppdrag. Tillsättande av friluftssamordnare	49
RS § 426	Mål och budget 2026 – 2028	54
RS § 427	Färdtjänstbestämmelser – upphävande	63
RS § 428	Remiss. Betänkandet Ansvaret för hälso- och sjukvården (SOU 2025:62)	67
RS § 429	Ansökan om dispens från reglerna om dygnsvila i Allmänna Bestämmelserna (AB) § 13. Räddningstjänsten	70
RS § 430	Förstudie utökat kioskutbud på Visby lasarett	72
RS § 431	Uppdrag. Handlingsplan för psykisk hälsa och suicidprevention	74
RS § 432	Förstudie gruppbostad och SÄBO	78
RS § 433	Klimatkontrakt 2025/2026 som del av satsningen inom Viable Cities	83
RS § 434	Tidsplan och fördjupad beskrivning av vattenuppdrag	85
RS § 435	Medborgarförslag. Förbud gifter i hushållen som läcker till grundvatten och mark	87
RS § 436	Medborgarförslag. Informationstavlor	89
RS § 437	Medborgarförslag. Differentiering av avgifter	90
RS § 438	Uppföljning uppdrag regionstyrelseförvaltningen	92
RS § 439	Avsägelse och fyllnadsval	93

RS § 440	Anmälan av delegationsbeslut	95
RS § 441	Information. Vissa inkomna handlingar	96
RS § 442	Regiondirektörens information	97
RS § 443	Övrig fråga	98

RS § 411**Uppföljning. Intern kontrollplan
regionstyrelsen 2024 - RSF**

Ärendenummer: RS 2023/2046

Paragraf föregående instans: AU § 245

Regionstyrelsens beslut

- Rapporteringen godkänns.

Sammanfattning

I samband med uppföljningen av 2024 års interna kontrollplan 2024-11-21, § 368 gav regionstyrelsen regiondirektören i uppdrag att vidta lämpliga åtgärder för att rätta till identifierade brister. En lägesrapportering ska ske efter halvårsskiftet 2025.

Respektive kontrollansvarig har rapporterat vilka åtgärder som genomförts för att rätta till funna brister utifrån de analyser, slutsatser och förslag till åtgärder som förelåg efter 2024 års intern kontroll.

Det kan konstateras att bristerna är aktualiserade och att åtgärder genomförs.

Nedan redovisas, per aktuell kontrollpunkt, en lägesrapport om vad som gjorts hittills för att rätta till de identifierade bristerna.

Tillgänglighet på hemsidan Almedalsveckan.info*Analys/slutsats – enligt kontroll 2024*

Förutom betydelsen av att ha en tillgänglig hemsida är det även av ytterst vikt att tillgängliggöra det som händer i Almedalen för fler.

Åtgärder – enligt kontroll 2024

- Ta hjälp av Region Gotlands egna experter inom området när den nya hemsidan sätts upp.
- I samarbete med olika intresseorganisationer, som lyfter sina medlemmars möjlighet att delta, ta fram till exempel lösningar för hur man kan livetexta.

Kommentar/ lägesbeskrivning per den 1 juli 2025

Ett nytt verktyg för evenemangshantering har tagits fram och en ny webbplats med programvisning har lanserats. I den publika lösningen på webbplatsen har fokus varit på tillgänglighet. Kollegor med kompetens inom området har varit med i utvecklingsarbetet. Ett verktyg för uppläsning av text har installerats. Användarna av webbsidan och programvisningsmodulen har inte haft några synpunkter eller återkopplat någon kritik för den lösning som nu används.

Under året har Almedalskontoret samarbetat med Hörselskadades Riksförbund (HRF) kring textning av evenemang som genomförs under Almedalsveckan. Information har skickats ut till arrangörer, vilka också blivit inbjudna till digitala informationsmöten och utbildningar för att lära sig livetexta med hjälp av AI. Detta har lett till att 93 evenemang var livetextade 2025 jämfört med 73 evenemang 2024. Det är fortfarande en försumbar del av evenemangen som är textade, men en ökning mellan åren föreligger.

Kris- och kontinuitetshantering inom måltid

Analys/slutsats – enligt kontroll 2024

Det ser olika ut i de kök som har kontrollerats. Ett antal kök har brister i krisarbetet då de inte har aktuell krismeny eller tillräckligt krislager. Bristerna kan försämra möjligheterna att leverera måltider på ett effektivt sätt vid en kris.

Kunskap om krismeny och krislager är i vissa kök personberoende och till stor del planerad av en person. Om denne inte finns på plats finns det risk att produktionen vid en krissituation inte blir effektiv.

Det är stor platsbrist i köken och en kritisk punkt som pekats ut är att det inte finns tillräckligt med utrymme för specifika krislivsmedel. Det vore fördelaktigt om de livsmedel som ingår i krismenyn även används i den vanliga menyn. På det sättet kan varorna omsättas på ett naturligt sätt. Dessutom minimeras risken för svinn och ekonomisk förlust.

Vid personalbortfall eller andra typer av kriser prioriteras inte överlämning av krismeny och krislager, vilket kan vara en risk om det inte finns dokumenterat och tillgängligt. Aktuell kökspersonal saknar därmed kunskap om området.

Åtgärder – enligt kontroll 2024

- Se över om det kan tas fram centralt bestämda maträtter till krismenyn som är en del av den vanliga menyn. På det sättet kan varorna i krislagret omsättas på ett enkelt sätt.
- Under sommaren och andra tillfällen då produktion tillfälligt flyttas till annat tillagningskök, behöver det säkerställas vem som har ansvaret för krislager och att det finns ett sådant.

Kommentar/lägesbeskrivning per den 1 juli 2025

Under våren 2025 har arbetet med att ta fram en centralt beslutad krismeny pågått. Krismenyn består av maträtter och råvaror som är en del av den vanliga menyn, för att underlätta omsättningen av lager. Menyn är framtagen tillsammans med meny- och receptgruppen. Fastställande av menyn kommer att ske efter sommaren och inköp av nödvändiga livsmedel kommer att ske när det finns ekonomiska medel tillgängliga.

Inför sammanslagning av kök under ledigheter ansvarar respektive enhetschef för de öppna köken, i dialog med ansvarig kock, att krislagret säkerställs. Information har gått ut till alla medarbetare om att alla verksamheter ska se över sina lager samt säkra sommarproduktionen. De kök som har sommarproduktion ska ha ett tillräckligt stort lager för att kunna tillaga de planerade portionerna under sammanslagningen.

Inköp avtalstrohet

Analys/slutsats – enligt kontroll 2024

För att öka möjligheterna till att systematiskt mäta leverantörstrohet för de avtal som köps på utanför e-handelssystem

Region Gotland har idag ett krav i våra upphandlingsunderlag att leverantörerna ska ange avtalsnummer, men detta är ett krav som tidigare inte har följts upp eller tillämpats. Därför kommer det behövas systematisk leverantörsbearbetning för att ändra detta och öka fakturakvaliteten. Nedan aktiviteter föreslås för att öka mätbarheten.

1. Mäta hur stor andel fakturor som har en korrekt avtalsreferens.
2. Utifrån detta sätta upp och följa upp målsättningar om hur många fakturor som framöver ska innehålla korrekt avtalsreferens.
3. Identifiera leverantörerna som inte skickar in avtalsnummer eller skickar felaktigt.
4. Skicka ut instruktioner till samtliga leverantörer hur de lägger in avtalsreferens korrekt.
5. Säkerställa att avtalen ligger upplagda i Region Gotlands avtalsdatabas. Nytt upphandlingssystem med utförligare avtalskatalog finns upprättat hösten 2024.

När regionen säkerställt att leverantörerna skickar in fakturor med korrekta avtalsreferenser i referensfält kan det göras mätningar på fakturor och jämföra mot avtalsdatabas för att säkerställa att det är giltiga avtal och referenser. Därefter kan arbete fortsätta med det mer detaljerade arbetet för avtalsuppföljning enligt nedan.

För att öka möjligheterna till att systematiskt mäta avtalstrohet för de avtal som köps utanför e-handelssystem föreslås/görs följande

1. Mätning av avtalstrohet möjliggörs genom att ovan angivet under leverantörstrohet är uppfyllt.
2. Säkerställa att avtalen innehåller detaljerade specifikationer över produkter och priser.
3. Därefter kan avtalstroheten mätas manuellt per avtal.

Då detta arbete måste göras manuellt är det inte resursmässigt rimligt att kontrollera 100 % av dessa fakturor. Region Gotland måste då göra ett urval av fakturor och göra en mätning av avtalstroheten på basis av dessa. Urvalet får

då skalas upp till att vara avtalstrohet för hela Region Gotland på alla köp utanför e-handelssystem.

Åtgärder – enligt kontroll 2024

1. För avtal i e-handelssystem:

- a. Öka andel avtal e-handelssystem. Vid köp via e-handelssystemet kan avtalstrohet mätas. Ett större antal avtal som ligger i e-handelssystemet innebär effektivare uppföljning av avtalstrohet. Öka andelen fakturor som hanteras helt eller delvis automatiskt via abonnemang. Ökar mätbarheten. Minskar administrativt arbete. Förenklar att hitta avvikelser.

2. För avtal utanför e-handelssystem:

- a) Öka andel fakturor som innehåller avtalsreferens. Ökar mätbarheten.
- b) Upprätta arbetssätt för stickprov för de avtal som köps på utanför e-handelssystemen. Därigenom kan vi uppskatta leverantörs- och avtalstrohet.

3. Fortsatt säkerställa beställarkompetens för god avtalstrohet

Kommentar/lägesbeskrivning per den 1 juli 2025

För att öka möjligheterna till att systematiskt mäta leverantörs- och avtalstrohet identifierades 2024 ett antal aktiviteter som behövde genomföras. Nedan ges en kortfattad beskrivning av det arbete som genomförts 2024–2025.

Arbete har genomförts för att säkerställa att Region Gotlands avtal ligger upplagda i Region Gotlands avtalsdatabas. Arbete har genomförts i nya avtalsdatabasen för att kvalitetssäkra innehållet och uppdatera behörigheter och användare. Det nya upphandlingssystemet med utförligare avtalskatalog som upprättades hösten 2024 används i stor omfattning och bedöms mer användarvänlig än tidigare avtalsdatabas. Arbetet med att lägga in samtliga avtal, som inte låg i den tidigare databasen och därmed inte automatiskt kunnat överföras till den nya databasen, pågår och det är upp till varje förvaltning att säkerställa samtliga aktuella avtal läggs in då de har information om aktuella avtal inom sin verksamhet. Arbetet görs i dialog med regionstyrelseförvaltningens inköpsenhet och möjliggör avtalsförvaltning av respektive avtal.

Status föreslagna åtgärder 2024

1. För avtal i e-handelssystem:

- a. Öka andel avtal e-handelssystem. Vid köp via e-handelssystemet kan avtalstrohet mätas. Ett större antal avtal som ligger i e-handelssystemet innebär effektivare uppföljning av avtalstrohet.

Ett arbete har genomförts med samtliga leverantörer för att kunna mäta hur stor andel fakturor som har en korrekt avtalsreferens. Kontroll i vilken omfattning avtalsreferenser anges har gjorts. Samtliga leverantörer har fått information kring vikten av att ange avtalsreferens och instruktioner kring hur det ska göras. Detta dels i samband med avtalsskrivning dels vid en insats våren 2025 där alla leverantörer fick skriftlig information om detta.

Andelen avtal i e-handelssystemet har ökat ytterligare under 2024 – 2025. AV-produkter, idrottsmateriel och idrottsinventarier samt delar av lekmateriel har gjorts till e-handelsavtal. Rutin har utarbetats för att i inledningen av varje upphandling också överväga om kommande avtal ska läggas i e-handelssystemet. Planering finns för ytterligare ökning av antal avtal i e-handelssystemet 2025 - 2026 exempelvis för livsmedel i styck förpackning. I samband med upprättande av upphandlingsplan 2026 – 2030 kommer också upphandlingar som ska ha e-handel att identifieras och planeras.

- b. Öka andel fakturor som hanteras helt eller delvis automatiskt via abonnemang. Ökar mätbarheten. Minskar administrativt arbete. Förenklar att hitta avvikelser.

Projekt för att öka andel fakturor som hanteras via abonnemang genomförs och kommer att genomföras på en förvaltning i taget. Detta kommer att öka automatiseringsgraden avsevärt inom Region Gotlands fakturahantering.

2. För avtal utanför e-handelssystem:

- a. Öka andel fakturor som innehåller avtalsreferens. Ökar mätbarheten.

Arbete har genomförts med samtliga leverantörer för att kunna mäta hur stor andel fakturor som har en korrekt avtalsreferens. Kontroll i vilken omfattning avtalsreferenser anges har gjorts. Samtliga leverantörer har fått information kring vikten av att ange avtalsreferens och instruktioner kring hur det ska göras. Detta dels i samband med avtalsskrivning dels i vid en insats våren 2025 där alla leverantörer fick skriftlig information om detta. Kontroll av att leverantörerna anger referensnummer korrekt så att Region Gotland ska kunna mäta leverantörs- och avtalstrohet har utarbetats och kommer att genomföras löpande.

- b. Upprätta arbetssätt för stickprov för de avtal som köps på utanför e-handelssystemen. Därigenom kan vi uppskatta leverantörs- och avtalstrohet.

En utredning har gjorts våren 2025 där planering för att detta ska upprättas ingår tillsammans med ett antal andra planerade aktiviteter. Spendanalys används för leverantörstrohet; behov av att skapa modell för urval och stickprov av fakturor för att uppskatta avtalstrohet.

3. Fortsatt säkerställa beställarkompetens för god avtalstrohet

Förvaltningen arbetar fortsatt för att stärka leverantörs- och avtalstrohet genom nedanstående aktiviteter. Ett flertal av nedan beskrivna åtgärder har gjorts sedan flera år tillbaka.

1. Utbildning inköp inkl avtalstrohet – ett antal utbildningar per år som är öppna för samtliga medarbetare på Region Gotland där vi påtalar vikten av att följa Region Gotlands avtal. Vi ser också över möjligheter och förutsättningar för att införa obligatoriska utbildningar för att ytterligare säkerställa att samtliga berörda medarbetare har information om vikten av att följa Region Gotlands avtal.
2. På intranätet står tydligt angivet att Region Gotlands avtal ska följas.
3. Deltar i internt forum för kommunikation vilket gör att vi kan sprida information om vikten av att följa Region Gotlands avtal.
4. Utveckling av avtalsdatabasen för att se till att alla hittar våra avtal och att informationen är korrekt. Genom detta stärker vi förutsättningarna för medarbetarna att hitta Region Gotlands avtal och följa dem.
5. All form av digitalisering inklusive ökad e-handel för att skapa effektivitet, användarvänlighet vid användande av Region Gotlands avtal samt mätbarhet.
6. Stående inslag på våra internkontroller och revisioner vilket gör att vi kan mäta leverantörs- och avtalstrohet.
7. Utvecklat upphandlingssupporten med kompetens och tillgänglighet för att kunna stödja Region Gotlands medarbetare att använda Region Gotlands avtal på ett korrekt sätt. Befintlig upphandlingssupport tar också sedan 2021 emot klagomål och åtgärdsförslag och inköpsenheten hanterar dessa tillsammans med berörda verksamheter på Region Gotland.
8. I inköspolicy och riktlinjer för inköp står tydligt angivet att Region Gotlands avtal ska följas. Pågående revidering av policy och riktlinjer ska ytterligare stärka ansvarsfördelning och beställarkompetens. Genom detta stärks förutsättningarna för medarbetarna att följa Region Gotlands avtal.
9. Modell och arbetssätt för avtalsuppföljning utarbetas. Detta för att stärka ansvarsfördelning och beställarkompetens. Genom detta stärks förutsättningarna för medarbetarna att följa Region Gotlands avtal.
10. Uppmanar i alla dialoger till att använda befintliga avtal. I samtliga dialoger, exempelvis till upphandlingssupporten, vid utbildningar, löpande rådgivning, i dialog även med externa parter uppmanar inköpsenhetens medarbetare alltid till att följa Region Gotlands avtal.
11. För att ytterligare stärka såväl beställarkompetens som vikten av att följa Region Gotlands avtal har inköpsenheten gjort en utredning våren 2025 där vi har sett över ytterligare aktiviteter som kan genomföras.

Ärendets behandling under mötet

Ordförande ställer proposition på arbetsutskottets förslag och finner att det bifalls.

Beslutsunderlag

Regionstyrelseförvaltningens tjänsteskrivelse 2025-09-15

RS § 412**Delårsrapport 2025:2 Region Gotland**

Ärendenummer: RS 2025/11

Paragraf föregående instans: AU § 259

Regionstyrelsens förslag till regionfullmäktige

- Delårsrapporten godkänns.
- Återrapportering av uppdraget att redovisa vilka åtgärder som genomförts eller planeras för att inte budgeten 2025 ska överskridas tas emot.

Sammanfattning

Delårsrapporten har i allt väsentligt upprättats enligt de krav som ställs på en delårsrapport i kommunallagen, lagen om kommunal bokföring och redovisning samt rekommendationer från Rådet för kommunal redovisning.

Det ekonomiska resultatet i perioden uppgår till 98 mnkr (-180 mnkr, 2024). Det är en stor förbättring jämfört med motsvarande period föregående år främst på grund av att pensionskostnaderna är lägre samt att nämndernas intäkter är högre till följd av högre riktade statsbidrag. Det prognostiserade resultatet för helåret är 55 mnkr, vilket innebär en budgetavvikelse på -17 mnkr. Balanskravsresultatet för perioden uppgår till 117 mnkr och för helåret 67 mnkr.

Budgetavvikelsen för nämnderna för helåret är 7 mnkr vilket är mycket positivt och en stor förbättring jämfört med föregående prognos. Tre nämnder prognostiserar underskott. Nämndernas nettokostnadsökning i perioden är låga 1,5 procent och prognostiseras till 3,3 procent för helåret.

Investeringsutgifterna uppgår i perioden till 375 mnkr. Investeringsprognosen uppgår till 750 mnkr.

Det ackumulerade sjuktalet för perioden januari-juli uppgår till 5,9 procent. Jämfört med samma period föregående år, ses en liten ökning av sjuktalet med 0,4 procentenheter. Antalet anställda uppgår för juli till 6 861 vilket är 39 färre än juli 2024. Antal årsarbetare är oförändrat jämfört med föregående år.

För 2025 har regionfullmäktige beslutat om 40 mål. Vissa mål gäller flera nämnder och bolag och vissa mål gäller för en specifikt nämnd eller ett bolag. Enligt prognos förväntas 12 mål att uppfyllas (30 procent), 15 mål att uppfyllas delvis (38 procent), 5 mål att ej uppfyllas (13 procent) och 8 kan inte utvärderas (20 procent) per sista augusti.

I rapporten redovisas målen med tillhörande analys av det arbete som görs för att nå måluppfyllelse.

I november 2023 tog regionfullmäktige beslut om nya riktlinjer för God ekonomisk hushållning. Då fastställdes att den långsiktiga målbilden är att Region Gotland ska bedriva en verksamhet med god kvalitet, ha en stabil ekonomi och en ekonomisk buffert för oförutsedda händelser. Det fastställdes även att Region Gotland ska arbeta med god framförhållning för att anpassa verksamheten till samhällsförändringar och medborgarnas behov. God ekonomisk hushållning förutsätter att verksamheten rymms inom de ekonomiska ramarna. De ekonomiska ramarna utgör därmed en restriktion för verksamhetens omfattning.

I samband med delårsrapporten ska en samlad bedömning göras av huruvida målen för god ekonomisk hushållning kommer att uppnås samt om balanskravet är uppfyllt. Resultatmålet och soliditeten har förbättrats jämfört med föregående år, men helhetsbilden är att nyckeltalen pekar på en svagare ekonomi än för ett par år sedan. Sammantaget görs bedömningen att det kan bli svårt att uppnå god ekonomisk hushållning för 2025 i enlighet med beslutade riktlinjer.

Region Gotland mäter kvalitet bland annat genom servicemätningar och hälso- och sjukvårdens hälsobarometer. De senaste resultaten visar att Region Gotland förbättrat sin service inom bemötande, tydlighet och enkelhet jämfört med 2024. Resultatet bygger på medborgares upplevelser efter kontakt via telefon, där Region Gotland ligger över genomsnittet i bemötande. Insatser och dialoger inom förvaltningarna tros ha bidragit till förbättringen.

I Hälso- och sjukvårdsbarometern 2024 uppger 79 procent stort förtroende för vården på Gotland – näst högst i landet. 90 procent anser sig ha tillgång till den vård de behöver och 75 procent tycker att väntetiderna till vårdcentral är rimliga.

Återrapportering av uppdrag

I samband med behandlingen av delårsrapport 1 beslutade regionfullmäktige 2025-06-16, § 98 att de nämnder som prognostiserar underskott ska vidta åtgärder för att nå en budget i balans. Åtgärderna ska i första hand vara av långsiktig karaktär och fokusera på kostnadsminskningar genom förebyggande och hälsofrämjande åtgärder, baserat på evidens och beprövad erfarenhet, för minskade behov i befolkningen framöver.

Samtliga nämnder fick också i uppdrag att i delårsrapport 2 redovisa vilka åtgärder som genomförts eller planeras att genomföras för att inte budgeten ska överskridas 2025. Nämnderna ska för varje åtgärd redovisa den bedömda ekonomiska effekten 2025.

Nämnderna har genomfört vissa åtgärder för att nå ekonomisk balans, men inte rapporterat bedömd ekonomisk effekt enligt uppdragets instruktion. Prognosen för nämnderna har emellertid förbättrats kraftigt jämfört med

delårsrapport 1. De nämnder som nu prognostiserar en negativ budgetavvikelse är barn- och utbildningsnämnden (BUN), tekniska nämnden (TN) och miljö- och byggnämnden (MBN). Både TN och MBN har blivit beviljade tilläggsanslag efter att rapporten upprättas och därmed väntas ekonomin i dessa nämnder vara i balans med budget.

Barn- och utbildningsnämnden har rapporterat att det finns framtagna handlingsplaner men innehållet i handlingsplanerna är inte rapporterade och nämnden har fortfarande ett stort prognostiserat underskott jämfört med budget. Underskottet är dock lite lägre än vid senaste prognosen.

Bedömning

År 2025 är andra året som målen i den nya styrmodellen följs upp. Det kan konstateras att aktiviteter pågår inom samtliga mål. En prognos för måluppfyllelse har gjorts i årets rapport. Bedömningen bygger på det arbete som pågår för att nå målen. Det kan konstateras att prognosen för måluppfyllelse 2025 i de flesta fall är oförändrad eller bättre jämfört med 2024.

Avgörande för att nå ekonomisk balans och en god ekonomisk hushållning framåt är att nämnderna klarar att hålla budget och att investeringsnivåerna blir lägre för att låneskulden inte ska öka för snabbt och för mycket. Även om investeringar inte når upp till budgeterad nivå, innebär investeringsprognosen på 750 mnkr att finansiering med egna medel inte är möjlig.

Det är mycket positivt att nämnderna i sin helhet väntas klara budgeten. Det finns dock, trots den positiva prognosen, en underliggande obalans mellan verksamhet och ekonomi. Orsakerna till förbättringen i årets prognos är främst stora tillfälliga riktade statsbidrag. Eftersom dessa statsbidrag inte är permanenta är det mycket angeläget att nämnderna fortsätter att anpassa verksamheten efter beslutad budget.

Regionen har begränsade möjligheter att öka sina intäkter, men desto större möjligheter att påverka sina kostnader. Det är viktigt med ett fortsatt fokus på ekonomin och att nämnderna håller budget. Åtgärder behöver därför vidtas för att anpassa verksamhetens kostnader så att resultatmålet uppnås. Dessutom behöver investeringarna prioriteras så att de årliga investeringsutgifterna hamnar på en lägre nivå. Båda åtgärderna är nödvändiga för att klara de finansiella målen och uppnå en god ekonomisk hushållning framöver.

Resultatmålet och soliditeten har förbättrats jämfört med föregående år, men helhetsbilden är att nyckeltalen pekar på en svagare ekonomi än för ett par år sedan. Sammantaget görs bedömningen att det kan bli svårt att uppnå god ekonomisk hushållning för 2025 i enlighet med beslutade riktlinjer

Ärendets behandling under mötet

Ordförande ställer proposition på arbetsutskottets förslag och finner att det bifalls.

Beslutsunderlag

Regionstyrelseförvaltningens tjänsteskrivelse 2025-09-29
Region Gotland Delårsrapport 2 2025

Skickas till

Samtliga nämnder

RS § 413**Kostnadsfria resor på allmän
kollektivtrafik för färdtjänstresenärer
samt ett färdtjänstkort**

Ärendenummer: RS 2024/1708

Paragraf föregående instans: AU § 247

Regionstyrelsens förslag till regionfullmäktige

- Regionfullmäktige beviljar förslaget att alla som är berättigade till färdtjänst åker kostnadsfritt med den allmänna kollektivtrafiken på Gotland.
- Regionfullmäktige återlämnar till tekniska nämnden att slutligt avgöra om det behövs införas en särskild färdtjänstlegitimation.

Sammanfattning

Tekniska nämnden har föreslagit att alla som är berättigade till färdtjänst ska kunna åka kostnadsfritt på allmänna kommunikationer och att det ska införas en färdtjänstlegitimation som ska uppvisas på resor med allmänna kommunikationer samt på färdtjänstresor med upphandlade fordon.

Färdtjänst är särskilt anordnade transporter för personer som har väsentliga svårigheter att förflytta sig på egen hand eller att använda allmänna kommunikationer. Är de allmänna kommunikationerna så utformade att det är rimligt att kräva att även personer med funktionsvariationer ska kunna använda dem, föreligger alltså ingen rätt att få färdtjänst.

Vid bestämmande av avgifter i kollektivtrafiken gäller den kommunala likställighetsprincipen enligt 2 kap. 3 § kommunallagen. Det innebär att för likvärdiga prestationer ska som huvudregel samma avgift tas ut.

En kommuns skyldighet att tillhandahålla färdtjänst regleras i lagen (1997:36) om färdtjänst (färdtjänstlagen). Grunderna för avgifterna bestäms enligt 11 § färdtjänstlagen av kommunen genom beslut i fullmäktige. Avgifterna ska vara skäligen och får inte överstiga självkostnaden.

Varje kommun ska enligt 2 kap. 11 § lagen (2010:1065) om kollektivtrafik regelbundet i ett trafikförsörjningsprogram ange omfattningen av trafik enligt lagen (1997:736) om färdtjänst och lagen (1997:735) om riksfärdtjänst och grunderna för prissättningen för resor med sådan trafik. Regionfullmäktige antog 2024-03-25, § 29 Trafikförsörjningsprogram 2024–2033. Det finns även beslut om taxa för kollektivtrafiken.

Bedömning

Förslagen gäller allmänna kommunikationer. Med det kan även förstås annat än regionens allmänna kollektivtrafik, till exempel flyg och färjor. Redan på grund härav bör förslaget om gratisresor avslås. Begränsas frågeställningen till

gratisresor i regionens allmänna kollektivtrafik, kommer det ändå i konflikt med likställighetsprincipen för andra resenärer som nyttjar samma resetjänst, prestation, men får betala för den. Även det är skäl för avslag.

Vad gäller förslaget om att införa en färdtjänstlegitimation anser regionstyrelseförvaltningen att det är fråga om en sådan riktlinje- eller rutinfråga som tekniska nämnden själv bör kunna besluta om.

Alternativ – återremiss till tekniska nämnden

Teknikförvaltningen har i kontakter fört fram att syftet med förslaget är att vissa tillståndshavare med till exempel vid skovsjukdomar emellan skoven inte behöver särskilt anordnade transporter och då skulle kunna förmås använda den allmänna kollektivtrafiken. Likställighetsprincipen medger dock inte föreslagen lösning. Ett alternativ att nå syftet är att öka egenavgifterna och skapa incitament. I så fall kan övervägas en återremiss till tekniska nämnden för en mera genomgripande översyn av avgiftsfrågan i syfte att skapa rimliga incitament i färdtjänsten (till exempel kostnad, reslängd och miljö) och minimera risken för överutnyttjanden (välfärdsbrottlighet – till exempel överdriva symptom, påverkan på intygsskrivare). På så sätt kan därmed möjligen skapas mer utrymme för den allmänna kollektivtrafiken att bli tillgängligare för fler och behovet av särskilt anordnade transporter minska.

Ärendets behandling under mötet

Ärendet föredras av Therese Bendelin, avdelningschef, teknikförvaltningen.

Oscar Lindster (S) yrkar att första beslutspunkten ändras till:

"Regionfullmäktige beviljar förslaget att alla som är berättigade till färdtjänst åker kostnadsfritt med den allmänna kollektivtrafiken på Gotland. Punkt två kvarstår som tidigare."

Saga Carlgren (V), Johan Malmros (C) och Maya Arfvidson (MP) instämmer i Oscar Lindsters yrkande.

Ordförande ställer proposition på arbetsutskottets förslag med Oscars Lindsters ändringsyrkande och finner att det bifalls.

Beslutsunderlag

Tekniska nämndens beslut 2024-06-17, § 133

Regionstyrelseförvaltningens tjänsteskrivelse 2025-09-12

Skickas till

Tekniska nämnden

RS § 414 Investeringsuppföljning 2025

Ärendenummer: RS 2025/346

Regionstyrelsens beslut

- Ärendet utgår.

RS § 415**Ombudgetering för ökad digital annonsering**

Ärendenummer: RS 2025/1742

Paragraf föregående instans: AU § 263

Regionstyrelsens förslag till regionfullmäktige

- Regionstyrelsen beslutar att föreslå regionfullmäktige att budgetanslag för regiongemensam digital annonsering ombudgeteras från respektive nämnd till regionstyrelsen från och med 2026. Beslutet tas av regionfullmäktige i ärendet mål och budget 2026-2028.

Sammanfattning

Annonsering är en viktig del av Region Gotlands externa kommunikation. Regionens verksamheter är i ständigt behov av att löpande informera både medborgare och besökare på ön om olika förhållanden, beslut och förändringar. Det behöver finnas en mix av kanaler för att nå ut till alla olika målgrupper. Detta gäller inte minst vid olika kriser då det behöver gå snabbt.

Merparten av Region Gotlands samhällsinformation annonseras idag i de tryckta lokaltidningarna. Sedan drygt 10 år tillbaka samlas stor del av regionens annonsmaterial, det vill säga samhällsinformation från regionens olika verksamheter, i en gemensam så kallad samannons på lördagar. Mycket lite av denna samhällsinformation annonseras digitalt. Det finns ingen samlad annonsbudget för detta, utan varje verksamhet betalar för sin yta.

Samtidigt finns ett väl utvecklat arbetssätt och produktion av dagliga samhällsviktiga nyheter som varje dag publiceras på nya gotland.se, vars underliggande tekniska lösning sedan ett år tillbaka, möjliggör nya alternativ.

Trots flera års upprepade försök att informera och skapa gynnsamma paketlösningar avtalsvägen sker inte den digitala omställningen av sig själv. Det krävs en samordnad, gemensam lösning och resurser behöver samlas för att åstadkomma en samordnad, resurseffektiv tjänst för detta.

Region Gotland är i stort behov av att utveckla sin annonsering i de digitala kanalerna i syfte att nå ut bredare och betydligt snabbare med sin aktuella samhällsinformation. En bättre balans mellan tryckt och digital annonsering skulle betyda att fler grupper i olika åldrar kan nås.

Regionstyrelseförvaltningen föreslår därför att medel ombudgeteras enligt nedanstående tabell:

Nämnd	Belopp (tkr)
Hälso- och sjukvårdsnämnden	-50
Socialnämnden	-50

Barn- och utbildningsnämnden	-50
Miljö- och byggnämnden	-50
Tekniska nämnden	-50
Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden	-50
Regionstyrelsen	+300
Summa	0

Bedömning

Region Gotland är i stort behov av att utveckla sin annonsering i de digitala kanalerna i syfte att nå ut bredare och betydligt snabbare med sin aktuella samhällsinformation. En bättre balans mellan tryckt och digital annonsering skulle betyda att fler grupper i olika åldrar kan nås.

En satsning på digital annonsering i denna form skulle även innebära att regionens egen webbplats som källa för löpande, uppdaterad och trovärdig kanal för samhällsinformation, skulle stärkas.

1. Rättslig grund/rättsligt perspektiv

Aktuellt annonseringsavtal.

2. Ekonomiskt perspektiv

Förslaget avser en ombudgetering av ekonomiska medel som baseras på en gemensam grundfinansiering, där samtliga nämnder/förvaltningar bidrar med 50 000 kronor. Bedömningen att resterande del kan bäras av regionstyrelsens förvaltning är baserad på de senaste två årens annonseringskostnad.

3. Barnperspektiv

Ej aktuellt.

4. Jämställdhetsperspektiv

Ej någon mätbar effekt.

5. Landsbygdssäkring/geografiskt perspektiv

Ej någon mätbar effekt.

6. Klimat och miljöperspektiv

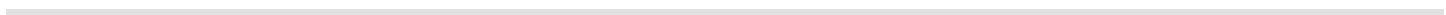
Ej någon mätbar effekt.

Ärendets behandling under mötet

Ordförande ställer proposition på arbetsutskottets förslag och finner att det bifalls.

Beslutsunderlag

Regionstyrelseförvaltningens tjänsteskrivelse 2025-09-02

RS § 416 Partistöd 2026

Ärendenummer: RS 2025/1596

Paragraf föregående instans: AU § 264

Regionstyrelsens förslag till regionfullmäktige

Regionstyrelsen ska i början av januari 2026 betala ut partistöd inklusive utbildningsbidrag till partierna med mandat i regionfullmäktige enligt följande:

- Till Arbetarepartiet-Socialdemokraterna, 2 427 890 kronor.
- Till Centerpartiet, 1 459 242 kronor.
- Till Kristdemokraterna, 393 730 kronor.
- Till Liberalerna, 393 730 kronor.
- Till Miljöpartiet de gröna, 587 459 kronor.
- Till Moderaterna, 1 459 242 kronor.
- Till Sverigedemokraterna, 974 918 kronor.
- Till Vänsterpartiet, 781 189 kronor.

Regionstyrelsen ska fördela 834 960 kronor enligt beslutade regler för stöd till de partipolitiska ungdomsorganisationerna på Gotland.

Utgifterna för partistöd enligt ovan ska belasta konto 6071.

Sammanfattning

Av 4 kap. kommunallagen (2017:725), KL, framgår bland annat följande:

29 § Kommuner och landsting får ge ekonomiskt bidrag och annat stöd till politiska partier för att stärka deras ställning i den kommunala demokratin (partistöd). Partistöd får ges till de politiska partier som är representerade i fullmäktige och som är juridiska personer. Ett parti är representerat om det har fått mandat i fullmäktige för vilket en vald ledamot är fastställd enligt 14 kap. vallagen (2005:837). Partistöd får ges också till ett parti som har upphört att vara representerat i fullmäktige, dock endast under ett år efter det att representationen upphörde.

30 § Fullmäktige ska besluta om partistödets omfattning och formerna för det. Stödet får inte utformas så att det otillbörligt gynnar eller missgynnar ett parti. Fullmäktige får besluta att endast mandat för vilket en vald ledamot är fastställd enligt 14 kap. vallagen (2005:837) ska beaktas vid fördelningen av partistödet.

31 § Beslut om partistöd ska innehålla ett krav på att mottagaren av partistödet årligen ska lämna en skriftlig redovisning som visar att partistödet har använts för det ändamål som anges i 29 § första stycket. Redovisningen ska avse perioden 1 januari-31 december och ges in till fullmäktige senast sex (6) månader efter redovisningsperiodens utgång. En av mottagaren utsedd särskild

granskare ska granska om redovisningen ger en rättvisande bild av hur mottagaren har använt partistödet. Granskarens rapport över granskningen ska bifogas redovisningen. Fullmäktige får besluta att stöd inte ska betalas till ett parti som inte lämnar redovisning och granskningsrapport enligt första och andra styckena.

32 § Beslut om att betala ut partistöd ska fattas av fullmäktige minst en gång per år.

Av regionfullmäktige beslutade *Regler för partistöd* den 17 februari 2020 (RS 2019/1073) framgår bland annat följande:

Fullmäktige ska i november månad varje år, i samband med budgetbeslut, besluta att utbetalning av hela partistödet inklusive utbildningsbidrag ska ske i början av januari nästkommande år.

Mottagaren av partistöd ska årligen lämna in en skriftlig redovisning som visar att partistödet har använts för de ändamål som anges i 4 kap. 29 § första stycket KL. Redovisningen ska avse perioden 1 januari-31 december och ges in till fullmäktige senast sex (6) månader efter redovisningsperiodens utgång. En av mottagaren utsedd särskild granskare ska granska om redovisningen ger en rättvisande bild av hur mottagaren har använt partistödet. Granskarens rapport ska bifogas redovisningen.

Redovisningen ska ske via regionens e-tjänst alternativt på av regionen framtagen blankett. Till redovisningen ska bifogas utdrag ur årsmötesprotokoll eller styrelseprotokoll utvisande vem eller vilka som är behöriga firmatecknare samt vem som av mottagaren är utsedd till granskare.

För parti som inte lämnar redovisning eller granskningsrapport på ett korrekt sätt kan fullmäktige besluta att inte verkställa utbetalning av nytt stöd. För parti som inte lämnar redovisning i rätt tid reduceras partistödet automatiskt med 10 %. Har redovisning inte lämnats in innan den 1 september trots påminnelse reduceras partistödet med 100 %.

Bedömning

Förslag till fördelning av partistöd är en matematisk beräkning av stödbeloppens storlek i enligt med regionens regler.

Bedömning av konsekvenser i tvärperspektiv

1. Rättslig grund/rättsligt perspektiv

Bedömningen är att förslag till beslut följer gällande lagstiftning och av regionfullmäktige beslutade regelverk för utbetalning av partistöd.

2. Ekonomiskt perspektiv

Bedömningen är att förslag till fördelning av partistöd följer budget.

3. Barnperspektiv

Ej aktuellt.

4. Jämställdhetsperspektiv

Ej aktuellt.

5. Landsbygdssäkring/geografiskt perspektiv

Ej aktuellt.

6. Klimat och miljöperspektiv

Ej aktuellt.

Ärendets behandling under mötet

Ordförande ställer proposition på arbetsutskottets förslag och finner att det bifalls.

Beslutsunderlag

Regionstyrelseförvaltningens tjänsteskrivelse 2025-09-08

Skickas till

Partiernas kontaktpunkter

Regionstyrelseförvaltningen/Stab för verkställighet

RS § 417 Anslag valnämnden 2026

Ärendenummer: RS 2025/1835

Paragraf föregående instans: AU § 265

Regionstyrelsens förslag till regionfullmäktige

- Information om äskandet tas emot. Beslut om budget fattas i ärendet Mål och budget 2026-2028.

Sammanfattning

Valnämnden har inkommit med en begäran om ett budgetanslag för att genomföra val till riksdag och regionfullmäktige 13 september 2026.

Valnämnden har extra kostnader de år det genomförs val. Anslaget används till vallokaler, röstmottagare och utbildningar med mera.

Regionstyrelsen föreslår att valnämnden beviljas ett anslag på 1 760 tkr år 2026.

Ärendets behandling under mötet

Meit Fohlin (S) yrkar att beslutspunkten ändras till att regionstyrelsen tar emot information om äskandet och att beslut fattas i ärendet Mål och budget 2026-2028.

Ordförande ställer proposition på eget ändringsyrkande och finner att det bifalls.

Beslutsunderlag

Regionstyrelseförvaltningens tjänsteskrivelse 2025-09-24

Valnämnden 2025-09-24, § 5

Skickas till

Valnämnden

RS § 418**Låneram och anvisning eget kapital
2026**

Ärendenummer: RS 2025/1665

Paragraf föregående instans: AU § 262

Regionstyrelsens förslag till regionfullmäktige

Regionstyrelsen föreslår regionfullmäktige att besluta om följande punkter avseende finansiella transaktioner 2026:

- Ramen för upptagande av långfristiga lån fastställs till 400 miljoner kronor.
- Regionstyrelsen äger rätt att ta tillfälliga lån upp till ett belopp om 400 miljoner kronor.
- Regionstyrelsen får rätt att omsätta långfristiga lån för 400 miljoner kronor.
- Regionstyrelsen bemyndigas att inom en ram av 20 miljoner kronor anvisa medel ur Region Gotlands eget kapital för tilläggsanslag för investering.

Sammanfattning

Enligt Region Gotlands finanspolicy beslutar regionfullmäktige årligen i årsbudgeten om regionens totala lånevolym. I lånevolymen ingår befintlig lånestock vid budgetårets ingång jämte beräknad utökning av lånestocken under budgetåret för finansiering av nyinvesteringar m.m. Regionfullmäktiges beslut om regionens årsbudget och hur stor del av investeringsutgifterna som ska lånefinansieras utgör grunden för regionens upplåning.

Låneskulden uppgår per den 31 augusti 2025 till 886 miljoner kronor. Tre lån på sammanlagt 210 miljoner kronor har tagits upp under 2025 och ytterligare 90 miljoner kronor behöver lånas upp under hösten. Checkräkningskrediten har även utökats med 100 miljoner kronor och uppgår nu till 400 miljoner kronor. Ingen amortering har skett under året.

Med anledning av den planerade investeringsvolymen som 2026 innehåller stora projekt, föreslår regionstyrelseförvaltningen att ramen för upptagande av långfristiga lån utökas från 300 miljoner kronor till 400 miljoner kronor.

Regionfullmäktige beslutade 2022-11-21, § 208 att regionstyrelsen är bemyndigad att besluta om tilläggsanslag för investeringar. Summan höjdes då från 10 till 20 miljoner kronor per år. Eventuella tilläggsanslag avseende driftbudget beslutas alltid av regionfullmäktige i varje enskilt fall.

Regionstyrelseförvaltningen föreslår att den högre ramen ska kvarstå. Investeringsprojekt som bedöms vara nödvändiga att genomföra, trots att de inte ryms inom ursprunglig budget, behöver ibland hanteras snabbt. Det kan

därför vara av vikt att regionstyrelsen har en fortsatt utökad möjlighet att bevilja tilläggsanslag för att undvika förseningar i projekt.

Bedömning

Regionstyrelseförvaltningen bedömer att ramen för regionstyrelsens mandat att omsätta respektive ta upp nya lån ska höjas från 300 miljoner kronor till 400 miljoner kronor 2026.

Enligt finansplanen, som är en del av budgeten, behöver ytterligare 500 miljoner kronor lånas upp under 2026. Det bygger på att investeringarna genomförs enligt beslutad budget på 869 miljoner kronor. Erfarenhetsmässigt brukar utfallet landa på 55-60 % av budget och därför är 400 miljoner kronor rimligt.

Om ytterligare 400 miljoner kronor kommer att behöva lånas upp under 2026 överstiger låneskulden det beslutade målet för lånefinansiering varför det är mycket angeläget att framåt begränsa investeringsutgifterna och/eller sträva efter ett bättre resultat. Målet är att låneskulden inte ska överstiga 15 % av skatteintäkter, generella statsbidrag och utjämningsbidrag sett över en 5 års period. De finansiella målen har beslutats i riktlinjerna för god ekonomisk hushållning.

Förvaltningen bedömer också att det finns anledning behålla den högre ramen för regionstyrelsen att bevilja tilläggsanslag för investeringar. Den främsta anledningen är att kunna agera snabbt för att undvika förseningar i projekt som leder till ytterligare fördyringar.

Ärendets behandling under mötet

Ordförande ställer proposition på arbetsutskottets förslag och finner att det bifalls.

Beslutsunderlag

Regionstyrelseförvaltningens tjänsteskrivelse 2025-09-16

RS § 419 Investeringsram 2027-2029

Ärendenummer: RS 2025/1739

Paragraf föregående instans: AU § 261

Regionstyrelsens förslag till regionfullmäktige

- Regionstyrelsen beslutar att föreslå regionfullmäktige att investeringsramen 2027–2029 ska uppgå till 550 miljoner kronor per år.

Sammanfattning

I de nya riktlinjerna för regiongemensam beredning och prioritering av investeringar som beslutades av regionfullmäktige 2025-02-17 fastställdes att regionfullmäktige årligen ska besluta om en investeringsram för kommande år.

Region Gotlands investeringsram omfattar investeringar i all verksamhet, det vill säga både skattefinansierad och avgiftsfinansierad verksamhet. I beloppet ingår alla investeringar, både nyinvesteringar, reinvesteringar och investeringar för exploatering. I samband med slutliga budgetbeslutet kan regionfullmäktige besluta om annan summa för de totala investeringarna. Men investeringsramen är styrande för nämndernas budgetprocess samt för investeringsrådets arbete inför budgetbeslutet.

Nivån på investeringsramen utgår från aktuell finansiell situation.

Region Gotlands låneskuld har legat relativt stabilt under flera år trots en relativt stor investeringsvolym. Bra resultatnivåer och en god likviditet under åren 2020–2022 gjorde att låneskulden kunde amorteras. Under 2024 och fram till september 2025 har nya lån på sammanlagt 510 miljoner kronor tagits upp. Det innebär att låneskulden mer än fördubblats på två år och nu är 886 miljoner kronor. Höga investeringsutgifter i kombination med låga resultat är förklaringen. Låneskuldens andel av skatteintäkter och bidrag ligger nu nära den beslutade övre gränsen samtidigt som de budgeterade resultatnivåerna framåt är låga.

Utifrån dessa nyckeltal behöver därför investeringsutgifterna begränsas eller resultatet höjas. I ett scenario där investerings- och exploateringsutgifterna blir max 550 miljoner kronor per år och årets resultat minst 100 miljoner kronor, kan låneskulden hållas på en nivå som balanserar runt målet på 15 % av skatteintäkter och bidrag.

Om investeringsutgifterna blir 750 miljoner kronor och resultatet 100 miljoner kronor så kommer låneskulden att öka för mycket och redan 2026 överstiga nivån på 15 % av skatteintäkter och bidrag. 2028 är låneskulden i ett sådant scenario uppe i 23 % av skatteintäkter och bidrag vilket motsvarar 1,8 miljarder kronor.

Utifrån de finansiella målen samt aktuell ekonomisk situation föreslår regionstyrelseförvaltningen att investeringsramen sätts till 550 miljoner kronor per år under perioden 2027–2029. Det innebär att kraftiga prioriteringar behöver göras då flera stora projekt planeras den närmaste femårsperioden.

Bedömning

Regionstyrelseförvaltningen bedömer att investeringsramen bör sättas till 550 miljoner kronor per år. Motivet är att låneskulden annars kommer att överstiga det finansiella målet om storleken på låneskulden samt självfinansieringsgrad av investeringar i skattefinansierad verksamhet.

Ärendets behandling under mötet

Ordförande ställer proposition på arbetsutskottets förslag och finner att det bifalls.

Beslutsunderlag

Regionstyrelseförvaltningens tjänsteskrivelse 2025-09-30

Skickas till

Samtliga nämnder

RS § 420**Strategisk process ö-lägesfaktorer och kommunikationer**

Ärendenummer: RS 2025/1761

Paragraf föregående instans: AU § 266

Regionstyrelsens förslag till regionfullmäktige

- Information om äskandet tas emot. Beslut om budget fattas i ärendet Mål och budget 2026-2028.

Sammanfattning

Projektet (2026–2027) syftar till att samordna och stärka Region Gotlands arbete med ö-frågan, särskilt färjetrafikens prissättning. Kortsiktigt fokuseras på att sprida målgruppsanpassad kunskap om insularitet, säkra extern kompetens för opinionsbildning och bidra till utformningen av en framtida svensk territoriell regional- och landsbygdspolitik. Långsiktigt ska projektet etablera en intern samordnande struktur för övervakning av ö-lägesfaktorer och verka för nationell lagstiftning som beaktar öars särskilda förutsättningar, i enlighet med EU-fördragets artikel 174. Internationella nätverk och samarbeten stöder opinionsbildningen.

Finansiering sker genom tillfällig ramökning à 2,5 mnkr på 2 år, 2026-2027 och genom anslag 1:1: Regionala utvecklingsåtgärder, med motsvarande belopp. Total projektbudget är 5 mnkr.

Bedömning

Till följd av sitt geografiska läge, har Gotland permanenta strukturella utmaningar med avseende på bland annat tillgänglighet, demografi och tillhandahållande av offentligt finansierade välfärdstjänster till medborgare, inte minst hälso- och sjukvård, och inom många andra områden som Region Gotland driver verksamhet inom.

Region Gotland arbetar inom många fält – såsom beredskap, energiförsörjning, hälso- och sjukvård, kompetensförsörjning – för att hantera de utmaningar som kommer av att vara en ö. Under perioden 2023-2025 deltar Region Gotland även i ett EU-finansierat projekt om kostnaderna för ö-läget och bättre flerparsamarbete och samverkan mellan olika nivåer. Region Gotland jobbar också för att få lägre färjepriser och bättre förbindelser till och från ön.

Region Gotland har kunskaper, analys och erfarenheter att bidra med i en nationell kontext om ö-läget. Men det räcker inte. För att öka genomslaget, behöver Region Gotland dels etablera en sammanhållen koncernfunktion och en intern organisation och struktur för arbetet framåt, dels ta hjälp av extern expertis inom strategisk opinionsbildning. Region Gotland behöver även bedriva förstärka sin bevakning av EU-lagstiftning som påverkar Region Gotlands ö-läge och tillgänglighet, i det senare fallet i synnerhet

upphandlingsdirektivet. Region Gotland behöver även använda sina internationella nätverk för att aktivt föra in våra erfarenheter på EU-nivån, inte minst inom ramen för det kommande samrådet om en EU-strategi för öar.

En sammanhållande koncernfunktion kräver emellertid finansiering under en längre tid. Funktionen kan initialt drivas i form av ett projekt. På längre sikt är ambitionen att etablera en mer permanent organisationslösning.

Det här äskandet avser resurser för genomförande av ett projekt som löper under 2 verksamhetsår, 2026-2027.

Projektets övergripande syfte Att stärka Region Gotlands förmåga att påverka nationella beslut och öka kunskapen om de speciella utmaningar som en ö-region står inför.

Hur ska detta uppnås? Under projektets två år ska vi:

- **Samla och tydliggöra** arbetet med ö-frågor, till exempel kring färjepriser.
- **Samordna** de insatser som redan pågår för att undvika dubbelarbete och öka effektiviteten.
- **Sprida kunskap** om ö-läget, anpassad till olika målgrupper regionalt, nationellt och på EU-nivån, med fokus på färjetrafik, resande och kostnader.
- **Stärka opinionsbildningen** med hjälp av extern expertis.

Konkreta mål under projektets gång

- Genomföra insatser för att sprida kunskap om ö-läget, med särskilt fokus på färjetrafiken, gotlänningars resande och prisstatistik.
- Anlita extern kompetens för att förstärka **opinionsbildningen** kring ö-frågor regionalt, nationellt och på EU-nivån, särskilt färjetrafiken.
- Bidra med kunskap om insularitet till SVESAM:s utredning.
- Utnyttja Region Gotlands medlemskap i nätverk och internationella samarbeten för att påverka EU:s institutioner.

Långsiktiga effekter Efter projektets slut ska Region Gotland:

- Ha en tydlig intern struktur för att följa upp och arbeta med ö-lägesfrågor.
- Ha bidragit till att Sverige inför en nationell lagstiftning för öar och skärgårdar, som tar hänsyn till insularitet enligt EU-fördragets artikel 174. Detta inkluderar en ö-politik, ö-strategi, ö-säkring och riktade finansiella medel för att långsiktigt stärka utvecklingen på öar och i skärgårdar.
- Ha bidragit till utformningen av en EU-strategi för öar.

Äskande om medel för 2026-2027

Äskandet omfattar en projektfinansinserad verksamhet till 50 % genom anslag 1:1: Regionala utvecklingsåtgärder, samt till 50 % genom en tillfällig ökning av ram under två år.

Förvaltningen kommer att ansöka om 1:1-medel under första delen under 2026. Det möjliggör för regionala utvecklingsutskottet att bereda projektansökan vid sitt sammanträde den 13 januari 2026 och för beslut i regionstyrelsen den 28 januari 2026, enligt rådande delegationsordning.

Indikativ projektbudget framgår av tabellen. Den indikativa budgeten inkluderar OH-kostnader.

Sammanfattningsvis äskar regionstyrelseförvaltningen 2,5 miljoner kronor för genomförande av projektet Strategisk process ö-lägesfaktorer och kommunikationer för perioden 2026-2027.

Kostnadsslag	År 1 (SEK)	År 2 (SEK)	Summa (SEK)
Projektsamordnare (lön)	1 100 000	1 100 000	2 200 000
Köp av tjänst (ex. extern konsult, tryckt material)	1 100 000	1 100 000	2 200 000
Driftskostnader (ex. resor, deltagaravgifter)	300 000	300 000	600 000
		Total	5 000 000

Med projektsamordnare avses lön till sakkunniga medarbetare i Region Gotland för att samordna arbetet internt i Region Gotland, tillika ekonomisk och kommunikativa sakkunskaper.

Med köp av tjänst avses externt upphandlad expertis inom området opinionsbildning i enlighet med projektets målsättningar.

Med driftkostnader avses bland annat arrangemang av möten i egen regi, resor, diverse material, inköp av teknik och programvara.

Ärendets behandling under mötet

Meit Fohlin (S) yrkar att beslutspunkten ändras till att regionstyrelsen tar emot information om äskandet och att beslut fattas i ärendet Mål och budget 2026-2028.

Ordförande ställer proposition på eget ändringsyrkande och finner att det bifalls.

Beslutsunderlag

Regionstyrelseförvaltningens tjänsteskrivelse 2025-09-08

RS § 421**Inriktningsbeslut och finansiering fas 1
- Business Region Gotland**

Ärendenummer: RS 2025/845

Paragraf föregående instans: AU § 267

Regionstyrelsens beslut

- Regionstyrelsen beslutar att initiera en under åren 2026-2029 stegvis organisering och ekonomisk förstärkning avseende arbete med plats- och näringslivsutveckling i enlighet med scenario 2 i destinationsutredningen med sikte på en stegvis etablering av en Business Region Gotland.
- Regiondirektören ges i uppdrag att omprioritera medel inom regionstyrelseförvaltningens ram, i första hand ur näringslivsanslaget eller andra utvecklingsmedel för inrättandet av 3 nya tjänster från augusti 2026 och en mindre aktiveringsbudget med fokus på destinations- och platsutveckling
- Regiondirektören får i uppdrag att ta fram förslag till hur koncernstyrningen gällande platsutveckling, näringslivsutveckling och utveckling av inflyttningsfrågor kan förstärkas.
- Regiondirektören får i uppdrag att, till budgetprocessen inför 2027 och 2028, genomföra fördjupade ekonomiska, verksamhetsmässiga och juridiska analyser inför fas 2-3 i enlighet med rekommendation i scenario 2 i destinationsutredningen.
- Samverkan inom arbetet med Business Region Gotland ska utvecklas enligt en quadrupel helix-modell, där även civilsamhället utgör en aktiv part tillsammans med Region Gotland, näringslivet och akademien.

Sammanfattning

Region Gotland har behov av att stärka sin kapacitet för plats-, destinations- och näringslivsutveckling i linje med regionala styrdokument. Destinationsutredningens slutrapport har identifierat grundläggande organisatoriska brister och utmaningar och föreslår en stegvis utveckling mot en Business Region Gotland.

Som första fas föreslås en förstärkning av grundförutsättningarna genom tillsättandet av tre tjänster med fokus på evenemangssamordning, platsvarumärkeskommunikation samt analys och uppföljning. Fas 1 omfattar en helårskostnad på 3,3 mkr Detta utgör ett första steg inför kommande utvecklingsfaser fram till en fullt etablerad Business Region Gotland 2028. Tjänsterna förstärker både den kommunala myndighetsutövningen och kapaciteten att klara det regionala utvecklingsansvaret inom beskrivna områden. Investeringen bedöms vara nödvändig för att återuppbygga Region Gotlands initiativförmåga, stärka samverkan med näringsliv och akademi samt skapa långsiktigt hållbara arbetssätt.

En första ekonomisk analys visar också att fas 1 inte bara är en nödvändig investering i kapacitet, utan också ett sätt att mera långsiktigt frigöra betydande samhällsnytta. Dessutom är investeringen av stor vikt för att kunna behålla och utveckla Gotlands attraktionskraft för besökare, inflyttare och företagsetableringar, samtidigt som regionen stärker skattebas, näringsliv och platsvarumärke på lång sikt.

Beslutsförslaget baseras på att de tre ovan beskrivna tjänsterna kommer att finnas på plats från och med augusti 2026. Det innebär att den kostnad, på cirka 1,5 Mkr, som uppstår under 2026 för dessa tjänster samt för en aktiveringsbudget med fokus på destinations- och platsutveckling, kommer att kunna hanteras inom ram genom omprioriteringar i första hand ur näringslivsanslaget och andra utvecklingsmedel. Förslaget är en halvering mot reellt behov för 2026 med hänsyn tagen till organisationens svaga ekonomi.

Bedömning

Regionstyrelseförvaltningen ställer sig bakom slutsatser och rekommendation i destinationsutredningen. De relativt sett stora besparingar som gjordes i verksamheten 2018 har resulterat i en icke tillfredsställande situation för verksamheten, näringslivet och gotlänningar. Regionstyrelseförvaltningen bedömer därför att en stegvis förstärkning av resurserna för plats- och näringslivsutveckling, enligt scenario 2, är nödvändiga och att en stegvis utveckling mot en Business Region Gotland skapar avsevärt förbättrade förutsättningar för att Gotland ska kunna uppnå målen i RUS gällande näringslivsutveckling, besöksnäringsstrategin, mat och livsmedelsstrategin och strategin för smart specialisering.

Fas 1 är att betrakta som ett första viktigt steg i att uppnå nödvändiga grundförutsättningar för att därefter stegvis kunna bygga vidare mot en långsiktigt hållbar Business Region Gotland som ska byggas utifrån en modell baserat på en formaliserad triple helix samverkan mellan Region Gotland, näringslivet och akademien. En Business Region Gotland organisation kan på ett mera samlat och konkurrenskraftigt sätt möta den förändring som förväntas avseende finansieringsformer och kvalitetskrav i nästa programperiod inom EU. Gotland behöver stärka sin kapacitet och beredskap inför dessa förändringar. Därutöver skapas resurser som möjliggör stöd och nära samarbete med näringslivet och akademien avseende plats- och näringslivsutveckling som i dagsläget alltför ofta hanteras reaktivt i stället för proaktivt.

Ärendets behandling under mötet

Ärendet fördras av Susanna Palomaa, enhetschef, regionstyrelseförvaltningen.

Johan Malmros (C) yrkar på ytterligare en beslutspunkt:

”Att samverkan inom arbetet med Business Region Gotland ska utvecklas enligt en quadrupel helix-modell, där även civilsamhället utgör en aktiv part tillsammans med Region Gotland, näringslivet och akademien.”

Saga Carlgren (C) yrkar att i beslutspunkt 4 lägga till:
”Analyserna ska även belysa möjliga intäkter för att finansiera arbetet.
Exempelvis så kallad turistskatt eller besöksavgift.”

Filip Reinhag (S) yrkar avslag på Saga Carlgrens (V) tilläggsyrkande.

Ordförande ställer proposition på Johan Malmros tilläggsyrkande och finner att det bifalls.

Ordförande ställer proposition på Saga Carlgrens tilläggsyrkande och finner att det avslås.

Ordförande ställer proposition på ärendet i sin helhet och finner att det bifalls.

Beslutsunderlag

Slutrapport – Destinationsutredning Gotland

Regionstyrelseförvaltningens tjänsteskrivelse 2025-08-07

Bilaga 1 – Befintliga och nya tjänster 2025–2029 inför BRG

Bilaga 2 – Stegvis budget BRG

Bilaga 3 – Risk och konsekvensanalys inriktningsbeslut BRG

Regionstyrelseförvaltningens tjänsteskrivelse 2025-09-12

RS § 422 Uppdrag. Översyn av konstuppdraget

Ärendenummer: RS 2025/1629

Paragraf föregående instans: AU § 268

Regionstyrelsens förslag till regionfullmäktige

- Informationen tas emot.

Sammanfattning

Regionfullmäktige gav i juni 2025 regionstyrelsen i uppdrag att genomföra en översyn av konstuppdraget i sin helhet. Regionstyrelseförvaltningen presenterar därför en beskrivning av konstuppdraget i rapporten Bild och formområdet på Gotland. Informationen kan tas emot som bakgrund för aktuella ärendet på konstområdet.

I rapporten beskrivs nuläge, offentlig finansiering av bild- och formområdet, områdets fortsatta utveckling och pågående utveckling på hela kulturområdet.

Regionstyrelseförvaltningens bedömning är att regionstyrelsen kan ta emot information utifrån det uppdrag som lämnades.

Bedömning

Regionstyrelseförvaltningens bedömning är att regionstyrelsen kan ta emot information utifrån det uppdrag som lämnades. Förslag till beslut till regionstyrelsen för beslut i regionfullmäktige är att informationen tas emot.

Ärendets behandling under mötet

Ordförande ställer proposition på arbetsutskottets förslag och finner att det bifalls.

Beslutsunderlag

Rapport Bild- och formområdet på Gotland, uppdaterad lägesbild 2025

Regionstyrelseförvaltningens tjänsteskrivelse 2025-09-17

RS § 423**Uppdrag. Äskande Gotlands
Konstmuseum**

Ärendenummer: RS 2025/1057

Paragraf föregående instans: AU § 269

Regionstyrelsens förslag till regionfullmäktige

- Regionfullmäktige beslutar att ingå propriéborgen, upp till ett totalt högsta belopp om sextiofyra miljoner (64 000 000) svenska kronor för en tidsperiod om högst fyrtio (40) år för Föreningen Gotlands Fornvänners låneförpliktelser för renovering av Konstmuseet i Visby (Skolan 1).

Regionstyrelsens beslut

Under förutsättning att regionfullmäktige beslutar i enlighet med regionstyrelsens förslag ovan beslutar regionstyrelsen enligt följande:

- Regiondirektören får i uppdrag att ta fram förslag till avtal om borgensåtagande mellan Region Gotland och Föreningen Gotlands Fornvännar.
- Äskande om årligt driftstöd tas emot till hanteras i ärendet Mål och budget 2026 – 2028.
- Regiondirektören får i uppdrag att återkomma till budgetberedningen våren 2026 med en beskrivning av Föreningen Gotlands Fornvänners finansierings- och projekteringsplan för Konstmuseet samt eventuella ytterligare äskanden.

Sammanfattning

Regiondirektören har fått i uppdrag att till budgetavstämningen återkomma kring det äskande gällande stöd för teknisk drift av Konstmuseet samt utveckling av konstmuseiverksamheten som inkom 2025-04-09. Beredningen redovisas i bifogad rapport Äskande Konstmuseet.

Äskandet från Föreningen Gotlands Fornvännar/Gotland Museum avser:

- Garanti för kommunal borgen för upptagna lån gällande om- och tillbyggnad av Konstmuseet (Skolan 1, Visby), samt att överlåtelseförbudet som finns i gåvobrevet upphävs.
- Ökat årligt driftsbidrag gällande teknisk drift av Konstmuseet (Skolan 1, Visby) om 5,6 Mkr och 0,8 mnkr för verksamhetsutveckling.

För att borgensåtagandet ska accepteras, behöver låntagarens ekonomiska förutsättningar bedömas och en marknadsmässig borgensavgift tas ut. En strykning av överlåtelseklausulen innebär ökad ekonomisk risk, ett komplicerat ansvarsförhållande och risk för framtida försäljning av fastigheten.

Regionstyrelseförvaltningens bedömning är att borgensåtagandet kan beviljas,

men att gåvobrevet bör kvarstå utan ändringar. Hade Region Gotlands ekonomiska läge bedömts ha ett bättre läge hade förvaltningen föreslagit en ökning av årligt driftsstöd om 2,9 mnkr till 2026 för att möjliggöra byggstart. Det hade då fördelats till Kultursamverkansmodellen och Gotlands Fornvänner. Men med hänsyn till Region Gotlands ekonomiska läge, är regionstyrelseförvaltningens nuvarande bedömning att äskandet gällande driftsstöd hänskjuts och hanteras i budgetprocessen inför 2027. Därmed föreslås regiondirektören få i uppdrag att ta fram en beskrivning av Föreningen Gotlands Fornvänners finansierings- och projekteringsplan för Konstmuseet och tydliggöra äskanden. Då ges även möjlighet till Gotlands Museums att fortsätta arbete med ökad extern finansiering, utredning av möjligheter att anpassa byggprojektets omfattning eller ett stegvis genomförande. I uppdraget skall Föreningen Gotlands Fornvänner redovisa hur finansieringen av byggnation och drift utvecklats, vilka konsekvenser detta får samt eventuellt äskande av medel.

Bedömning

Bedömningen är att en renovering av Konstmuseets byggnad går i linje med en rad av Region Gotlands mål. I Kulturplan 2025-2028 är det en uttalad del av mål 2 och insatsen är beskriven i den politiskt beslutade handlingsplanen. Förutom detta stärks också bild- och formområdet och fler barn, unga och unga vuxna ges möjlighet att delta i och skapa kultur. Konstmuseets utveckling ses också stärka destinationsutveckling och Gotlands attraktivitet genom att bli ett besöksmål och mötesplats som stärker Gotlands profil i balans mellan autenticitet och innovation. Den föreslagna byggnationen motsvarar kraven i innerstaden och bidrar till Världsarvets utveckling.

Regionstyrelseförvaltningens bedömning är att Föreningen Gotlands Fornvänner/Gotlands Museum är en betrodd aktör med god kompetens för att kunna hantera både ekonomi och ett byggprojekt. Kommunal borgen bedöms därmed kunna beviljas. En marknadsmässig borgensavgift krävs, vilken avgörs med hjälp av extern part och bedöms bli minst 0,6 % av lånebeloppet. Bedömningen är att överlåtelseklausulen bör stå kvar som säkerhet för borgensåtagandet. Ett avtal behöver upprättas som reglerar borgensåtagandet.

Med hänsyn till de risker som redovisats i Rapport Äskande Konstmuseum, är regionstyrelseförvaltningens bedömning att en ökning av årligt driftstöd om 2,9 mnkr ska beviljas från och med 2026. Därmed ges möjlighet till Gotlands Museums fortsatta arbete med ökad extern finansiering, utredning av möjligheter att anpassa byggprojektets omfattning eller ett stegvis genomförande.

Regionstyrelseförvaltningen föreslår därför:

- Att kommunal borgen upp till 64 mnkr beviljas.
- Att överlåtelseklausulen kvarstår som garanti för borgensåtagandet.

- Att årligt driftstöd till Konstmuseet utökas med 2,9 mnkr inom kultursamverkansmodellen från och med 2026.

Ärendet föreslås återkomma till Mål och budgetprocessen inför 2027, då Föreningen Gotlands Fornvänner ska redovisa hur finansieringen av byggnation och drift utvecklats, vilka konsekvenser detta får samt eventuellt äskande av ytterligare medel.

Bedömning av konsekvenser i tvärperspektiv

1. Rättslig grund/rättsligt perspektiv

Bedömningen är att förslaget till beslut går i linje med Kommunallagen, statsstödsregler och Lagen om offentlig upphandling (LOU).

Bedömningen är att borgensåtagandet är lämpligt, ändamålsenligt och skäligt eftersom insatser på kulturområdet ryms inom den allmänna kompetensen och Konstmuseet kan sägas ha ett allmänt intresse. Proportionalitetsprincipen har också beaktats. Principen innebär att insatsen till sin omfattning ska stå i rimligt förhållande till det intresse och nytta som kommunen och dess medlemmar har av åtgärden. Därmed går förslaget i linje med Kommunallagen.

Om en region ska gå i borgen för ett lån för en förenings fastighets utveckling, krävs en bedömning av flera aspekter. Det handlar i första steget om ifall verksamheten till största delen är finansierad av offentliga medel, om verksamheten står under kontroll av regionen och om styrelsen i föreningen är politiskt tillsatt med mer än halva antalet ledamöter. Utöver detta behöver det säkerställas att regionen inte påverkar byggprojektet, att föreningen tar en ekonomisk risk och att driftstödet inte regleras så att entreprenaden i sin helhet kan anses finansierad av regionen. Det måste också säkerställas att borgensåtagandet inte kan ses som ett dolt stöd och därmed bryter mot statsstödsreglerna.

Förslaget innebär att verksamheten till största delen är finansierad av andra medel än offentliga. Regionen kommer inte att kontrollera eller styra beslut kring upphandling, projektering eller bygginsats, då detta drivs och leds av Föreningen Gotlands Fornvänner/Gotlands Museum utan inblandning av Region Gotland. Enligt beräkningarna regleras inte driftstödet så att entreprenaden i sin helhet kan anses finansierad av regionen och det framgår att Föreningen Gotlands Fornvänner tar en ekonomisk risk. Genom en marknadsmässig borgensavgift säkerställs att förslaget inte ses som ett dolt stöd. Förslaget går därmed i linje med statsstödsreglerna och LOU.

Genom att överlåtelseklausulen i gåvobrevet kvarstår, ges Regionen säkerhet för borgensförbindelsen. Denna kan ytterligare stärkas i ett borgensavtal där fastigheten Skolan 1 ställs som säkerhet för lånet.

Detta förslag bedöms ha mycket låg risk för överprövning av avtalens giltighet, talan om skadestånd och ansökan om upphandlingsskadeavgift.

2. Ekonomiskt perspektiv

Bedömningen är att förslaget tar hänsyn till kravet på god ekonomisk hushållning och Region Gotlands ekonomiska situation.

Ett borgensåtagande innebär en viss ekonomisk risk för Region Gotland. Bedömningen är att Föreningen Gotlands Fornvänner är en betrodd, stabil och kompetent aktör och att risken därför är rimlig.

Genom att föreslå en ökning av driftstöd om 2,9 mnr, är bedömningen att den ekonomiska belastningen för Region Gotland minskar jämfört med den föreslagna nivån i äskandet.

För att säkerställa att Föreningen Gotlands Fornvänner har en hållbar affärsplan och tillräcklig ekonomisk kapacitet att hantera lånet, är förslaget att regiondirektören ges i uppdrag att återkomma i ärendet till budgetberedningen inför 2027. Då ska Föreningen Gotlands Fornvänner redovisa hur finansieringen av byggnation och drift utvecklats, vilka konsekvenser detta får samt eventuellt äskande av ytterligare medel.

3. Barnperspektiv

Bedömningen är att förslaget skapar möjligheter till viss utökad barnverksamhet inom Konstmuseet. Barns rätt till skapande och delaktighet i kulturlivet regleras av Lagen om barnkonventionen. Konstmuseets nya lokaler kommer att ge bättre förutsättningar för barnpedagogisk verksamhet. Dock innebär det föreslagna beloppet för årlig drift att det finns en risk för att verksamhetsutvecklingen enligt plan påverkas. Exempelvis kan det innebära att den planerade utökningen av befintlig halvtid för konstpedagog inte kan utökas till heltid. I den redovisning av konsekvenser som Föreningen Gotlands Fornvänner föreslås redovisa till budgetavstämningen får detta i så fall beskrivas.

4. Jämställdhetsperspektiv

Ej tillämpligt.

5. Landsbygdssäkring/geografiskt perspektiv

Bedömningen är att förslaget tar hänsyn till det geografiska perspektivet genom att också ge utrymme för fortsatt kulturell utveckling även på landsbygderna. Den befintliga verksamhet som har bedrivits utanför konstmuseets väggar har varit innovativ och uppskattad. I det av Gotlands Museum bifogade dokumentet om verksamhetsutveckling framgår att denna del av verksamheten planeras fortsätta.

6. Klimat och miljöperspektiv

En renovering av Konstmuseet/Skolan 1 förväntas skapa bättre förutsättningar för miljövänlig drift och därmed bidra till att miljö- och klimatmål nås.

Ärendets behandling under mötet

Ärendet föredras av Angelica Andersson Fihn, avdelningschef, regionstyrelseförvaltningen

Meit Fohlin (S) yrkar att den andra beslutspunkten ändras till att äskandet om årligt driftstöd tas emot och hanteras i ärendet Mål och budget 2026-2028.

Oscar Lindster (S) yrkar med instämmande av Johan Asplund (--), Saga Carlgren (V), Maya Arfvidson (MP) och Mariette Nicander (M) bifall till regionstyrelseförvaltningens förslag och Meit Fohlins ändringsyrkande.

Johan Malmros (C) yrkar avslag till beslutspunkt ett och två samt bifall till beslutspunkt tre.

Ordförande ställer proposition på regionstyrelseförvaltningen förslag och Johan Malmros avslagsyrkande och finner att regionstyrelseförvaltningens förslag vinner bifall.

Ordförande ställer proposition på eget ändringsyrkanden och finner att det bifalls.

Protokollsanteckning

Johan Malmros (C) anmäler protokollsanteckning: Att Gotland behöver ett konstmuseum är odiskutabelt. Ett levande konstliv, och att konst är tillgängligt för medborgare är en viktig del av ett öppet och demokratiskt samhälle. Konstens viktiga roll, och specifikt Gotlands konstmuseums del i detta, lyfts i Region Gotlands kulturplan samt i lägesrapporten för bild- och formområdet på Gotland. Även att ombyggnad och renovering behöver ske i samverkan mellan flera aktörer, bland annat Region Gotland, framgår i kulturplanen. Att finansiering ska ske genom ett borgensåtagande i strid med finanspolicyn är däremot ingen självklarhet. Tvärtom behöver planer och mål förverkligas inom de ramar som Regionfullmäktige fastställt, och utan att äventyra andra åtaganden. Att det nu verkar vara ett normalfall för den politiska majoriteten att Region Gotland ska gå i borgen för att lösa finansiering för ändamål som realiserar utanför Region Gotlands egen organisation är allvarligt. I finanspolicyn, som Regionfullmäktige fastställde så sent som förra året, framgår att borgensåtagande är ett verktyg som ska tillämpas för helägda bolag.

Om Region Gotland börjar använda borgen som ett generellt verktyg för att möjliggöra externa investeringar öppnar vi dörren för en ansvarskedja där skattebetalarnas risk ökar utan att regionen har faktisk kontroll över

verksamheten. En borgen är inte ett åtagande som kommer utan kostnad. Den påverkar regionens samlade riskexponering och i förlängningen vår kreditvärdighet. Varje nytt åtagande minskar handlingsutrymmet när vi framöver står inför stora behov inom sjukvård, äldreomsorg och vattenförsörjning.

Om finanspolicyn kan åsidosättas så snart det gäller ett politiskt prioriterat ändamål blir den i praktiken utan värde.

Region Gotland behöver ett konstmuseum, men det ska ske genom ansvarsfull planering, med respekt för gällande styrdokument och inom ramen för de ekonomiska spelregler som Regionfullmäktige själva beslutat om. Principerna i finanspolicyn finns där för att skydda gotlänningarnas pengar. Inte för att hindra utveckling, utan för att säkerställa att den sker ekonomiskt hållbart.

Mot den bakgrunden anser Centerpartiet att Region Gotland inte bör ingå borgen i detta fall, utan söka andra vägar för att bidra till ett fungerande konstmuseum på Gotland.

Beslutsunderlag

Äskande gällande stöd för teknisk drift av Konstmuseet samt utveckling av Konstmuseiverksamheten, daterad 2025-04-09, inklusive samtliga handlingar
Rapport Äskande Konstmuseets ombyggnation och verksamhetsutveckling, 2025-09-25

Regionstyrelseförvaltningens tjänsteskrivelse 2025-09-12

Skickas till

Föreningen Gotlands Fornvänner/Gotlands Museum

RS § 424**Körsbärsgården konsthall, eventuell gåva**

Ärendenummer: RS 2025/1214

Paragraf föregående instans: AU § 270

Regionstyrelsens beslut

- Regionstyrelsen beslutar att avböja erbjudandet kring Körsbärsgården i den form som är presenterad i skrivelsen.

Sammanfattning

I en skrivelse har ägarna till Körsbärsgården erbjudit den avstyckade fastigheten, ett antal verk samt Körsbärsgårdens upparbetade underlag för verksamhet som gåva till Region Gotland. En bedömning av fastighetens förutsättningar och möjlig regional drift beskrivs i bifogad *Rapport Körsbärsgården erbjudande om gåva*.

Erbjudandet innebär vissa kostnader, både initialt och framåt, för att möta de förväntningar som ägarna har. Teknikförvaltningen beräknar att det över en treårsperiod krävs investeringar för omkring 7,3 mnkr för att anpassa fastigheten till regional hantering. Initialt krävs också medel tillskjutas för projektledning, juridiskt stöd och hantering av konsten. Bedömningen är att det krävs 1,1 mnkr för detta under 2026. En regional drift från 2027 ses vara möjlig om medel tillförs för årlig drift, enligt beräkningar omkring 4,3 mnkr.

Körsbärsgårdens verksamhet ses gå i linje med flera av Region Gotlands mål i Vårt Gotland 2040, Kulturplan 2025-2028 och besöksnäringstrategin även om ett övertagande av verksamheten inte är beskrivet i insatser eller aktiviteter.

Regionstyrelseförvaltningen anser att det är ett fint erbjudande och en generös gåva. Den fastighet och verksamhet som vuxit fram under åren bedöms vara betydelsefull både som kulturverksamhet och som besöksmål.

Dock innebär ett mottagande kostnader för Region Gotland, både initialt och årligen. Mot bakgrund av bedömningar mot ekonomiska och juridiska perspektiv är det regionstyrelseförvaltningens samlade bedömning att Region Gotlands ska tacka nej till erbjudandet i den form det har ställts.

Bedömning

Regionstyrelseförvaltningen anser att det är ett fint erbjudande och en generös gåva. Den fastighet och verksamhet som vuxit fram under åren bedöms vara betydelsefull både som kulturverksamhet och som besöksmål. Dock skulle ett övertagande av Körsbärsgården få stora konsekvenser både gällande fastighetsförvaltning och ekonomi och så även i förhållande till övriga behov av kulturutveckling.

Teknikförvaltningen anser att förvaltning av Körsbärgsgården för att bedriva konstverksamhet inte faller under syftet för den regionala fastighetsförvaltningen. Bedömningen är också att de förändringar av fastigheten som krävs för en regional förvaltning går emot ägarnas önskemål om fortsatt drift enligt befintlig miljöprofil. Det finns också risker kring planerad fastighetsutveckling. Till exempel finns inga garantier att bygglov för att borra brunn eller installera nya toaletter ges.

Regionstyrelseförvaltningen anser att det är Region Gotlands ansvar att möjliggöra ett kulturutbud över hela Gotland. Ett regionalt övertagande av Körsbärgsgårdens verksamhet kan ses gå i linje med mål i Kulturplanen och besöksnärringsstrategin, men måste avvägas mot annan planerad utveckling. Förvaltningen ser också en risk för att den verksamhetsutveckling som krävs för att Körsbärgsgården skulle kunna drivas i regional regi mot kulturpolitiska mål inte görs möjlig mot bakgrund av ägarnas intention att verksamheten ska leva vidare i den form den drivits genom åren. Det som krävs är en nystart med fria händer att driva verksamhetsutveckling och därmed kan inte ägarnas krav på framtida verksamhetsinriktning mötas.

Erbjudandet innebär kostnader för Region Gotland, både gällande investeringar och drift. Dessa måste ställas mot regionens ekonomiska läge, prognosen för 2026-2028, bild- och formområdets finansiering på Gotland och övriga behov inom kulturområdet. Osäkerhet kring vilka kostnader erbjudandet kan innebära på sikt måste också vägas in.

Förutom den ekonomiska risken finns också en risk att erbjudandet inte juridiskt kan bedömas vara en gåva, eftersom den kommer med vissa krav. Risken är att erbjudandet kan ses som ett köp, byte, en upphandling eller ett olagligt stöd. Det skulle kunna innebära att beslutet kan överklagas enligt Kommunallagen eller lagen om offentlig upphandling. Detta kan i sin tur kan resultera i ett ogiltigförklarande och att beslutet upphävs. Det finns också osäkerheter kring vad som ingår i gåvan och vad ägarna framöver kan kräva exempelvis gällande inköp för att samlingen ska förbli intakt.

Mot bakgrund av detta och med respekt för ägarnas önskemål om svar snarast möjligt är det regionstyrelseförvaltningens samlade bedömning att erbjudandet i den form det är presenterat i skrivelsen inte bör tas emot.

Bedömning av konsekvenser i tvärperspektiv

1. Rättslig grund/rättsligt perspektiv

Bedömningen är att hänsyn har tagits till avsnitt 5.10.5 i regionstyrelsens delegationsordning, där hänvisning finns till donationsförordningen. I övrigt gäller delegation villkorsfri donation till ett värde av högst 100 000 kr. Över det krävs beslut i styrelse/nämnd och möjligen även regionfullmäktige, beroende

på gåvans omfattning och konsekvenser varför beslut i frågan behöver fattas av regionstyrelsen.

En gåva bör inte vara förknippad med krav på motprestation. Donationsförordningen kan vara vägledande för hur en gåvosituation ska bedömas. Eftersom det finns krav kring mottagandet behöver de värderas både ekonomiskt och verksamhetsmässigt. Erbjudandet framstår som ett så kallat blandat förvärv, delvis gåva men även andra delar. Det är därför oklart vilka regelverk som gäller. Färdiga verk omfattas exempelvis av upphandlingsregler och det finns vissa osäkerheter med hänsyn till upphovsrätten.

Om Region Gotland inte kan värdera vad kraven innebär nu och på sikt, innebär det en osäkerhet eller risk. Risken är att erbjudandet kan ses som ett köp, byte, en upphandling eller ett olagligt stöd. Det skulle kunna innebära att beslutet kan överklagas enligt Kommunallagen eller lagen om offentlig upphandling. Detta kan i sin tur kan resultera i ett ogiltigförklarande och att beslutet upphävs.

2. Ekonomiskt perspektiv

Bedömningen är från både teknikförvaltningen och regionstyrelseförvaltningen att resurser måste tillskjutas för att Körsbärsgården ska kunna tas emot. De beräknade behoven som redovisas ovan inkluderar inte inköp av verk som inte ingår i gåvan, men det är ägarnas vilja att samlingen behålls intakt. Osäkerhet kring vilka kostnader erbjudandet kan innebära på sikt måste vägas in i bedömningen.

Bild- och formområdets finansiering på Gotland har ökat genom de senaste årens insatser för att stärka strukturerna. Området ligger högt i nationella jämförelser. Fler insatser planeras, exempelvis möjliggörandet av det nya Konstmuseet, som ytterligare kommer att stärka bild- och formområdet. Andra konstområden som har behov av stärkt finansiering är dans/cirkus, slöjd/form och på sikt spelområdet.

Annan planerad kulturutveckling som behöver resurs sättas är införande av det nya stödsystemet, driftsmedel för Solberga kulturhus och utveckling av kulturgarantin.

3. Barnperspektiv

Bedömningen är att Körsbärsgården har varit en del i utbudet inom bild- och formområdet för barn, både för bofasta (främst på Sudret) och besökare. Om verksamheten kan drivas vidare av annan aktör påverkas inte barns tillgång till kultur negativt. En risk finns för att så inte sker, vilket kan behöva kompenseras i planering av exempelvis barnkulturgarantin, skapande skola och stödgivning.

4. Jämställdhetsperspektiv

Ej aktuellt.

5. Landsbygdssäkring/geografiskt perspektiv

Bedömningen är att Körsbärsgården är betydelsefull för besöksnäringen på Gotland och en drivande aktör på Sudret. En fortsatt drift av annan aktör är en möjlighet för att bibehålla detta besöksmål. Risk finns dock att ingen köpare hittas, vilket skulle påverka det geografiska perspektivet negativt.

Ärendets behandling under mötet

Ärendet föredras av Angelica Andersson Fihn, avdelningschef, regionstyrelseförvaltningen.

Saga Carlgren (V) yrkar att regiondirektören får i uppdrag att undersöka alternativa vägar för fortsatt verksamhet på Körsbärsgården och Region Gotlands del i detta, i dialog med ägarna och andra relevanta aktörer.

Oscar Lindster (S) yrkar att beslutspunkten ändras till "Regionstyrelsen beslutar att avböja erbjudandet kring Körsbärsgården i den form som är presenterad i skrivelsen."

Oscar Lindster (S) yrkar med instämmande av Eva Ahlin (C) avslag till Saga Carlgrens (V) yrkande om uppdrag.

Eva Ahlin (C) yrkar bifall till Oscar Lindster (S) ändringsyrkande.

Maya Arfvidson (MP) yrkar bifall till Oscar Lindsters (S) och Saga Carlgrens (V) yrkanden.

Johan Asplund (--) yrkar bifall till Oscar Lindsters (S) yrkanden.

Ordförande ställer proposition på Saga Carlgrens yrkande om uppdrag och finner att det avslås.

Ordförande ställer proposition på Oscar Lindsters ändringsyrkande och finner att det bifalls.

Beslutsunderlag

Skrivelse Körsbärsgården konsthall eventuell gåva 2025-05-05

Rapport Körsbärsgården 2025-09-30

Regionstyrelseförvaltningens tjänsteskrivelse 2025-09-18

Skickas till

Skrivelsens avsändare, dvs Körsbärsgårdens ägare

RS § 425**Uppdrag. Tillsättande av
friluftssamordnare**

Ärendenummer: RS 2024/1123

Paragraf föregående instans: AU § 271

Regionstyrelsens beslut

- Återrapporteringen av uppdraget tas emot och uppdraget avslutas.

Sammanfattning

Vid regionstyrelsens möte 2025-05-26 beslutades att ärendet återremitterades och återkommer till budgetavstämningen hösten 2025. Utifrån att ärendet återremitterades belyser förvaltningen att samma behov och förutsättningar kvarstår såsom är beskrivet i tjänsteskrivelsen. Utifrån den ekonomiska situationen som Region Gotland befinner sig i bedömer regionstyrelseförvaltningen att det inte finns möjlighet med ramtillskott. Förvaltningen bedömer det inte heller vara möjligt med omprioriteringar inom ram då detta skulle innebära att annan verksamhet måste avslutas. Därmed föreslås regionstyrelsen ta emot återrapporteringen och besluta att uppdraget avslutas.

År 2012 beslutade regeringen om tio mål för friluftslivspolitik. De handlar i stort om att utveckla och genomföra åtgärder så att förutsättningarna för friluftslivsutövandet förbättras. För att uppnå friluftslivsmålen behövs insatser från flera aktörer: från nationella myndigheter till regioner, kommuner, näringslivet och civilsamhället. Inom Region Gotland arbetar olika förvaltningar och avdelningar med olika delar av dessa mål.

Regiondirektören fick i uppdrag från regionstyrelsen 2024-03-27, § 93 att bereda ett förslag om tillsättande av en friluftsamordnare till budgetberedningen för verksamhetsåret 2026.

Bakgrunden till uppdraget återfinns i ärende RS 2023/133 där projektresultatet för Regional samordning vandringsleder 2.0 beskrivs. Projektet identifierade att Gotland har potential att bli en ledande destination för friluftsturism och vandring och att man identifierat ett behov av en friluftsamordnare för att strategiskt och långsiktigt stödja utvecklingen av vandring och friluftsliv med koppling även till regional utveckling och folkhälsa på Gotland.

Årligen delas ett pris som Sveriges friluftskommun ut för att stimulera och uppmuntra kommunernas arbete med friluftsliv. En kommun har en nyckelroll i att förvalta och utveckla förutsättningarna för friluftslivet för både invånare och besökare. Friluftslivsarbetet möjliggör för fysiska aktiviteter, naturupplevelser och återhämtning och är av betydelse för hälsa och folkhälsa. Friluftsliv kan också bidra till människors naturförståelse och bidra till regional utveckling. För att bli framgångsrik i sitt arbete krävs ett strategiskt långsiktigt

arbete över förvaltningsgränser och med andra. Region Gotland har under de senaste åren förbättrat sitt samordnande arbete på området och som resultat i det klättrat i ranking. Detta har möjliggjorts genom projektledare inom vandringsprojekten. Ett steg mot utveckling och samordning av området för hela Gotland har möjliggjorts via Friluftslivsrådet som Länsstyrelsen och Region Gotland tillsammans startat. Vid senaste mötet i mars redovisade Länsstyrelsen och Region Gotland en gemensamt framtagna GAP analys gällande arbetet som följs upp i enkäten Sveriges främsta friluftskommun och det arbete som idag görs (se bilaga 1). Slutsatserna i den analysen visar på några viktiga prioriteringar som regionen behöver göra för framtiden för att förbättra sitt arbete inom området:

1. Utveckla en strategisk friluftsplän.
2. Säkra finansiering och budget för en friluftssamordnare för att driva arbetet med friluftsliv på Gotland.
3. Öka kunskapen om den nuvarande tillgänglighetsstatusen och arbeta för att förbättra den.
4. Stärka medborgardialog och samverkan.
5. Förbättra datainsamling och uppföljning för planering.

Inrättandet av en tjänst som friluftssamordnare på 100% beräknas kosta 800 000 kronor i personalkostnader och 200 000 kr i omkostnader/verksamhetsmedel för exempelvis Naturkartan, kommunikationsmaterial, OH, vandringsnätverk m.m. Denna funktion kan framåt också söka medel för att växla upp denna satsning. En friluftssamordnare bör framåt vara placerad på kultur- och fritidsavdelningen inom regionstyrelseförvaltningen där de vandringsprojekt, samordning av friluftslivsråd, och annan samverkan med föreningar och företag inom fritidsområdet finns. Det är dock fortsatt viktigt att samverkan med avdelningen för regional utveckling kvarstår ihop med en utvecklad samordning med andra förvaltning.

Betydande framsteg har gjorts inom de projekt som regionen genomfört inom området. Dessa har dock varit beroende av projektbaserad finansiering och inget arbete har i dagsläget kunnat tas in i ordinarie drift. Konstateras kan att det också saknas en strategisk riktning i regionen i form av en friluftslivsplan. Med en samordnare på plats kan denna plan realiseras och ligga till grund för det samlade arbetet.

Förvaltningens samlade bedömning är att det är avgörande att etablera en permanent friluftssamordnare för att integrera projektresultat i den ordinarie verksamheten, övervaka långsiktig utveckling och underhåll av leder och nätverk samt säkerställa strategisk planering för friluftslivets alla delar inom en kommun, men även i relation till omvärlden.

Friluftssamordnare är en roll som är vanlig inom kommuner och en förutsättning för att strategisk utveckling sker mot de mål och styrdokument

som finns. Effekten av arbetet är i slutändan en bättre folkhälsa, stärkt attraktionskraft, plats- och destinationsutveckling och en mer hållbar, inkluderande friluftsupplevelse som gynnar både invånare och besökare.

Tillskjuts inte medel i ram för friluftsamordnaren kommer inte fler projekt kunna sökas hos till exempel Naturvårdsverket då en kommun behöver ha egen finansiering i jämförelse med det man söker. Vidare kommer inte heller någon resurs för samordning av Friluftslivsrådet kunna säkerställas. Slutsatsen kan därför dras att det arbete som lagts ner genom projektfinansiering kommer behöva avslutas och inga nya arbeten och utveckling kan påbörjas.

Regionstyrelseförvaltningen föreslår att årliga medel om 1,0 mnkr tillskjuts regionstyrelsen från och med 2026.

Bedömning

Betydande framsteg har gjorts inom de projekt som regionen genomfört inom friluftsområdet. Dessa har dock varit beroende av projektbaserad finansiering och inget har i dagsläget kunnat tas in i ordinarie drift. Eftersom varje projekt är finansierat för en specifik tidsperiod och/eller syfte kan det finnas begränsad kontinuitet och samordning mellan projekten. Detta kan hämma långsiktig planering, minska samarbetsmöjligheter mellan aktörer och förhindra utvecklingen av integrerade system eller strategier. Det sker ett arbete inom friluftslivsområdet idag inom regionen men potentialen är stor och behovet av samordning och operativt arbete specifikt för området är stort. Det saknas också strategisk inriktning i form av en friluftslivsplan.

Regionstyrelseförvaltningen bedömer därför att det är avgörande att etablera en permanent friluftsamordnare för att integrera projektresultat i den ordinarie verksamheten, övervaka långsiktig utveckling och underhåll av leder och nätverk samt säkerställa strategisk planering för friluftslivets alla delar inom en kommun men även i relation till omvärlden.

Som finns beskrivet är det här en roll som är vanlig inom kommuner och en förutsättning för att strategisk utveckling sker mot de mål och styrdokument som finns, men i slutändan för en bättre folkhälsa, stärkt attraktionskraft, utvecklad destination och en mer hållbar och inkluderande friluftsupplevelse som gynnar både invånare och besökare.

Goda möjligheter till rekreation bedöms vara en viktig förutsättning för att stärka Gotlands attraktivitet som livsplats och därmed öka inflyttningen. Tillgång till natur, friluftsområden, kustmiljöer och kulturupplevelser bidrar till hög livskvalitet – en aspekt som väger allt tyngre när människor väljer bostadsort. För många målgrupper, såsom barnfamiljer, distansarbetande och seniorer, är möjligheten till återhämtning, rörelse och meningsfull fritid avgörande för beslutet att bosätta sig på en plats. Gotlands unika miljöer ger goda förutsättningar för detta, vilket bör lyftas fram och vidareutvecklas som en strategisk del i regionens arbete med kompetensförsörjning och

befolkningstillväxt. Arbetet kring området bedöms inte kunna prioriteras med befintliga resurser.

Tillskjuts inte medel i ram för friluftsamordnaren bedömer regionstyrelseförvaltningen det som svårt att söka fler projekt inom området hos t.ex. Naturvårdsverket då en kommun behöver ha egen finansiering in i projektet. Vidare kommer inte heller någon resurs för Friluftslivsrådet kunna säkerställas. Slutsatsen kan därför dras att det arbete som lagts ner genom projektfinansiering kommer att behöva avslutas och inga nya arbeten eller utvecklingsinitiativ kommer att kunna påbörjas.

Bedömning av konsekvenser i tvärperspektiv

1. Rättslig grund/rättsligt perspektiv

Ej aktuellt.

2. Ekonomiskt perspektiv

Region Gotland har en kärv ekonomisk situation och att prioritera detta område kan ses som svårt. Det behöver dock beaktas att resurser redan har lagts ner i projekt inom området och vad som sker om en samordnare ej kan fortsätta det arbetet. Ett arbete med detta område med en samordnare möjliggör effekter inom social hållbarhet och i slutändan ekonomisk förbättrad situation för våra medborgare och då även regionen. Vidare stärks regionens ekonomi som helhet när utveckling av platsen Gotland kan göras än mer inom detta område.

3. Barnperspektiv

Bedömningen är att förslaget om att inrätta en samordnare skulle stärka möjligheterna för barn att få tillgång till natur och friluftsliv genom samverkan med skolor och ungdomsorganisationer, samt genom fortsatt samarbete med Länsstyrelsen. Detta skulle öka sannolikheten för att uppnå det nationella friluftsmålet 8: Ett rikt friluftsliv i skolan.

4. Jämställdhetsperspektiv

Ej aktuellt

5. Landsbygdssäkring/geografiskt perspektiv

Bedömningen är att förslaget att inrätta en samordnare i huvudsak riktar sig till verksamhet på landsbygderna, vilket säkerställer att invånare har tillgång till natur- och friluftaktiviteter samtidigt som dessa områden görs mer attraktiva för turister. Detta skulle bidra till att säkerställa att naturen förblir tillgänglig för så många invånare som möjligt och sprida de ekonomiska fördelarna med turism bortom Visby.

6. Klimat och miljöperspektiv

Bedömningen är att en permanent friluftsamordnare skulle säkerställa en hållbar utveckling av vandringsleder och friluftsliv på Gotland genom att samordna resurser och tid för deras utveckling. Detta skulle säkerställa att alla aktiviteter tar hänsyn till långsiktiga miljöpåverkan, främjar användning av hållbara material och integrerar klimatadaptering, vilket minimerar negativa effekter på naturen.

Ärendets behandling under mötet

Ordförande ställer proposition på arbetsutskottets förslag och finner att det bifalls.

Beslutsunderlag

Bilaga 1 Gap-analys, Friluftskommun

Bilaga 2 Uppdragsbeskrivning friluftssamordnare

Regionstyrelsen 2024-03-27, § 93

Regionstyrelseförvaltningens tjänsteskrivelse 2025-09-23

RS § 426**Mål och budget 2026 – 2028**

Ärendenummer: RS 2025/7

Paragraf föregående instans: AU § 260

Regionstyrelsens förslag till regionfullmäktige

- Driftbudget 2026 fastställs
- Skattesatsen lämnas oförändrad.

Regionstyrelsens beslut

- Regiondirektören får i uppdrag att ta fram minst tre förbättringsförslag som är möjliga att genomföra under 2026 i tätorterna Slite, Hemse, Roma, Klintehamn, Burgsvik och Fårösund. Barn, ungas och barnfamiljers villkor i tätorterna bör särskilt beaktas. Denna del av uppdraget ska återrapporteras senast i februari 2026.
 - Utifrån uppdraget som ligger kring platsbaserad landsbygdsutveckling enligt bygdsam-modell får regiondirektören i uppdrag att återkomma med en årlig förbättringsplan för tätorterna. Den ska ha sin utgångspunkt i lokala behov och förutsättningar och ta tillvara boendes och civilsamhällets tankar, viljor och ambitioner kring platsen. Denna del av uppdraget ska återrapporteras senast till budgetavstämningen 2026.
 - GotlandsHem får i uppdrag att ta fram minst två förbättringsförslag som är möjliga att genomföra under 2026 i mer socialt utsatta bostadsområden. Arbetet ska ta sin utgångspunkt i de lokala behoven och förutsättningarna och gärna ske i dialog med boende. Uppdraget ska återrapporteras senast i februari 2026.
 - Regiondirektören får i uppdrag att ta fram förslag på hur Region Gotland ska få ökad kraft i arbetet kring demokrati och dialog med särskilt fokus på lokalt boende, barn och unga. Uppdraget kan ta utgångspunkt i strukturer som finns och samverkan med civilsamhället uppmuntras. Vidare ska Policy för medborgardialog ses över för att få mer systematiska arbetssätt som leder till förändring för dem vi är till för. Uppdraget återrapporteras till budgetberedningen 2026.
 - Regiondirektören får i uppdrag att utreda fördelar och nackdelar med att placera hela eller delar av Region Gotlands fastighetsbestånd i bolag inom Region Gotlands planerade bolagskoncern. Uppdraget återrapporteras till budgetavstämningen 2026.
 - Regiondirektören får i uppdrag att se över hur och när på året en stadsfest eller liknande med gratiskonserter och evenemang för i första
-

hand barn och unga kan bli en årlig återkommande happening. Uppdraget återrapporteras senast februari 2026.

- Regiondirektören får i uppdrag att, i samverkan med berörda förvaltningar, utreda förutsättningar och föreslå lösningar för att på lång sikt säkerställa behovet i Visbyområdet för de patientföreningar som är på Korpen. Delrapportering av uppdraget ska göras till budgetberedningen 2026.
- Regiondirektören får i uppdrag att utreda möjligheterna att nyttja det Regionala utvecklingsrådet för frågor som idag hanteras inom andra strategiska forum och återkomma med ett förslag senast 15 december 2025.
- Regiondirektören får i uppdrag att för Region Gotland ta fram en plan för att komma till rätta med löneskillnader mellan kvinnodominerade och mansdominerade yrken inom samma basintervall. Planen ska börja med de yrkesgrupper som idag har de lägsta lönerna.

Sammanfattning

Regionfullmäktige beslutade i juni 2025 om driftsbudget för nämnderna 2026 samt investeringsbudget för 2026 och 2027.

Totalt beslutades i juni om tillskott till nämnderna år 2026 på cirka 372 miljoner kronor (mnkr) vilket motsvarar en ökning med 5,4 procent. Löneökningar står för 130 mnkr, demografi och medicinskteknisk utveckling påverkar resursfördelningsmodellerna och innebär en höjning av nämndernas ramar med 81 mnkr. Posten för interna priser och externa avtal innebär en ökning med 71 mnkr. Utöver dessa grundförutsättningar beslutades om ramtillskott på totalt 106 mnkr.

Enligt den nya skatteunderlagsprognosen från oktober 2025 kommer skatteintäkter, generella bidrag och utjämning bli lägre än tidigare beslutad budget. Det budgeterade resultatet för 2026 minskar därför från 75 mnkr till 57 mnkr. Efter majoritetens tillägg på 5,1 mnkr blir det budgeterade resultatet för 2026, 52 mnkr, -9 mnkr 2027 och -86 mnkr 2028.

Det budgeterade resultatet är fortfarande för lågt för att nå upp till en resultatnivå på minst 2 procent av skatteintäkter, generella bidrag och utjämning.

Bedömning

Region Gotlands ekonomi har förbättrats 2025, men har ännu en bit kvar till att nå målet om god ekonomisk hushållning. Prognosen för årets resultat är ett överskott på 55 mnkr och balanskravsresultatet beräknas bli 67 mnkr. Nämnderna prognostiserar sammantaget ett överskott och prognosen för årets

resultat och balanskravsresultatet är positiv. Det är mycket positivt att nämnderna på helheten väntas klara budgeten. Det finns dock, trots den positiva prognosen, en underliggande obalans mellan verksamhet och ekonomi. Orsakerna till förbättringen i årets prognos är främst stora tillfälliga riktade statsbidrag. Eftersom dessa statsbidrag inte är permanenta är det mycket angeläget att nämnderna fortsätter att anpassa sina verksamheter efter beslutad budget.

Likviditeten är fortsatt svag på grund av höga investeringsutgifter. Den totala låneskulden uppgick per 31 augusti till 886 mnkr och prognosen är att ytterligare 90 mnkr behöver lånas upp innan årsskiftet 2025/2026. Kontokrediten har utökats från 300 mnkr till 400 mnkr. Ett nytt lån på 100 mnkr togs upp i april och i juni togs två nya lån på sammanlagt 110 mnkr upp.

Det budgeterade resultatet är fortfarande för lågt för att nå upp till målet på en resultatnivå på minst 2 procent av skatteintäkter, generella bidrag och utjämning.

Regionen har begränsade möjligheter att öka sina intäkter men kan påverka sina kostnader. Det är viktigt med ett fortsatt fokus på ekonomin och att nämnderna håller budget. Åtgärder behöver därför vidtas för att minska kostnaderna i de olika verksamheterna så att resultatmålet uppnås. Dessutom behöver investeringarna prioriteras så att de årliga investeringsutgifterna hamnar på en lägre nivå. Dessa åtgärder är nödvändiga för att klara de finansiella målen och uppnå en god ekonomisk hushållning framöver.

Ärendets behandling under mötet

Meit Fohlin (S) tillstyrker arbetsutskottets förslag till beslut om driftbudget enligt förslag från S och M som visar på en budget med beräknat resultat om 52 miljoner kronor. **Se bilaga 1.** I detta instämmer Andreas Unger (M).

Johan Malmros (C) yrkar på driftbudget enligt förslag från C, KD och L som visar på en budget med beräknat resultat om 40 miljoner kronor. **Se bilaga 2.**

Saga Carlgren (V) yrkar på en driftbudget enligt förslag från V som visar på en budget med beräknat resultat om 47 miljoner kronor. **Se bilaga 3.**

Maya Arfvidson (MP) yrkar på en driftbudget enligt förslag från MP som visar på en budget med beräknat resultat om 26 miljoner kronor. **Se bilaga 4.**

Lars Engelbrektsson (SD) yrkar på en driftbudget enligt förslag från SD som visar på en budget med beräknat resultat om 60 miljoner kronor. **Se bilaga 5.**

Ordförande ställer proposition på arbetsutskottets förslag, Johan Malmros (C) yrkande, Saga Carlgrens (V) yrkande, Maya Arfvidsons (MP) yrkande och Lars Engelbrektssons (SD) yrkande och finner att arbetsutskottets förslag om driftbudget enligt förslag från S och M bifalls.

Driftbudget 2026	Belopp, (mnkr)
Personalkostnadskompensation	
Generell personalkostnadskompensation 3 %	130,00
Summa personalkostnadskompensation	130,00
Resursfördelningsmodeller	
Resursfördelningsmodell BUN	-25,40
Resursfördelningsmodell GVN	20,40
Resursfördelningsmodell SON	29,20
Resursfördelningsmodell HSN	56,60
Summa resursfördelningsmodell	80,80
Externa avtal och interna prishöjningar	
Externa avtal	44,30
Interna priser regionstyrelseförvaltningen	5,40
Interna priser teknikförvaltningen (försörjningsavdelningen)	3,60
Förändring internhyra (3,6 %)	16,20
Driftskostnader exploatering	1,10
Summa externa avtal och interna priser	70,60
Ramtillskott	
Utveckling AI	0,50
IT	4,00
Drift ishallar Hemse och Slite	1,50
Drift och hyra fritidsanläggningar	0,50
Energicentrum/ energirådgivning	0,16
Antagande och implementering av nytt stödsystem på fritidsområdet	3,15
Verksamhetsstöd för genomförande av Island Games 2031	0,70
Finansiering arbetsmodell för landsbygdsutveckling	0,90
Näringslivsanslag	3,90
Implementering av digital inflyttarservice och gotland.com i ordinarie verksamhet	1,00
Räddningstjänsten	3,00
Särskild kollektivtrafik	5,00
Utökade resurser exploatering och ökat bostadsbyggande	1,60
Skötsel av klintkanten Visby innerstad	0,30
Kapitalkostnader samhällsprojekt	9,00
Bygglov - effektivitet och förstärkning	3,00
PM10 och alkoholhantering	1,00

VA-rådgivare	0,40
Exploatering och samhällsbyggnad	7,70
Förstärkning till förskola	7,90
Grundskola inkl. anpassad skola	13,00
Barn- och elevhälsan	1,40
Säkerhet och beredskap, samt skolorganisationen	1,00
Skolbibliotek	2,50
Folkhögskolan, Enter	0,70
Insättande av stödboende - skadligt bruk och beroende	9,40
Avhopparverksamhet	2,00
Nytt journalsystem - kvalitet i införande	10,00
Hyra Havspaviljongen	10,40
Satsningar efter budgetavstämning	
Friluftssamordnare	0,6
Valnämnd	1,76
Fokus Ö-politik och kommunikationer	1,25
Konstmuseet förprojekt	1,5
Summa ramtillskott	110,7
Reavinster och exploatering	-20,00
Summa förändring budget 2026	372,1
Budgeterat resultat 2026	52

Skattesats

Meit Fohlin (S) yrkar att skattesatsen lämnas oförändrad.

Saga Carlgren (V) yrkar att skattesatsen höjs med 50 öre till 34,10 öre per skattekrona.

Maya Arfvidson (MP) yrkar att skattesatsen höjs med 25 öre till 33,85 öre per skattekrona.

Ordförande ställer proposition på eget yrkande, Saga Carlgrens (V) yrkande och Maya Arfvidsons (MP) yrkande och finner att eget yrkande om att lämna skattesatsen oförändrad bifalls.

Uppdrag

Meit Fohlin (S) tillstyrker arbetsutskottets förslag till beslut om uppdrag:

1. Regiondirektören får i uppdrag att ta fram minst tre förbättringsförslag som är möjliga att genomföra under 2026 i tätorterna Slite, Hemse, Roma, Klintehamn, Burgsvik och Fårösund. Barn, ungas och barnfamiljers villkor i tätorterna bör särskilt beaktas. Denna del av uppdraget ska återrapporteras senast i februari 2026.
2. Utifrån uppdraget som ligger kring platsbaserad landsbygdsutveckling enligt bygdsam-modell får regiondirektören i uppdrag att återkomma med en årlig förbättringsplan för tätorterna. Den ska ha sin utgångspunkt i lokala behov och förutsättningar och ta tillvara boendes och civilsamhällets tankar, viljor och ambitioner kring platsen. Denna del av uppdraget ska återrapporteras senast till budgetavstämningen 2026.
3. GotlandsHem får i uppdrag att ta fram minst två förbättringsförslag som är möjliga att genomföra under 2026 i mer socialt utsatta bostadsområden. Arbetet ska ta sin utgångspunkt i de lokala behoven och förutsättningarna och gärna ske i dialog med boende. Uppdraget ska återrapporteras senast i februari 2026.
4. Regiondirektören får i uppdrag att ta fram förslag på hur Region Gotland ska få ökad kraft i arbetet kring demokrati och dialog med särskilt fokus på lokalt boende, barn och unga. Uppdraget kan ta utgångspunkt i strukturer som finns och samverkan med civilsamhället uppmuntras. Vidare ska Policy för medborgardialog ses över för att få mer systematiska arbetssätt som leder till förändring för dem vi är till för. Uppdraget återrapporteras till budgetberedningen 2026.
5. Regiondirektören får i uppdrag att utreda fördelar och nackdelar med att placera hela eller delar av Region Gotlands fastighetsbestånd i bolag inom Region Gotlands planerade bolagskoncern. Uppdraget återrapporteras till budgetavstämningen 2026.
6. Regiondirektören får i uppdrag att se över hur och när på året en stadsfest eller liknande med gratiskonserter och evenemang för i första hand barn och unga kan bli en årlig återkommande happening. Uppdraget återrapporteras senast februari 2026.
7. Regiondirektören får i uppdrag att, i samverkan med berörda förvaltningar, utreda förutsättningar och föreslå lösningar för att på lång sikt säkerställa behovet i Visbyområdet för de patientföreningar som är på Korpen. Delrapportering av uppdraget ska göras till

budgetberedningen 2026.

8. Regiondirektören får i uppdrag att utreda möjligheterna att nyttja det Regionala utvecklingsrådet för frågor som idag hanteras inom andra strategiska forum och återkomma med ett förslag senast 15 december 2025.

Johan Malmros (C) yrkar avslag till Meit Fohlins (S) yrkanden om uppdrag nummer 1-4, 6 och 8.

Eva Ahlin (C) yrkar avslag till Meit Fohlins (S) yrkande om uppdrag nummer 7.

Saga Carlgren (V) yrkar med instämmande av Johan Malmros (C) avslag till uppdrag nummer 5.

Ordförande ställer proposition på arbetsutskottets samtliga förslag till uppdrag och finner att de bifalls.

Meit Fohlin (S) yrkar att delrapportering av uppdrag nummer 7 ska göras till budgetberedningen 2026.

Ordförande ställer proposition på eget tilläggsyrkande och finner att det bifalls.

Uppdrag C-KD-L

Johan Malmros (C) yrkar att regionstyrelsen beslutar om följande två uppdrag i enlighet med Centerpartiets, Kristdemokraternas och Liberalernas budgetskrivelse:

1. Regiondirektören får i uppdrag att leda ett samlat förändringsarbete för att säkerställa Region Gotlands långsiktiga ekonomiska balans och hållbarhet i både kvalitet och arbetsmiljö. Arbetet ska inkludera en översyn av uppdrag, kostnadsstrukturer och verksamhetens omfattning, och ske i nära samverkan med medarbetare, fackliga organisationer och invånare. Uppdraget ska resultera i en långsiktig plan för framtidens organisation som ska vara väl förankrad och byggd på tillit, ansvar och utveckling.
2. Regiondirektören får i uppdrag att ta fram en långsiktig plan för skolstrukturen på Gotland som stärker kvaliteten i undervisningen, skapar trygghet för familjer och gör det mer 5 (5) attraktivt att arbeta i skolor på hela Gotland. Planen ska bygga på tidig dialog med föräldrar, medborgare och medarbetare, samt anpassas efter förändrade elevunderlag och pröva nya arbetssätt och samordnade lösningar. Beslutsunderlaget ska vila på en bred samhällsanalys där både barns behov, kvaliteten i undervisningen och Gotlands långsiktiga utveckling vägs in.

Johan Malmros (C) yrkar bifall till Centerpartiets, Kristdemokraternas och Liberalernas båda yrkanden om uppdrag.

Meit Fohlin (S) yrkar avslag till Centerpartiets, Kristdemokraternas och Liberalernas båda yrkanden om uppdrag.

Ordförande ställer proposition på Centerpartiets, Kristdemokraternas och Liberalernas yrkanden om uppdrag och finner att de avslås.

Uppdrag från V

Vänsterpartiet yrkar att regionstyrelsen beslutar om följande åtta uppdrag:

1. Att Region Gotland, med stöd av Skolinspektionens granskningar, utreder vad som behövs i organisationen som helhet för att förstärka arbetet med tidiga insatser och särskilt stöd till barn och elever.
 2. Att Region Gotland utreder hur förskoleorganisationen kan stärkas vad gäller förebyggande och tidiga insatser trots minskande barnantal och beaktande av god geografisk spridning.
 3. Att Region Gotland utreder hur skolorganisationen ska se ut så att man på bästa sätt når de pedagogiska målen för alla gotländska barn och stärker arbetet med förebyggande och tidiga insatser trots minskande elevantal med beaktande av en god geografisk spridning.
 4. Att Region Gotland utreder hur samarbetet mellan förskola, grundskola, socialtjänst och sjukvården ska utvecklas. Inte minst hitta bra former för stöd till familjer som behöver det för att barnen ska nå skolans kunskapsmål och god hälsa.
 5. Att Region Gotland utreder hur en förstärkt grundbemanning skulle kunna införas inom de verksamheter som har höga sjuktal.
 6. Att Region Gotland tar fram en modell för att öka medarbetarna och chefernas delaktighet i frågor om verksamhetsplanering och schemaläggning.
 7. Att Region Gotland tar fram en plan för att komma till rätta med löneskillnader mellan kvinnodominerade och mansdominerade yrken inom samma basintervall. Att planen ska börja med de yrkesgrupper som idag har de lägsta lönerna.
 8. Att Region Gotland utreder hur en barnkultursamordnartjänst skulle kunna utformas med fokus på barnkulturgarantin och förebyggande och hälsofrämjande arbete för barn genom konst och kultur.
-

Saga Carlgren (V) yrkar bifall till Vänsterpartiets samtliga yrkanden om uppdrag.

Maya Arfvidson (MP) yrkar bifall till Vänsterpartiets uppdrag nummer 8.

Oscar Lindster yrkar avslag till Vänsterpartiets uppdrag nummer 8.

Meit Fohlin (S) yrkar avslag till Vänsterpartiets yrkanden om uppdrag nummer 1-6 och 8.

Meit Fohlin (S) yrkar med instämmande av Maya Arfvidson (MP), Johan Malmros (C), Eva Ahlin (C) och Andreas Unger (M) bifall till Vänsterpartiets uppdrag nummer 7.

Ordförande ställer proposition på Vänsterpartiets yrkande gällande uppdrag nummer 7 och finner att det bifalls.

Ordförande ställer proposition på Vänsterpartiets yrkande gällande uppdrag nummer 1-6 och 8 och finner att dessa avslås.

Beslutsunderlag

Plankalkyl 2026–2027 2025-10-03

Kompletterande beredningsunderlag till budget 2026–2028, 2025-09-26

Finansförvaltningsbudget för 2026 samt plan 2027–2028

Regionstyrelseförvaltningens tjänsteskrivelse 2025-10-14

RS § 427**Färdtjänstbestämmelser – upphävande**

Ärendenummer: RS 2024/2456

Paragraf föregående instans: AU § 246

Regionstyrelsens förslag till regionfullmäktige

- Regionfullmäktige bifaller tekniska nämndens initiativ TN 2024-06-17, §§ 130 och 134 på så sätt att regionfullmäktige upphäver fullmäktiges beslut om ”Bestämmelser för färdtjänst” per utgången av år 2025.

Det ankommer på tekniska nämnden att besluta om de riktlinjer och rutiner som krävs för en effektiv och rättvis tillämpning av färdtjänstlagen.

Sammanfattning

Tekniska nämnden har i två olika ärenden tagit initiativ till ändringar och tillägg i enstaka frågor som berör regionfullmäktiges beslut om ”Bestämmelser för färdtjänst.” Det gäller användning av färdtjänst i annan kommun och färdtjänst på samma tider som allmän kollektivtrafik (TN 2024-06-17, §§ 130 och 134).

Färdtjänst avser särskilt anordnade transporter för personer som har väsentliga svårigheter att förflytta sig på egen hand eller att använda allmänna kommunikationer. Skyldigheten att tillhandahålla färdtjänst regleras i lagen (1997:36) om färdtjänst (färdtjänstlagen). Av 3, 9 och 12 §§ färdtjänstlagen framgår att färdtjänst får ordnas över kommungränsen och i annan kommun, att tillstånd får förenas med föreskrifter och villkor för användningen av färdtjänst och att föreskrifter och villkor får ändras, om ändrade förhållanden föranleder det. Regionens uppgifter enligt färdtjänstlagen ska enligt 4 § färdtjänstlagen fullgöras av den eller de nämnder som fullmäktige bestämmer.

Prövningen av tillstånd till färdtjänst och med det förenade föreskrifter och villkor till färdtjänst åligger tekniska nämnden och är myndighetsutövning. Besluten kan överklagas hos förvaltningsrätten.

Regionstyrelseförvaltningen föreslår att tekniska nämnden inom ramarna för färdtjänstlagen, trafikförsörjningsprogrammet och taxan ska få bestämma de närmare riktlinjer och rutiner som krävs för en effektiv och rättvis tillämpning av färdtjänstlagen. Nämnden får därmed bättre förutsättningar för att behandla frågorna som en helhet och behöver inte skjuta ut avgörandet av detaljfrågor till fullmäktige. För att möjliggöra det behöver fullmäktiges antagna ”Bestämmelser för färdtjänst” upphävas. Med ett sådant upphävande kan nämndens initiativ till fullmäktige avslutas och nämnden själv besluta i frågorna.

Genom att upphävandet föreslås gälla först från och med 1 januari 2026 förutsätts tekniska nämnden, på befintliga underlag, dessförinnan hinna fastställa de riktlinjer och rutiner som krävs.

Ärendets behandling under mötet

Saga Carlgren (V) yrkar med instämmande av Johan Malmros (C) och Maya Arfvidson (MP) avslag till regionstyrelseförvaltningens förslag.

Oscar Lindster (S) yrkar med instämmande av Mariette Nicander (M) bifall till regionstyrelseförvaltningens förslag.

Ordförande ställer proposition på regionstyrelseförvaltningens förslag och Saga Carlgrens yrkande om avslag och finner att regionstyrelseförvaltningen förslag vinner bifall. Votering begärs.

Som propositionsordning gäller ja-röst för bifall till regionstyrelseförvaltningen förslag och nej-röst för bifall till Saga Carlgren (V) yrkande om avslag.

Omröstningen ger åtta ja-röster: Andreas Unger (M), Håkan Ericsson (S), Filip Reinhag (S), Thomas Karlström (S), Oscar Lindster (S), Jenny Larsson (S), Mårten Silvé (M), Mariette Nicander (M) och sju nej-röster: Saga Carlgren (V), Maya Arfvidson (MP), Johan Malmros (C), Eva Ahlin (C), Dan Rådström (C), Johan Asplund (–) och Lars Engelbrektsson (SD). Ordförande finner därmed att regionstyrelseförvaltningen förslag vinner bifall.

Protokollsanteckning Saga Carlgren (V) anmäler protokollsanteckning: Vänsterpartiet anser att det även fortsättningsvis ska vara regionfullmäktige som beslutar om ”Bestämmelser för färdtjänst.” Det beslutade dokumentet ska även fortsättningsvis gälla och ändringar bör beslutas av regionfullmäktige.

I Lag (1997:736) om färdtjänst 7 § står det: ”Tillstånd till färdtjänst skall meddelas för dem som på grund av funktionshinder, som inte endast är tillfälligt, har väsentliga svårigheter att förflytta sig på egen hand eller att resa med allmänna kommunikationsmedel.” I tekniska nämndens förslag till förändringar i färdtjänsten utgår man från kommunallagens likabehandlingsprincip när man föreslår att färdtjänst endast ska finnas tillgängligt på samma tider på dygnet som kollektivtrafikens turlista omfattar. Man tar inte hänsyn till hela den nämnda paragrafen färdtjänstlagen. Viktigare än exakt vad lagen medger är naturligtvis hur vi vill att Gotland ska vara och hur medborgarna ska kunna röra sig och leva sina liv. Färdtjänst finns inte bara som alternativ för de som inte kan ta bussen utan också som alternativ för all annan typ av förflyttning på egen hand. Att begränsa möjligheten för en del av befolkningen att förflytta sig på exempelvis natten (icke färdtjänstberättigade har många olika transportmöjligheter nattetid, gång, cykel, egen bil, taxi m.m.) anser vi i Vänsterpartiet inte vara lämpligt. Det går också att argumentera för att det i själva verket går rakt emot kommunallagens likabehandlingsprincip eller åtminstone dess andemening. Tekniska nämnden föreslår också att färdtjänst i annan kommun ska begränsas till 5 mil från nu gällande 9 mil.

Vänsterpartiet anser att tekniska nämnden här bör beakta ö-perspektivet och i stället kvarstå vid 9 mil. Bland de vanligare resorna för gotlänningar på fastlandet är mellan Nynäshamn och olika målpunkter i Stockholmsområdet. För den typen av resa räcker inte alltid 5 mil utan det krävs nästan alltid en längre resa för att komma ända fram till målet. Inte ens direkt mellan Nynäshamns hamnterminal och Stockholm City räcker 5 mil utan det krävs 5,7 mil. Ska man besöka de norra delarna av Stockholm så blir det snabbt längre. Vänsterpartiet anser att 5 mil blir orimligt kort för en gotlänning och därför bör 9 mil kvarstå som gräns.

I handlingarna från tekniska nämnden bör man särskilt notera de omfattande synpunkterna från Funkisam angående förslaget om att färdtjänst endast ska erbjudas vissa tider på dygnet. Att ha samråd med berörda och sedan inte ta hänsyn till så pass omfattande synpunkter och skarp kritik blir inte bra och riskerar Region Gotland trovärdighet i förhållande till de berörda. Många av synpunkterna handlar om ökad risk för isolering och minskat levnadsutrymme.

I ”Handlingsplan för psykisk hälsa och suicidprevention” som regionstyrelsen ska besluta om under detta möte går att läsa: ”Omvänt kan brist på social kontakt leda till ofrivillig ensamhet och isolering, vilket är starkt kopplat till ökad risk för psykisk ohälsa. Långvarig ensamhet har likställts med andra allvarliga hälsorisker, som rökning eller fysisk inaktivitet. Den kan påverka både den psykiska och fysiska hälsan negativt med förhöjd risk för depression, suicidtankar, sömnsvårigheter, högt blodtryck och försvagat immunförsvar.” Här finns också flera förslag på insatser för att minska ofrivillig ensamhet i befolkning.

Samma typ av resonemang går att hitta i ”Kraftsamling för hälsa och ett socialt hållbart Gotland 2023-2027” som är ett av genomförandeprogrammen som ska leda oss mot målsättningarna i RUS – Vårt Gotland 2040. ”De av oss som är ofrivilligt ensamma riskerar att få nedsatt psykiskt välbefinnande och har ökad risk för psykisk ohälsa. Insatsområdet innefattar aktiviteter för att stödja den som är eller riskerar att bli ofrivilligt ensam. Aktiviteterna kan riktas mot grupper med extra risk för ofrivillig ensamhet som exempelvis ungdomar, pensionärer, personer som identifierar sig inom HBTQI+20, personer i utsatt socioekonomisk situation, personer med funktionsnedsättningar eller psykisk ohälsa, personer med missbruk och personer som tillhör andra grupper med utsatt social position i samhället.”

Vänsterpartiet anser att förändringarna inom färdtjänsten riskerar att öka social isolering och ofrivillig ensamhet i en målgrupp som av Region Gotland pekats ut som särskilt sårbar för just detta. Det är inte en utveckling som Vänsterpartiet vill se.

Beslutsunderlag

Tekniska nämndens initiativ 2024-06-17, § 134

Tekniska nämnden initiativ 2024-06-17, § 130

Bestämmelser för färdtjänst reviderat av regionfullmäktige 2022-06-20, § 99

Regionstyrelseförvaltningens tjänsteskrivelse 2025-09-11

Skickas till

Tekniska nämnden

RS 2024/2457

RS § 428**Remiss. Betänkandet Ansvaret för hälso- och sjukvården (SOU 2025:62)**

Ärendenummer: RS 2025/1584

Paragraf föregående instans: AU § 248

Regionstyrelsens beslut

- Upprättat yttrande inlämnas till Socialdepartementet.

Paragrafen justeras omedelbart.

Sammanfattning

Regionstyrelseförvaltningen har mottagit remiss av betänkandet *SOU 2025:62 – Ansvaret för hälso- och sjukvården*.

Remissvaret har tagits fram i samarbete mellan regionstyrelseförvaltningen och hälso- och sjukvårdsförvaltningen.

Vårdansvarskommittén avråder från helt och delvis statligt huvudmannaskap men föreslår ett förstärkt statligt system- och finansieringsansvar inom vissa områden och minskad användning av riktade statsbidrag. Förvaltningarna välkomnar dessa intentioner men framhåller att Gotlands ö-läge kräver särskild hänsyn i styrning och resursfördelning. Utredningens simuleringar visar att Gotland vid ett helt statligt huvudmannaskap skulle riskera kraftigt minskade resurser (–13 %), vilket skulle få allvarliga konsekvenser för en jämlik och hållbar vård. Region Gotland uppmanar regeringen att utreda tre möjliga handlingsalternativ:

1. Ge Region Gotland ett ö-tillägg som möjliggör både det kommunala- och regionala uppdraget och som samtidigt stärker den civila beredskapen på det sätt Gotlands geografiska läge kräver.
2. Staten tar över ansvaret för den gotländska sjukvården.
3. Slå ihop hälso- och sjukvården på Gotland med en annan region med större befolkningsunderlag, för att bättre hantera de krav som Gotlands unika läge medför.

Bedömning

Förvaltningarna delar vårdansvarskommitténs bedömning om att avstå från helt och delvist statligt huvudmannaskap nationellt. Region Gotland stödjer intentionen om att stärka statens systemansvar men framhåller särskild hänsyn till ö-lägets unika förutsättningar i styrning och resursfördelning. Utredningen saknar en djupgående analys om en resursfördelning som är anpassad till Gotlands förutsättningar och de förväntningar som finns på Gotland utifrån uppbyggnaden av det civila försvaret.

Principiellt välkomnar förvaltningarna initiativ till ökad statlig styrning inom de utpekade områdena. I betänkandet är det otydligt hur ett övertagande av såväl

systemansvar som finansieringsansvar ska ske, varför det också är svårt att bedöma konsekvenserna av förslaget. Förslagen innebär ökad statlig styrning där regionerna fortsatt behåller verksamhets- och tillhandahållaransvar.

Förvaltningarna betonar i svaret att framtida förslag avseende kompetensförsörjning behöver ta hänsyn till regionernas olika storlek och förutsättningar. Vidare bör praktisk tjänstgöring för psykologer inkluderas i det fortsatta arbetet med utbildningsplatser. Luftburen ambulanssjukvård och sjuktransporter behöver ses som en integrerad del av vårdkedjan eftersom förändringar kan påverka både intensivvårdsresurser och landbaserade transporter. Gotland saknar möjlighet till landambulans till fastlandet vilket gör flygtransporter avgörande och ofta den enda länken till övriga Sverige.

Stärkta patienträttigheter välkomnas men förvaltningarna delar inte betänkandets förslag om utökade sanktioner. I stället föreslås att en verkkningsfull väg är att identifiera utvecklingsområden och erbjuda verktyg för förbättring.

Förvaltningarna stödjer intentionen att stärka statens systemansvar men framhåller att det krävs särskild hänsyn till ö-läget i styrning och resursfördelning. Framtida ekonomiska modeller behöver kompensera för strukturella merkostnader. För att säkerställa en vård som är jämlik, tillgänglig och hållbar är samverkan mellan stat och region en avgörande faktor.

Därav föreslås fortsatt tre handlingsalternativ:

1. Ge Region Gotland ett ö-tillägg som möjliggör både det kommunala- och regionala uppdraget och som samtidigt stärker den civila beredskapen på det sätt Gotlands geografiska läge kräver.
2. Staten tar över ansvaret för den gotländska sjukvården.
3. Slå ihop hälso- och sjukvården på Gotland med en annan region med större befolkningsunderlag, för att bättre hantera de krav som Gotlands unika läge medför.

Ärendets behandling under mötet

Ärendet föredras av Emma Norrby, verksamhetsutvecklare, hälso- och sjukvårdsförvaltningen.

Johan Malmros (C) yrkar att handlingsalternativ två och tre, gällande att staten tar över ansvaret för den gotländska sjukvården och att slå ihop hälso- och sjukvården på Gotland med en annan sjukvårdsregion, stryks från yttrandet.

Saga Carlgren (V), Filip Reinhag (S) och Meit Fohlin (S) yrkar avslag på Johans Malmros (C) yrkande.

Ordförande ställer proposition på regionstyrelseförvaltningen förslag och Johan Malmros ändringsyrkande och finner att regionstyrelseförvaltningens förslag vinner bifall.

Beslutsunderlag

Remiss. Socialdepartementet SOU 2025:62 Volym 1 & Volym 2 Ansvar för hälso- och sjukvården inkom 2025-06-25

Yttrande daterat 2025-10-23

Regionstyrelseförvaltningens tjänsteskrivelse 2025-09-18

Skickas till

Hälso- och sjukvårdsnämnden

Regionstyrelseförvaltningen avdelning ekonomi

Socialdepartementet

RS § 429**Ansökan om dispens från reglerna om dygnsvila i Allmänna Bestämmelserna (AB) § 13. Räddningstjänsten**

Ärendenummer: RS 2025/1839

Paragraf föregående instans: AU § 249

Regionstyrelsens beslut

- Regionstyrelsen beslutar om dispens från reglerna om dygnsvila i Allmänna bestämmelser § 13, för Räddningstjänsten i Region Gotland i enlighet med tidigare beslut från Arbetstidsnämnden, 2024-07-25, för att säkerställa samhällets ansvar för liv och hälsa, egendom och miljö beviljas.

Sammanfattning

Bestämmelserna i Allmänna bestämmelser (AB) förändrades 2023 och anpassades till de skyddsregler som finns om minsta dygnsvila i EU:s arbetstidsdirektiv. Detta efter att EU kommissionen uppmärksammade att det fanns brister i avtalet avseende reglering av dygnsvila.

Eftersom det handlar om att säkerställa ett lagstadgat minimiskydd är det inte möjligt att komma överens om eller besluta om avvikelser från de avtalade bestämmelserna om dygnsvila på lokal nivå.

Räddningstjänstverksamhet kan i vissa fall behöva dispens mot bakgrund av samhällets ansvar att vid olyckor eller överhängande fara för olyckor säkerställa ett skydd för liv och hälsa, egendom och miljö. För räddningstjänster som sökt och fått beviljat dispenser efter den 18 april 2024 kan den högsta ledningen hos den lokala arbetsgivaren fatta besluta om dispens i samma eller mindre omfattning som den tidigare dispensen.

Räddningstjänsten behöver fortsätta arbetet med att byta arbetsschema då dagens schema har för långa arbetspass. Eftersom EU-kraven påverkar alla räddningstjänster i landet, sker en stor del av arbetet med att ta fram nya arbetsscheman i samarbete inom svensk räddningstjänst. Gemensamt för de nya schemana är att flexibiliteten minskar vilket i sin tur troligen kommer innebära ett ökat personalbehov för att täcka planerad frånvaro som semester och sjukfrånvaro.

Eftersom räddningsverksamhet inte kan detaljplaneras kan man i vissa fall behöva dispens mot bakgrund av samhällets ansvar att vid olyckor eller överhängande fara för olyckor säkerställa ett skydd för liv och hälsa, egendom och miljö.

Dispens kan beviljas under förutsättning att arbetsgivaren prövat alla möjligheter att bemanna verksamheten i enlighet med reglerna i AB eller

aktuell bilaga och gjort bedömningen att ett undantag är nödvändigt för att uppfylla verksamhetens behov med rådande bemanning. Det är strikt verksamhetens behov som styr möjlighet till dispens.

Dispensen ska tillämpas restriktivt. För räddningstjänster som sökt och fått beviljat dispenser efter den 18 april 2024 kan den högsta ledningen hos den lokala arbetsgivaren fatta beslut om dispens i samma eller mindre omfattning som den tidigare dispensen. Det gäller för en period av max 12 månader åt gången. Sådant lokalt beslut ska inrapporteras till Arbetstidsnämnden.

Bedömning

Regionstyrelseförvaltningen föreslår att ny dispens beviljas i enlighet med tidigare beslut från Arbetstidsnämnden, 2024-07-25, för att säkerställa samhällets ansvar för liv och hälsa, egendom och miljö.

Ärendets behandling under mötet

Ordförande ställer proposition på arbetsutskottets förslag och finner att det bifalls.

Beslutsunderlag

Arbetstidsnämndens beslut 2024-07-25

Regionstyrelsen 2023-12-13, § 445

Dispensansökan

Protokoll från MBL-förhandling med Kommunal

Protokoll från MBL-förhandling med Ledarna

Riskbedömning

Regionstyrelseförvaltningens tjänsteskrivelse 2025-09-19

RS § 430**Förstudie utökat kioskutbud på Visby lasarett**

Ärendenummer: RS 2022/1530

Paragraf föregående instans: AU § 250

Regionstyrelsens beslut

- Regionstyrelsen avskriver ärendet.

Sammanfattning

Regionstyrelseförvaltningen fick i juni 2022 i uppdrag att tillsammans med övriga berörda förvaltningar genomföra en förstudie i syfte att klargöra förutsättningarna för att eventuellt etablera en utökad kioskverksamhet på Visby lasarett, förslagsvis i foajén. Frågan har varit aktuell innan dess, men inget uppdrag har lagts. Ärendet har pausats utifrån det rådande ekonomiska läget.

Regionstyrelseförvaltningen har handlagt ärendet genom samberedning med teknikförvaltningen och hälso- och sjukvårdsförvaltningen, och gör tillsammans bedömningen att en förstudie inte bör genomföras.

Att förbereda för en etablering av kioskverksamhet i foajén skulle behöva relativt stora investeringar i form av ombyggnationer av lokalerna. Uppskattad investeringskostnad uppgick vid en tidigare utredning 2018 till 2,5 mnkr. Summan förväntas vara högre idag utifrån uppgång i materielkostnader. En ombyggnation skulle också vara mer komplex och omfattande än tidigare bedömning.

Vidare är Region Gotlands totala investeringsbehov betydligt större än avsatta budgetmedel. Behoven finns också inom områden som bedöms ha högre prioritet, däribland lagstadgad verksamhet.

Under den tid som förflutit sedan uppdraget lades har tillgång till kioskvaror på akutmottagningen förbättrats genom att en automat för självbetjäning har installerats. Detta var ett av de identifierade behoven i samband med att uppdraget gavs.

Bedömning

Utifrån den gemensamma beredningen av ärendet bedömer regionstyrelseförvaltningen att en förstudie inte bör genomföras och att ärendet bör avskrivas.

Att förbereda för en etablering av kioskverksamhet i foajén på Visby lasarett skulle behöva relativt stora investeringar i form av ombyggnationer i lokalerna. Uppskattad investeringskostnad uppgick vid en tidigare utredning 2018 till 2,5 mnkr. Summan förväntas vara högre idag utifrån uppgång i

materielkostnader. En ombyggnation också skulle vara mer komplex och omfattande än tidigare bedömning.

Vidare är Region Gotlands totala investeringsbehov är betydligt större än avsatta budgetmedel. Behoven finns också inom områden som bedöms ha högre prioritet, däribland lagstadgad verksamhet.

Den investering som krävs innebär att Region Gotland skulle behöva ta ut en hög hyra från den entreprenör som ska driva verksamheten. Bedömningen är att intresset på marknaden skulle vara litet för att driva verksamheten genom upphandling.

Under den tid som förflutit sedan uppdraget lades har tillgång till kioskvaror på akutmottagningen förbättrats genom att en automat för självbetjäning installerats. Detta svarar till viss del upp mot de behov som föreligger.

Ärendets behandling under mötet

Ordförande ställer proposition på arbetsutskottets förslag och finner att det bifalls.

Beslutsunderlag

Regionstyrelseförvaltningens tjänsteskrivelse 2025-09-11

Skickas till

Marie Loob, hälso- och sjukvårdsdirektör, hälso- och sjukvårdsförvaltningen
Josefine Jessen, avdelningschef måltid, regionstyrelseförvaltningen
Björn Sandqvist, avdelningschef fastighetsförvaltning, teknikförvaltningen

RS § 431**Uppdrag. Handlingsplan för psykisk hälsa och suicidprevention**

Ärendenummer: RS 2024/1124

Paragraf föregående instans: AU § 251

Regionstyrelsens förslag till regionfullmäktige

- Region Gotlands handlingsplan för psykisk hälsa och suicidprevention 2026-2030 antas.

Regionstyrelsens beslut

Under förutsättning att regionfullmäktige antar handlingsplan för psykisk hälsa och suicidprevention får regionstyrelseförvaltningen i uppdrag att

- initiera nämnds- och bolagsdialoger kring implementering av handlingsplanen.
- samordna en nämnds- och bolagsöverskridande workshop för att stärka samverkan rörande handlingsplanen.
- inom ramen för nuvarande styrmodell och årliga uppföljningsrutiner genomföra en tematisk uppföljning med fokus på handlingsplanens insatser.

Sammanfattning

Region Gotlands handlingsplan för psykisk hälsa och suicidprevention 2026–2030 samlar och riktar regionens arbete för att främja psykiskt välbefinnande och förebygga ohälsa. Planen omfattar alla nämnder och regionägda bolag och ersätter tidigare separata planer rörande psykisk hälsa och suicidprevention. Framtagandet av denna handlingsplan görs utifrån uppdrag från regionstyrelsen 2024-03-27, § 94 att återkomma med en enhetlig handlingsplan för psykisk hälsa och suicidprevention.

Handlingsplanen bygger på aktuell kunskap och analyser, både regionala och nationella och utgår från regeringens nationella strategi *Det handlar om livet* (2025). Även andra styrdokument har väglett arbetet, bland annat folkhälsopolitikens målområden samt omställningen till god och nära vård och den nya socialtjänstlagen. Handlingsplanen är också ett verktyg för att nå målen i den regionala utvecklingsstrategin *Vårt Gotland 2040*, särskilt målet om ett tryggt och inkluderande samhälle med jämlik och jämställd hälsa. Genomförandeprogrammet *Kraftsamling för hälsa och ett socialt hållbart Gotland*, beskriver prioriterade insatser 2023–2027 för social hållbarhet utifrån den regionala utvecklingsstrategin. Särskilt relevant är målet att ”Psykiskt välbefinnande är jämlikt fördelat”.

Handlingsplanens struktur syftar till att ge läsaren en fördjupad förståelse för varje fokusområde, samt insikt i det breda spektrum av faktorer som påverkar den psykiska hälsan. Vid utformningen av aktiviteter utifrån handlingsplanens

insatser är det viktigt att denna kunskapsbas beaktas, för att säkerställa bästa möjliga effekt och fortsatt utveckling av arbetet.

Arbetet med att ta fram handlingsplanen har under processens gång bedrivits och förankrats i befintliga nätverk och forum såsom koncernledningsgruppen, operativ samverkansledning och internt samverkansforum social välfärd. Utöver detta har andra diskussioner förts i andra grupperingar med personer med specialistkompetens inom olika områden. Det har bland annat handlat om samtal specifikt kring folkhälsa, suicidprevention, livsmiljöer, arbetsgivaransvar och digitala medier i skolmiljö. Brukarmedverkan har kunnat ske genom kontakt med NSPH Gotland (Nationell Samverkan för Psykisk Hälsa).

Utifrån diskussion på regionstyrelsens arbetsutskott den 2 oktober 2025 har vissa justeringar gjorts, dels i handlingsplanen och dels i förslag till beslut. Tre insatser i handlingsplanen har reviderats enligt önskemål. På s.10 har ett förtydligande gjorts kring att social gemenskap är viktigt för alla åldrar. Insatsen är nu: ”Utveckla och tillgängliggöra fysiska och digitala mötesplatser som skapar förutsättningar för social samvaro, delaktighet och gemenskap för alla åldrar”. På s.24 avseende efterlevandestöd har orden ”och finansiering” tagits bort. På s.21 har insats avseende samsjuklighet formulerats om till följande: ”Vidareutveckla arbetet med integrerade insatser för personer med samsjuklighet samt de strukturförändringar och utvecklingsinitiativ som samsjuklighetsdelegationen föreslår.”

För att möta önskemål om politisk förankring och implementering i samtliga nämnder föreslås regionstyrelseförvaltningen få i uppdrag att initiera nämnddialoger kring implementering av handlingsplanen, samordna en nämndöverskridande workshop för att stärka samverkan rörande handlingsplanen och inom ramen för nuvarande styrmodell och årliga uppföljningsrutiner genomföra en tematisk uppföljning med fokus på handlingsplanens insatser.

Bedömning

Psykisk ohälsa är en av vår tids stora folkhälso- och samhällsutmaningar. Genom insatser som bidrar till en trygg uppväxtmiljö, fullföljd utbildning, tillgång till arbete, social gemenskap och hälsosamma levnadsvanor, kan Region Gotlands verksamheter stärka förutsättningarna för ett ökat och mer jämlikt psykiskt välbefinnande i den gotländska befolkningen. Att stärka faktorer som bidrar till psykiskt välbefinnande genom hela livet ger människor större handlingsutrymme, ökade möjligheter att uppnå sina mål och stärkt förmåga att hantera svårigheter som uppstår i livet. Bedömningen görs att Region Gotlands handlingsplan för psykisk hälsa och suicidprevention 2026-2030 är ett viktigt verktyg och stöd, i det dagliga arbetet och den långsiktiga utvecklingen, för att för att främja ett hållbart psykiskt välbefinnande på Gotland.

Regionstyrelsen föreslås besluta att regionfullmäktige antar Region Gotlands handlingsplan för psykisk hälsa och suicidprevention 2026-2030.

Under förutsättning att regionfullmäktige antar handlingsplan för psykisk hälsa och suicidprevention får regionstyrelseförvaltningen i uppdrag att:

1. initiera nämnddialoger kring implementering av handlingsplanen,
2. samordna en nämndöverskridande workshop för att stärka samverkan rörande handlingsplanen,
3. inom ramen för nuvarande styrmodell och årliga uppföljningsrutiner genomföra en tematisk uppföljning med fokus på handlingsplanens insatser.

Bedömning av konsekvenser i tvärperspektiv

1. Rättslig grund/ rättsligt perspektiv

Bedömningen är att insatserna i handlingsplanen hanteras inom ram för ordinarie lagstiftning i verksamheterna. Inom vissa fokusområden har det förtydligats att föreslagna insatser tar avstamp i lagtext som återfinns inom exempelvis både socialtjänstlagen och hälso- och sjukvårdslagen.

2. Ekonomiskt perspektiv

Bedömningen är att ett flertal av insatserna inte kommer att innebära en kostnadsökning då det handlar om förändrade och utvecklade arbetssätt, exempelvis i form utav ökad samverkan mellan och inom verksamheter. I de fall som ambitionshöjning avses kommer det sannolikt innebära kostnader och handlingsplanen blir ett underlag för fördelning av statsmedel riktade till psykisk hälsa och suicidprevention.

3. Barnperspektiv

Bedömningen är att barnperspektivet genomsyrar handlingsplanen. Det finns ett avsnitt som specifikt rör barn och unga men även i de andra avsnitten framkommer barns behov tydligt. Det handlar exempelvis om barns behov av främjande livsmiljöer, barns behov som anhöriga och barns behov i familjer med ekonomiska svårigheter. De insatser som föreslås bedöms vara i enlighet med barnets bästa och det som forskning och erfarenhet visar har betydelse för goda uppväxtvillkor och psykiskt välbefinnande.

4. Jämställdhetsperspektiv

Bedömningen är att handlingsplanen lyfter fokusområden som är viktiga för både kvinnor och mäns hälsa och för både flickor och pojkars uppväxtmiljö och välbefinnande. Avseende fakta om suicid beskrivs en genuskillnad då män står för omkring två tredjedelar av alla fullbordade suicid vilket är en betydande skillnad som behöver uppmärksammas.

5. Landsbygdssäkring/geografiskt perspektiv

Bedömningen är att insatserna i handlingsplanen inte har en specifik geografisk hemvist utan de syftar till ett ökat psykiskt välbefinnande i hela den gotländska befolkningen. Det avser skolfrämjande samverkan för elever på alla skolor, utifrån behov, för Region Gotland som arbetsgivare över hela ön, behov av mötesplatser både i Visby och i andra socknar med mera. Vad avser den geografiska placeringen av stöd- och behandlingsinsatser hanterar inte denna handlingsplan den frågan utöver två aspekter. Dels nämns att det pågår arbete med att starta upp familjecentrerat arbete utifrån öppna förskolor i Visby, Slite och Hemse. Dels finns insatser som är digitala, såsom digitala mötesplatser och digitala plattformar för hälsoinformation.

6. Klimat och miljöperspektiv

Bedömningen är att denna handlingsplan inte i första hand avser klimat- och miljöfrågor och inte heller medför en belastning för klimatet. Det finns dock tydliga kopplingar mellan miljö och hälsa och det lyfts i området främjande livsmiljöer med fokus på att gröna miljöer och vistelse i naturen har positiv effekt på välbefinnandet.

Ärendets behandling under mötet

Ärendet föredras av Sara Bergman, strateg och Eva Lindvall, samverkansledare, regionstyrelseförvaltningen.

Meit Fohlin (S) yrkar ett beslutspunkt ett och två ändras till att omfatta både regionens nämnder och bolag.

Ordförande ställer proposition på regionstyrelseförvaltningens förslag med eget ändringsyrkande och finner att det bifalls.

Beslutsunderlag

Handlingsplan för psykisk hälsa och suicidprevention 2026-2030 daterad 2025-09-18

Regionstyrelseförvaltningens tjänsteskrivelse 2025-09-18

Skickas till

Barn- och utbildningsnämnden
Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden
Hälso- och sjukvårdsnämnden
Miljö- och byggnämnden
Regionstyrelsen
Socialnämnden
Tekniska nämnden
Patientnämnden
Valnämnden
Överförmyndarnämnden
Gotlandshem

RS § 432

Förstudie gruppbostad och SÄBO

Ärendenummer: RS 2025/1108

Paragraf föregående instans: AU § 251

Regionstyrelsens beslut

- Startpromemoria för gruppbostad samt startpromemoria för SÄBO Gotland tas emot.
- Regionstyrelsen beslutar att godkänna startpromemorian avseende gruppbostäder enligt LSS inom stadsutveckling Visborg.
- Regionstyrelsen beslutar att godkänna startpromemoria avseende SÄBO Gotland om att initiera ett exploateringsprojekt avseende del av Visby Artilleriet 1:33.
- Regionstyrelsen överlämnar till socialnämnden att ta vidare frågan om marktilldelning för fastigheten Björke Annex 1:30 till tekniska nämnden.

Sammanfattning

Socialförvaltningen (SOF) inkom 2023 med en beställning till samhällsbyggnadsförvaltningen (SBF) som avsåg att lokalisera lämplig mark för uppförandet av gruppbostad enligt Lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS) och Socialtjänstlagen (SoL). Samtidigt inkom en beställning om lokalisering av lämplig mark för uppgörande av ett nytt särskilt boende (SÄBO) för äldre. Båda beställningarna avser socialnämndens behov. För att utreda möjlig mark- och planberedskap initierades två separata förstudier. Förstudierna godkändes i socialnämnden 2025-09-17.

Mark- och exploateringsverksamheten har, inom ramen för dessa förstudier, utrett flera möjliga markområden och föreslår, i samråd med beställaren, två av dessa som lämpliga att besluta om lokalisering av gruppbostad enligt LSS respektive SoL samt att ett exploateringsprojekt avseende SÄBO Gotland ska initieras.

Stadsutveckling Visborg - Gruppbostad LSS alternativt SÄBO.

Inom stadsutvecklingsprojektet Visborg föreslås del av området Trombonen och Slagverket som möjligt lokalisering för antingen gruppbostad enligt LSS eller för ett SÄBO. Exploateringsområdet kan inrymma båda ändamålen men detta får effekter på Region Gotlands möjlighet att utveckla och sälja mark och därmed går Region Gotland miste om möjligheterna till att finansiera delar av utbyggnad av allmänna anläggningar genom exploateringsbidrag från extern part. Vidare redogör förstudierapporten avseende SÄBO andra möjliga, och lämpliga lokaliseringar, varför det, i samråd med beställaren och projektet Stadsutveckling Visborg, föreslås att gruppbostad enligt LSS är det ändamål som bör införlivas i det pågående exploateringsprojektet Trombonen och Slagverket.

Figur, illustration av förslag om möjlig utveckling Trombonen och Slagverket, Visborg

Gruppbostad SoL

För gruppbostad enligt SoL föreslås fastigheten Björke Annex 1:30 i Roma samhälle på mellersta Gotland. Fastigheten är sedan tidigare detaljplanlagd. Gällande detaljplan 09-BJÖ-184 anger markanvändning bostäder som får uppföras i två plan. Byggrätten anges till 20 % av fastighetens areal.

Figur, lokalisering av fastigheten Björke Annex 1:30 markerad i rött

SÄBO Gotland

I och med att Stadsutveckling Visborg föreslås för gruppbostad så framhåller mark- och exploateringsverksamheten och beställaren del av fastigheten Visby Artilleriet 1:33 som det mest lämpliga alternativet för uppförandet av ett särskilt boende.

Figur, möjlig utveckling av fastigheten Visby Artilleriet 1:33

Bedömning

I och med att Trombonen och Slagverket sedan tidigare är beslutat för exploatering och Björke Annex 1:30 är detaljplanerad bedömer förvaltningen att det för båda områdena finns goda förutsättningar att möjliggöra för uppförandet av gruppbostäder enligt LSS respektive SoL. Avseende SÄBO framhålls att det finns begränsad tillgänglighet på lämplig mark för ändamålet varför en fortsatt utveckling inom Artilleriområdet bedöms som det mest lämpliga och framkomliga alternativet för ändamålet. Regionstyrelsen föreslås därför besluta om att informationen i startpromemoria Gruppbostad och startpromemoria SÄBO Gotland tas emot och godkänns i de delar som avser exploatering inom Stadsutveckling Visborg och Visby Artilleriet 1:33. Vidare föreslås att regionstyrelsen överlämnar till socialnämnden att ta frågan om marktilldelning om uppförandet av gruppbostad enligt SoL inom Björke Annex 1:30 vidare till tekniska nämnden.

Bedömning av konsekvenser i tvärperspektiv

1. Rättslig grund/rättsligt perspektiv

Enligt tekniska nämndens reglemente 2 § 1 ska tekniska nämnden förvalta och utveckla regionens vatten-, avlopps-, renhållnings-, hamn-, park- och gatuanläggningar jämte regionens samtliga fastigheter, inklusive inhyrda lokaler och enligt 2 § 5b besluta i ärenden om att utarrendera eller på annat sätt

upplåta regionens fasta egendom. Eftersom förslag om lokalisering av mark för gruppboad enligt SoL avser upplåtelae för en intern verksamhet, inom befintlig detaljplan och inom del av fastighet som Region Gotland äger ska tekniska nämnden besluta i ärendet om marktilldelning.

Enligt regionstyrelsen reglemente ska styrelsen enligt 9 § 6 besluta i ärenden om exploatering varför förslag om lokalisering inom pågående stadsutvecklingsprojekt ska beslutas av regionstyrelsen.

Förvaltningens förslag till beslut är upprättat i enlighet med gällande reglementen.

2. Ekonomiskt perspektiv

Bedömningen är att förslag till beslut är förenligt med kostnader för Region Gotland som avser genomförandet av efterföljande exploaterings- och investeringsprojekt för att möjliggöra för uppförandet av gruppboad.

Investeringsmedel och driftmedel avseende Stadsutveckling Visborg och tillhörande exploateringsprojekt samt för exploateringsprojekt Artilleriet 1:33 äskas i exploateringsplan och budget och i miljö och byggnämndens och tekniska nämndens mål och budget. Investeringsmedel för uppförandet av gruppboad och SÄBO äskas via socialnämndens mål och budget.

3. Barnperspektiv

Ej aktuellt.

4. Jämställdhetsperspektiv

Förslag till beslut är positiv ur ett jämställdhetsperspektiv.

5. Landsbygdssäkring/geografiskt perspektiv

Bedömningen är att förslag till beslut avseende Björke Annex 1:30 är positivt ut ett landsbygdsperspektiv då det möjliggör för utveckling och arbetstillfällen på landsbygden.

6. Klimat och miljöperspektiv

Ett byggprojekt medför en klimatpåverkan avseende framställande av material, transporter och för uppförandet av byggnader eller anläggningar.

Ärendets behandling under mötet

Ordförande ställer proposition på arbetsutskottets förslag och finner att det bifalls.

Beslutsunderlag

Startpromemoria gruppboad

Startpromemoria SÄBO Gotland

Socialnämnden 2025-09-17, § 147

Samhällsbyggnadsförvaltningens tjänsteskrivelse 2025-09-18

Skickas till

Socialnämnden

RS § 433**Klimatkontrakt 2025/2026 som del av satsningen inom Viable Cities**

Ärendenummer: RS 2025/1241

Paragraf föregående instans: AU § 254

Regionstyrelsens beslut

- Regionstyrelsen beslutar att ställa sig bakom utkast för Klimatkontrakt 2025/2026.
- Uppföljning sker inom Region Gotlands övergripande prioritering av en skyndsam energi- och klimatomställning.

Sammanfattning

Region Gotland antogs i december 2024 som en av 48 kommuner inom det nationella innovationsprogrammet Viable Cities, vars mål är att möjliggöra klimatneutrala städer med ett gott liv för alla inom planetens gränser. Genom samverkan mellan kommuner, myndigheter, akademi, näringsliv och civilsamhälle ska klimatomställningen accelereras.

Deltagandet utgör ett steg i genomförandet av den regionala utvecklingsstrategin *Vårt Gotland 2040*, särskilt inom områdena klimat, miljö och energi. Inom ramen för programmet har *Klimatneutrala Gotland* etablerats som en regional samverkansplattform.

Ett centralt verktyg i sammanhanget Viable Cities är *Klimatkontraktet*, som konkretiserar Region Gotlands åtaganden och samlar insatser från sex statliga myndigheter och Viable Cities. Kontraktet är inte juridiskt bindande men har strategisk betydelse och revideras årligen.

Klimatkontraktet 2025/2026 omfattar tre av Viable Cities obligatoriska åtaganden: *styrning och ledning*, *klimatberäkningar* samt *klimatinvesteringar*. Region Gotland prioriterar även frivilliga åtaganden, särskilt *medborgarengagemang* och *klimatkommunikation* som viktiga strategiska verktyg i klimatomställningen. Ett fokusområde för Klimatneutrala Gotland är hållbar mobilitet, med målet att minska utsläppen från vägtrafiken med 70 procent till 2027. Preliminära data visar dock en ökning under 2024, vilket understryker behovet av insatser.

Den 5 november 2025 är sista dagen för att skicka in utkastet av Klimatkontrakt 2025/2026 till Viable Cities. Under november kommer Region Gotland att få återkoppling från Viable Cities där eventuella korrigeringar kan komma att göras. Undertecknande av färdigställt Klimatkontrakt sker vid *European Viable Cities Day* den 5 december i Stockholm av regionstyrelsens ordförande, programchef för Viable Cities och representanter från samverkande myndigheter.

Bedömning

Förvaltningen bedömer att Region Gotlands deltagande i Viable Cities utgör ett strategiskt och välmotiverat steg i arbetet med att uppnå målen i den regionala utvecklingsstrategin *Vårt Gotland 2040*. Genom att ingå i partnerskapet stärks regionens kapacitet att driva systemförändrande klimatomställning i samverkan med nationella myndigheter, akademi, näringsliv och civilsamhälle.

De satsningar som konkretiseras i Klimatkontraktet 2025/2026 är i linje med den regionala utvecklingsstrategin och Region Gotlands hållbarhetspolicy. Klimatkontraktet överensstämmer med redan fastställda mål och prioriteringar i genomförandeprogrammet för klimat, miljö och energi. Kontraktet bidrar till att tydliggöra Region Gotlands åtaganden, mobilisera resurser och skapa förutsättningar för ökad samverkan mellan olika samhällsaktörer. Det stärker även regionens möjligheter att delta i nationella och europeiska initiativ för klimatfinansiering och innovation.

Mot denna bakgrund föreslås att Regionstyrelsen ställer sig bakom Klimatkontraktet 2025/2026 och att kontraktet skickas in till Viable Cities för publikation senast den 5 november 2025.

Ärendets behandling under mötet

Ärendet föredras av Sara Lundin, projektledare och Malena Bendelin, enhetschef, regionstyrelseförvaltningen.

Meit Fohlin (S) yrkar att uppföljning ska ske inom Region Gotlands övergripande prioritering av en skyndsam energi- och klimatomställning.

Ordförande ställer proposition på regionstyrelseförvaltningens förslag med eget tilläggsyrkande och finner att det bifalls.

Beslutsunderlag

Utkast Klimatkontrakt 2025/2026, 2025-10-10

”Introduktion och vägledande texter. Klimatkontrakt 2030”

Regionstyrelseförvaltningens tjänsteskrivelse 2025-10-10

Skickas till

registrator-mbn@gotland.se

registrator-tn@gotland.se

RS § 434**Tidsplan och fördjupad beskrivning av vattenuppdrag**

Ärendenummer: RS 2025/1782

Paragraf föregående instans: AU § 255

Regionstyrelsens beslut

- Informationen godkänns.

Sammanfattning

Regionstyrelsen fick vid sitt sammanträdet 2 september 2025 information gällande den särskilda händelsestab som arbetat under den ansträngda vattenförsörjningssituationen under sommaren 2025. Styrelsen fick också en lägesbild över nuvarande situation på VA-området samt planer för åtgärder på kort och lång sikt.

Regionstyrelsen beslutade vid sammanträdet att ge regionstyrelseförvaltningen ett uppdrag att återkomma till regionstyrelsen med en samlad bild av både Region Gotlands eget arbete med vattenrelaterade frågor och förutsättningarna för vattenförsörjning i hela det gotländska samhället, och utifrån målen i den regionala utvecklingsstrategin.

Regionstyrelseförvaltningen föreslår att uppdraget genomförs i mycket nära samarbete med främst teknikförvaltningen och samhällsbyggnadsförvaltningen och leds av en förvaltningsövergripande styrgrupp med bred kompetens.

Regionstyrelseförvaltningen avser att återrapportera löpande till regionstyrelsen fram tills att slutrapport kommer lämnas 31 mars 2026.

Bedömning

Uppdraget kommer under arbetet hållas samman av regionstyrelseförvaltningens regionala utvecklingsavdelning, men genomföras i mycket nära samarbete med främst teknikförvaltningen och samhällsbyggnadsförvaltningen. Arbetet kommer ledas av en förvaltningsövergripande styrgrupp med bred kompetens. Teknikförvaltningens uppdrag som huvudman för den allmänna VA-försörjningen är av naturliga skäl helt centralt.

Uppdragets bredd – att också ge en samlad bild av förutsättningarna för vattenförsörjning i hela det gotländska samhället – gör att Länsstyrelsen kommer att engageras i arbetet. Länsstyrelsen har ansvar för den regional vattenförsörjningsplanen. Den första planen, som togs fram 2018, kommer efter den revidering som för närvarande sker utgöra ett viktigt underlag.

Under normalår leder Länsstyrelsen också numera varje sommar en grupp med representanter för hela det gotländska samhället som löpande stämmer av aktuellt vattenläge och eventuella behov av åtgärder. Länsstyrelsen har också

åtgärder kopplade till delåtgärdsprogrammet mot torka och vattenbrist 2022-2027, ett åtgärdsprogram framtaget av Vattenmyndigheten för Södra Östersjön.

Organisationen kring uppdraget kommer sannolikt inte vara helt statisk, eftersom förvaltningsstrukturen planeras att förändras den 1 januari 2026. Övriga förvaltningar kommer sannolikt engageras främst avseende beredskapsfrågor kopplade till vattenbrist, där ett slutresultat lämpligen kan vara en scenarioanalys.

Uppdragets ägare är regiondirektören, som också fastställer uppdragsdirektivet.

Regionstyrelseförvaltningen avser att återrapportera löpande till regionstyrelsen. Slutrapport är planerad till 31 mars 2026.

Ärendets behandling under mötet

Ärendet föredras av Jonas Nilsson, strateg, regionstyrelseförvaltningen.

Ordförande ställer proposition på arbetsutskottets förslag och finner att det bifalls.

Beslutsunderlag

Regionstyrelsen 2025-09-02, § 327

Regionstyrelseförvaltningens tjänsteskrivelse 2025-09-16

RS § 435**Medborgarförslag. Förbud gifter i hushållen som läcker till grundvatten och mark**

Ärendenummer: RS 2024/2581

Paragraf föregående instans: AU § 256

Regionstyrelsens beslut

- Medborgarförslaget avslås.
-

Sammanfattning

Ett medborgarförslag har inkommit 2024-12-27 där förslagsställaren föreslår att Region Gotland ska upprätta en lista på vilka rengöringsmedel som ska tillåtas att användas på Gotland.

Regionstyrelseförvaltningen föreslår regionstyrelsen att avslå medborgarförslaget med motiveringen att kommuner och regioner inte har rådighet att upprätta lokala/kommunvisa förbud för försäljning eller användning av kem-tekniska produkter som uppfyller nationella krav och därmed är tillåtna att säljas på den svenska marknaden.

Bedömning

Inledningsvis kan konstateras att det är glädjande att den miljöbelastning som vanliga kem-tekniska hushållsprodukter står för, i det här fallet rengöringsmedel, uppmärksammas i ett medborgarförslag.

Region Gotland kan i huvudsak göra två saker för att minska miljöbelastningen från kem-tekniska hushållsprodukter. Dels i sitt inköpsarbete sträva efter att upphandla varor och tjänster som bidrar till en god livsmiljö och en långsiktigt hållbar miljöutveckling samt låg klimatpåverkan. Krav på miljöhänsyn ska därför vara en naturlig del vid inköp inom Region Gotland, vilket har betydelse eftersom Region Gotland varje år köper en stor mängd kem-tekniska produkter till sina verksamheter.

Den andra åtgärden är att upplysa kommuninnevånarna hur man kan välja kem-tekniska produkter och hur de ska hanteras. Riktade kampanjer av det slaget genomförs då och då. Allmän information om detta finns samlat på Region Gotlands webb: <https://gotland.se/jobb-och-foretagande/tillstand-regler-och-tillsyn/kemikalier>

Tilläggas kan att flera olika miljömärkningssystem sedan länge har kriterier för bland annat just kem-tekniska hushållsprodukter, vilket i hög grad har påverkat tillverkarna att miljöanpassa sina produkter. Kriterierna är inte statiska utan skärps återkommande. Många kommuner har därför sedan mitten på 1990-talet kunnat rekommendera sina medborgare att använda miljömärkta kemtekniska produkter, vilket Region Gotland också gör på nämnda webbsida.

När det gäller det specifika medborgarförslaget måste dock regionstyrelseförvaltningen föreslå regionstyrelsen att avslå förslaget med motiveringen att kommuner och regioner inte har rådighet att upprätta lokala/kommunvisa förbud för försäljning eller användning av kemtekniska produkter som uppfyller nationella krav och därmed är tillåtna att säljas på den svenska marknaden.

Ärendets behandling under mötet

Ordförande ställer proposition på regionstyrelseförvaltningens förslag och finner att det bifalls.

Beslutsunderlag

Medborgarförslag daterad 2024-12-27

Regionstyrelseförvaltningens tjänsteskrivelse 2025-09-18

Skickas till

Förslagsställaren

RS § 436**Medborgarförslag. Informationstavlor**

Ärendenummer: RS 2025/173

Paragraf föregående instans: AU § 257

Regionstyrelsens beslut

- Medborgarförslaget anses besvarat.

Sammanfattning

Ett medborgarförslag har inkommit 2025-01-20 där förslagsställaren föreslår att informationstavlorna utanför alla ruiner i Visby bör kompletteras med en skiss som visar hur ruinerna eller fornlämningen en gång sett ut innan den blev en ruin. Förslagsställaren föreslår att det skulle vara trevligt att informationstavlorna återskapar en bild av hur de sett ut under medeltiden och inte som idag enbart en bild på en ruin. Det vore fantastiskt att folk får se hur vackert Visby var i sitt ursprung menar man.

Kyrkoruinerna i Visby ägs av Statens fastighetsverk och det är den myndigheten som ansvarar för skyltningen vid ruinerna. Statens fastighetsverk är medlemmar i världsarvsrådet för Hansestaden Visby.

Region Gotlands världsarvssamordnare kommer att kontakta Statens fastighetsverk och lämna över förslaget på kompletteringar med skisser på informationstavlor till Region Gotlands kontaktperson för världsarvet Hansestaden Visby.

Bedömning

Det är inte Region Gotlands skyltar och organisationen kan därför inte göra en sådan komplettering av skyltarna utanför ruinerna. Förslaget är däremot helt i linje med världsarvsstrategins mål om att öka kunskapen om världsarvet hos medborgarna och ses därför som mycket positivt. Det är inte alltid det finns tydliga historiska belägg för hur fornlämningar har sett ut vilket kan försvåra möjligheterna att rita upp en bild av hur byggnaden en gång sett ut. Ägaren Statens fastighetsverk kan ta emot förslaget och avgör sen om det kan göras kompletteringar på informationstavlorna.

Ärendets behandling under mötet

Ordförande ställer proposition på arbetsutskottets förslag och finner att det bifalls.

Beslutsunderlag

Medborgarförslag daterad 2025-01-20

Regionstyrelseförvaltningens tjänsteskrivelse 2025-08-15

Skickas till

Förslagsställaren

RS § 437**Medborgarförslag. Differentiering av avgifter**

Ärendenummer: RS 2025/1030

Paragraf föregående instans: AU § 258

Regionstyrelsens beslut

- Medborgarförslaget anses besvarat.

Sammanfattning

I ett medborgarförslag föreslås sammanfattningsvis att regionens avgiftsuttag för regionens service differentieras så att den som inte är betalar kommunalskatt (besökaren) i större omfattning bidrar till att täcka kostnaderna för den dimensionering av servicen som gruppen besökare ger upphov till.

Den fysiska person som var folkbokförd i kommunen den 1 november året före beskattningsåret är skyldig att betala skatt på förvärvsinkomsten till den kommunen/regionen. Enbart det förhållandet att någon inte betalar kommunalskatt till Region Gotland torde inte legitimera att negativt särbehandla vederbörande i avgiftshänseende.

Likabehandling kräver att lika avgift betalas för lika prestation. Lagen om allmänna vattentjänster (LAV) tillåter dock under vissa omständigheter såväl särtaxa som säsongstaxa (se vidare 29–34 §§). Även bestämmelserna om renhållningsavgifter (27 kap. 4 och 5 §§ miljöbalken) medger differentiering för att främja till exempel miljöhänsyn. Parkeringsavgifter är huvudsakligen till för att styra trafiken, vilket motiverar högre avgifter vid större efterfrågan.

Taxor består inte sällan av både fasta och rörliga delar. Avgifterna bärs i regel initialt av fastighetsägaren som i sin tur kan ta ut dem på hyran eller annan tjänst. En större andel rörliga avgifter kan skapa incitament för att minska konsumtion. Kan konsumtionen även mätas i realtid eller motsvarande, kan högre rörliga avgifter under en tidsperiod, säsongstaxa, och lägre rörliga avgifter under övriga året både bidra till minskad efterfrågan och till en rättvisare fördelning av kostnaderna för säsongsdimensioneringen. Rörliga avgifter kan å andra sidan anses som en osäkrare form av finansiering.

Regionen har således att beakta sådana frågeställningar vid konstruktioner av avgiftssystem/taxor. Med det sagda får medborgarförslaget anses besvarat.

Ärendets behandling under mötet

Ordförande ställer proposition på arbetsutskottets förslag och finner att det bifalls.

Beslutsunderlag

Medborgarförslag daterat 2025-04-06

Regionstyrelseförvaltningens tjänsteskrivelse 2025-09-12

Skickas till
Förslagsställaren

RS § 438**Uppföljning uppdrag
regionstyrelseförvaltningen**

Ärendenummer: RS 2024/873

Regionstyrelsens beslut

- Informationen tas emot.

Sammanfattning

Regionstyrelseförvaltningen har sammanställt en uppdragslista för uppdrag som är beslutade av regionstyrelsen. Uppdragen följs upp och redovisas vid varje regionstyrelsesammanträde. Uppdragens status redovisas utifrån färgerna grönt, gult, rött och vitt.

Grönt betyder att uppdraget följer beslutad tidplan. Gult betyder att det finns viss avvikelse mot beslutad tidplan och rött betyder att det finns en stor avvikelse mot beslutad tidplan. När uppdraget har markerats som gult eller rött kommer en ny tidplan att föreslås. Ett uppdrag som ännu inte har fått en tidsplan kommer att vitmarkeras.

Rödmarkerad text i uppdragslistan indikerar att texten lagts till eller reviderats sedan den senaste redovisningen i regionstyrelsen.

Ärendets behandling under mötet

Ordförande ställer proposition på regionstyrelseförvaltningens förslag och finner att det bifalls.

Beslutsunderlag

Uppdragslista daterad 2025-10-16

Regionstyrelseförvaltningens tjänsteskrivelse 2025-10-13

RS § 439 Avsägelse och fyllnadsval

Regionstyrelsens beslut

De ledamöter som har avsagt sig sina uppdrag entledigas och nya ledamöter utses enligt nedan.

- Micke Seid (MP) har avsagt sig uppdraget som ledamot i Programrådet.
- Som ny ledamot i Programrådet efter Micke Seid (MP) utses Mariann Godin Luthman (MP).
- Maya Arfvidson (MP) har avsagt sig uppdraget som ledamot i Almedalsrådet.
- Som ny ledamot i Almedalsrådet efter Maya Arfvidson (MP) utses Mariann Godin Luthman (MP).
- Jennifer Medin (MP) har avsagt sig uppdraget som ersättare i Almedalsrådet.
- Som ny ersättare i Almedalsrådet efter Jennifer Medin (MP) utses Maya Arfvidson (MP).
- Jennifer Medin (MP) har avsagt sig uppdraget som ersättare i Programrådet.
- Som ny ersättare i Programrådet efter Jennifer Medin (MP) utses Maya Arfvidson (MP).
- Malin Vinblad (M) har avsagt sig uppdraget som ledamot i kultur- och fritidsberedningen.
- Som ny ledamot i kultur- och fritidsberedningen efter Malin Vinblad (M) utses VAKANT (M).
- Nominering av förtroendevalda till det Strategiska partnerskapet Småland och Öarna gällande kvarvarande tid i programperioden 2021-2027.

Det strategiska partnerskapet ersätter från och med den 1 november 2025, till och med 31 december 2026, det befintliga Strukturfondspartnerskapet Småland och Öarna enligt upphävande av lag 2007:549 om strukturfondspartnerskap.

Två personer, en man och en kvinna, skall nomineras. En utgör ordinarie ledamot och den andra utgör ersättare. Totalt ska 6 personer nomineras.

Följande nomineras:

- Andreas Unger (M)
- Sara Unger (M)
- Greger Eneqvist (S)
- Oscar Lindster (S)
- Stefan Nypelius (C)
- Sanne Svensson (C)

Paragrafen justeras omedelbart.

Ärendets behandling under mötet

Ordförande ställer proposition på förslagen och finner att de bifalls.

Beslutsunderlag

Micke Seids (MP) avsägelse 2025-09-29, RS 2025/1913

Maya Arfvidsons (MP) avsägelse 2025-10-21, RS 2025/2042

Jennifer Medins avsägelser 2025-10-21, RS 2025/2041

Malin Vinblads (M) avsägelse 2025-10-02, RS 2025/1951

Skickas till

Berörda partiexpeditioner

politikerarvoden@gotland.se

RS § 440

Anmälan av delegationsbeslut

Regionstyrelsens beslut

Följande beslut, som fattats med stöd av delegation, läggs till handlingarna:

- Delegationsbeslut, förändringar i attestförteckning för regionstyrelseförvaltningen för 2025.
 - Delegationsbeslut, förändringar i attestförteckning för regionstyrelseförvaltningen för 2025.
 - Delegationsbeslut, beslut om utdelning från Stiftelsen för konsul Otto Åkermans hem 2025, del 2.
 - Delegationsbeslut, bisysslor regionstyrelseförvaltningen 2025-10-15, 2025/35 #41-43.
 - Delegationsbeslut, anställningar regionstyrelseförvaltningen 2025-09-23--2025-10-15.
 - Delegationsbeslut, personalärende, regionstyrelseförvaltningen.
 - Delegationsbeslut, finansiellt igångsättningstillstånd Mindre VA-anläggning.
-

RS § 441

Information. Vissa inkomna handlingar

Sammanfattning

Information om följande inkomna handlingar tas emot:

- Tillgänglighetsrådets protokoll, 2025-09-25.
 - Centrala samverkanskommittén 2025-05-20.
 - Centrala samverkanskommittén 2025-06-17.
 - Beslut JO, ärende 11335-2025, RS 2025/1997.
-

RS § 442 Regiondirektörens information

Ärendenummer: RS 2024/1340

Sammanfattning

Regiondirektör Stefan Hollmark informerar regionstyrelsen om följande:

- Överklagande av ishallbeslut
 - Förnyelsedagen
 - Brukarundersökning äldreomsorg
 - Utrymningsövning
 - Personalförändringar
 - Rekryteringar
 - Utgångspunkter för totalförsvaret
 - GEAB – Försäljningsprocessen.
 - Science Park Gotland
-

RS § 443**Övrig fråga**

Sammanfattning

Saga Carlgren (C) ställer en fråga utifrån informationen att rollen som kollektivtrafikstrateg har upphört. Saga Carlgren (C) undrar därför hur regionstyrelseförvaltningen tar detta vidare.

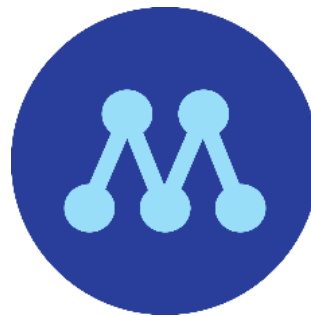
Regiondirektör Stefan Hollmark och Mariette Nicander (M), ordförande tekniska nämnden, svara på frågan. Mariette Nicander (M) hänvisar till att det kommer behöva göras en konsekvensanalys kring detta och att frågan bevakas.

Saga Carlgren (V) tackar för svaret.

Höstbudget 2026

Trygghet, tillväxt och välfärd

**Socialdemokraterna och Moderaternas
förändringar i budget 2026**

Innehållsförteckning

Inledning	3
Förändringar i höstbudget	3
Budgetposter som tillkommer i och med höstens avstämning	3
Strategisk process, ö-lägesfaktorer och kommunikationer	3
Friluftssamordnare	4
Konstmuseet	4
Valnämnden	4
Uppdrag	4
Tätortsprioriterad utveckling tillsammans med invånarna.....	4
Demokrati och dialog.....	5
Fastighetsbestånd	5
Förebyggande insatser	6
Bassäng för rehab	6
Regionalt utvecklingsråd	7
Driftbudget 2026	8

Inledning

Mycket av det vi utgick från i budgeten som antogs i juni gäller fortfarande. Vi befinner oss i en orolig tid, med krig i Europa och ett osäkert säkerhetspolitiskt läge där Gotlands strategiska roll är tydlig. Den politiska och ekonomiska utvecklingen i omvärlden, inte minst i USA, skapar fortsatt oro vilket påverkar både Sverige och Gotland.

Efter flera år med ekonomiska utmaningar i landets kommuner och regioner väntas 2026 bli ett mer normalt år, även om Sverige fortfarande befinner sig i lågkonjunktur. Skatteunderlaget ökar långsamt, samtidigt som pensionskostnaderna kommer att sjunka till mer normala nivåer.

Region Gotland har över tid gjort goda resultat. Genom att avsätta medel till vår resultatutjämningsreserv – en ekonomisk buffert där vi lagt undan pengar under goda tider för att kunna hantera sämre – står vi relativt starkt när ekonomin nu gradvis stabiliseras.

Samtidigt går återhämtningen långsammare än väntat. Den svagare utvecklingen i svensk ekonomi påverkar kommunsektorn, vilket för Gotlands del innebär lägre skattekraft än vad som beräknades i prognosen från juni. Det tidigare budgeterade resultatet på 75 miljoner kronor justeras nu ned till 57 miljoner kronor efter höstens skatteprognoser. Efter de satsningar som föreslås i denna höstbudget uppgår det nya budgeterade resultatet till 52 miljoner kronor (se sid 7. Driftbudget 2026).

Förändringar i höstbudgeten

De beslut och prioriteringar som antogs i vårens budget ligger kvar (se bilaga 1). Det är avgörande för Region Gotlands verksamheter att ha stabila planeringsförutsättningar. Därför gör vi inom majoriteten så få förändringar som möjligt i höstbudgeten.

År 2026 blir det första året sedan 2017 utan ett generellt effektiviserings- eller besparingskrav. Trots ett något försämrat ekonomiskt läge vill vi ge våra verksamheter lugn och arbetsro, samt möjlighet att fokusera på utveckling och kvalitet snarare än nya besparingar.

Samtidigt finns obalanser i vissa verksamheter som fortsatt behöver jobbas med för långsiktigt hållbar ekonomi. Det målmedvetna arbete alla nämnder och verksamheter gjort har också spelat stor roll för att nu ha en positiv prognos för Region Gotlands ekonomi 2025. Det ger bra förutsättningar framgent.

Satsningar i höstbudgeten

Strategisk process, ö-lägesfaktorer och kommunikationer

Region Gotland har samarbetat med OECD för att stärka kunskapen om ö-lägets särskilda förutsättningar. Det senaste arbetet är EU-finansierat, där Gotland deltar tillsammans med Öckerö, Grekland och Kroatien. Samtidigt fortsätter arbetet: EU arbetar fram en strategi för öar och regeringen har tillsatt en särskild utredning som syftar till att utveckla regional- och landsbygdspolitik, även kallat SVESAM¹. Parallellt ser vi att EU-kommissionens förslag till långtidsbudget innebär förändringar i de regionala utvecklingsmedlen med minskat fokus på platsbaserade anpassningar. Det påverkar den regionala utvecklingen och ställer högre krav på oss lokalt.

I samband med detta behöver Region Gotland fortsätta det strategiska arbetet med målet om en

¹Regeringskansliet (2025). *Ökad tydlighet, stärkt samverkan – förutsättningar för framtiden utvecklingspolitik (SOU 2025:85)*. Stockholm: Statens offentliga utredningar

tydlig svensk ö-politik. På Gotland är vi mer beroende av kommunikationer som flyg och färja än någon annan region. Tillgängligheten och kostnaden att ta sig till och från ön är avgörande faktorer som påverkar Gotlands regionala utveckling, beredskap och konkurrenskraft.

Därför satsar vi 1,25 miljoner kronor under 2026 och lika mycket under 2027, för att samordna och stärka Region Gotlands arbete med ö-frågan. Projektet (2026-2027) syftar till att lyfta våra utmaningar med höga färjepriser, vårt dubbla uppdrag som kommun- och region med sjukvårdsansvar och vårt strategiska läge utifrån ett beredskapsperspektiv.

- 1,25 miljoner kronor till strategiskt arbete för ö-läget.

Friluftssamordnare

Sedan 2012 har Sverige haft formulerade mål för friluftspolitiken. Region Gotland har under senare år stärkt sitt arbete genom 8 stora projekt som omsatte 17 miljoner kronor och som engagerade gotlänningar över hela ön. Vi har även – tillsammans med Länsstyrelsen – tillsatt ett friluftsråd, där vi och civilsamhället har en sektorsövergripande plattform för samhandling. Inom ramen för rådet har vi gjort en GAP-analys för vägval framåt. För att fortsätta insatserna med att stärka det friluftsförande arbetet och ta tillvara på investerade medel såväl som lokalt engagemang, tillsätter vi 600 000 kronor för en friluftssamordnare.

- 600 000 kronor för en friluftssamordnare.

Konstmuseet

Gotlands Museum har kommit långt i planerna kring utveckling av om- och tillbyggnad av konstmuseet. Byggnaden på S:t Hansgatan är stängd sedan 2019 på grund av omfattande renoveringsbehov, samtidigt som Region Gotland enligt kulturplan (2025–2028) att vi ska ha ändamålsenliga lokaler. Totalt äskas 6,4 miljoner kronor utöver de 2,9 miljoner kronor som Region Gotland ger till Konstmuseets verksamhet, men på grund av det ekonomiska läget kan regionen inte fullt ut möta äskandet. Vi ser dock behovet och kan tilldela 1,5 miljoner kronor.

- 1,5 miljoner kronor till Kultursamverkansmodellen och Gotlands Fornvänner.

Valnämnden

Under 2026 genomförs val till riksdag, region och kommun (endast till riksdag och region på Gotland). Valnämnden ansvarar för planering och genomförande av valet på Gotland, inklusive bemanning av röstmottagare, utbildning, vallokaler och säkerställande av tillgänglighet och korrekt hantering av röster. Eftersom valår medför högre kostnader än ett normalt verksamhetsår, förstärks nämndens budget.

- 1,76 miljoner kronor under 2026 för genomförande av val till riksdag och region.

Utredningar/uppdrag

Tätortsnära utveckling tillsammans med invånarna

Det regionala utvecklingsuppdraget handlar bland annat om att arbeta med utveckling utifrån geografi, att sprida utveckling och att stärka platser utifrån läge och behov. Region Gotland är bra på att jobba platsbaserat utifrån ö-läget och gentemot fastlandet. Det finns däremot potential att utveckla och förbättra det platsbaserade arbetet på Gotland.

Gotland är en stor kommun. Det finns inga grannkommuner och invånarna bor dessutom väldigt utspritt över hela ön. En stor del av Region Gotlands utvecklingsbaserade aktiviteter och

investeringar sker i Visby med omnejd. Det finns emellertid en rad tätorter på ön där Region Gotland behöver stärka och samordna utvecklingen. För att göra det på ett så bra sätt som möjligt behöver befolkningen på dessa platser involveras.

Region Gotlands engagemang i tätorterna behöver nu synliggöras, samordning kring utveckling i tätorterna måste stärkas och medborgare behöver involveras och görs viktiga. Vårt mål är att fler tätortsbor ska kunna se och ta del av utvecklingen i sitt närområde och i högre grad än idag känna sig sedda och lyssnade på. Det är avgörande att gotlänningar i högre grad upplever och förstår att något händer nära där man bor. Därför ger vi följande uppdrag:

- Regiondirektören får i uppdrag att ta fram minst tre förbättringsförslag som är möjliga att genomföra under 2026 i tätorterna Slite, Hemse, Roma, Klintehamn, Burgsvik och Fårösund. Barn, ungas och barnfamiljers villkor i tätorterna bör särskilt beaktas. Denna del av uppdraget ska återrapporteras senast i februari 2026.
- Utifrån uppdraget som ligger kring platsbaserad landsbygdsutveckling enligt byggsam-modell får Regiondirektören i uppdrag att återkomma med en årlig förbättringsplan för tätorterna. Den ska ha sin utgångspunkt i lokala behov och förutsättningar och ta tillvara boendes och civilsamhällets tankar, viljor och ambitioner kring platsen. Denna del av uppdraget ska återrapporteras senast till BAS 2026.
- GotlandsHem får i uppdrag att ta fram minst två förbättringsförslag som är möjliga att genomföra under 2026 i mer socialt utsatta bostadsområden. Arbetet ska ta sin utgångspunkt i de lokala behoven och förutsättningarna och gärna ske i dialog med boende. Uppdraget ska återrapporteras senast i februari 2026.

Demokrati och dialog

Gotland har ett starkt civilsamhälle och en trygg befolkning med stort lokalt engagemang. Samtidigt är befolkningen och tätorter spridda över hela ön med långa avstånd sinsemellan. Vid dialoger når Region Gotland i hög grad ut - men ofta alltid till samma aktörer. En grupp som Region Gotland ständigt har svårt att nå är barn och unga samtidigt som det finns massor av barn och unga i Region Gotlands olika verksamheter varje dag. Barn och ungas initiativ behöver tas tillvara på ett annat sätt än idag.

Samtidigt ser vi, i till exempel i polisens senaste Trygghetsmätning, att bara 35% av gotlänningarna anser att Region Gotland bryr sig om sådant som påverkar i deras närområde. Det är en alltför låg siffra och det behövs nu insatser för att öka denna. Region Gotland behöver i högre grad finnas närmare människors vardag.

Den demokratiutvecklare Region Gotland tidigare hade finns inte kvar vilket gör att vi behöver hitta rätt väg framåt för att få ökad kraft i demokratiarbetet. Region Gotland genomför idag dialoger men saknar idag ett strategiskt, långsiktigt och framför allt uthålligt arbete för att medvetet inkludera fler och utveckla gotlänningars möjlighet att påverka. För att utveckla det demokratiska arbetet är det viktigt att ständigt jobba med att föra människor närmare samhälle, kommun och region, inflytande och utveckling. Därför ger vi följande uppdrag:

- Regiondirektören får i uppdrag att ta fram förslag på hur Region Gotland ska få ökad kraft i arbetet kring demokrati och dialog med särskilt fokus på lokalt boende, barn och unga. Uppdraget kan ta utgångspunkt i strukturer som finns och samverkan med civilsamhället uppmuntras. Vidare ska Policy för medborgardialog ses över för att få mer systematiska arbetssätt som leder till förändring för dem vi är till för. Uppdraget återrapporteras till BUB 2026.

Fastighetsbestånd

Arbetet med att stärka Region Gotland som koncern med tätt samarbete med våra hel- och delägda bolag har betonats under mandatperioden. Det gör att vi har kvalitetssäkrat styrning, ledning och uppföljning. Samtidigt bildar vi en ny struktur kring våra bolag med ett moderbolag som tydligt knyts till regionledningen och den politiska nivån. Utifrån det vill vi undersöka fördelar och nackdelar för att hela eller delar av Region Gotlands fastighetsbestånd bör finnas som bolag i den koncernen. Därför ger vi följande uppdrag:

- Regiondirektören får i uppdrag att utreda fördelar och nackdelar med att placera hela eller delar av Region Gotlands fastighetsbestånd i bolag inom Region Gotlands planerade bolagskoncern. Uppdraget återrapporteras till BAS 2026.

Stadsfest

De allra flesta kommuner har någon form av stadsfest med bland annat gratiskonserter och evenemang för medborgarna. Region Gotland har också en del sådant riktat till unga inom ramen för ung kultur och det finns stora evenemang som berikar staden och gotlänningarna. Samtidigt är Gotland genom sin attraktivitet en plats där konserter allt som oftast sker på marknadens villkor med dyra biljetter.

Gotlänningarna har låga löner och många barn, unga och familjer har inte ekonomiska möjligheter att gå på konserter. I somras ordnade Region Gotland, i samband med Hansedagarna, gratiskonserter på scenen i Almedalen. Det var mycket uppskattade med många barn och unga i publiken. Utifrån det och i samband med utvecklingen av ny organisation kring destinationsarbetet finns en ambition att motsvarande gratiskonserter kan bli årligen återkommande, gärna i samverkan med näringsliv och dess organisationer. Därför ger vi följande uppdrag:

- Regiondirektören får i uppdrag att se över hur och när på året en stadsfest eller liknande med gratiskonserter och evenemang för i första hand barn och unga kan bli en årlig återkommande happening. Uppdraget återrapporteras senast februari 2026.

Bassäng för rehab

Just nu byggs ett nytt badhus i Visby samtidigt som vi utreder utvecklingen av Korpen-området. På Korpen har vi idag en bassäng för rehab med stor tillgänglighet för olika patientföreningar. Framåt behöver vi hitta var och hur patient- och rehabbad ska säkerställas. Därför ger vi följande uppdrag:

- Regiondirektören får i uppdrag att, i samverkan med berörda förvaltningar, utreda förutsättningar och föreslå lösningar för att på lång sikt säkerställa behovet i Visbyområdet för de patientföreningar som är på Korpen.

Regionalt utvecklingsråd

Det regionala utvecklingsrådet finns till för att säkerställa strategisk samverkan på högsta nivå för Gotlands bästa intressen. Det regionala utvecklingsrådets uppdrag är att främja arbetet med att nå målen i den regionala utvecklingsstrategin Vårt Gotland 2040 och verka för samsyn och ett effektivt, regionalt utvecklingsarbete.

Det regionala utvecklingsrådet leds av Region Gotland. Regionstyrelsens ordförande är ordförande och sammankallande i rådet. I rådet ingår politiker från det regionala utvecklingsutskottet, regiondirektör, landshövding och länsråd från Länsstyrelsen i Gotlands län, rektorsrådet vid Uppsala universitet Campus Gotland, chef för Arbetsförmedlingen Gotland, regementschef vid Gotlands regemente och två representanter från näringslivsorganisationerna som samverkar inom näringslivsberedningen.

Rådet möts minst fyra gånger per år. Till rådet finns en beredningsgrupp där Region Gotland, Länsstyrelsen och Uppsala universitet deltar. Region Gotland, avdelningen Regional utveckling är sekretariat. Regionala utvecklingsrådet är det överordnade samverkansrådet och en del i en större samverkansstruktur där Forum för social välfärd och Forum för tillväxt, klimat och energi också ingår.

Utöver regionalt utvecklingsutskott träffas Region Gotland, Länsstyrelsen och Uppsala Universitet Campus Gotland för att diskutera strategiska frågor, exempelvis världsarvsfrågor, de blåa frågorna och kommunikation samt infrastruktur i flera olika forum. Istället för att ha flera olika strategiska forum kan en möjlighet vara att samla dem i ett. Därför ger vi följande uppdrag:

- Regiondirektören får i uppdrag att utreda möjligheterna att nyttja det Regionala utvecklingsrådet för frågor som idag hanteras inom andra strategiska forum och återkomma med ett förslag senast 15 december 2025.

Driftbudget 2026 (mnkr)	Budgetbeslut jun	Budgetavstäm.
Personalkostnadskompensation		
Generell personalkostnadskompensation 3 %	130.0	130.0
Summa personalkostnadskompensation	130.0	130.0
Resursfördelningsmodeller		
Resursfördelningsmodell BUN	-25.4	-25.4
Resursfördelningsmodell GVN	20.4	20.4
Resursfördelningsmodell SON	29.2	29.2
Resursfördelningsmodell HSN	56.6	56.6
Summa resursfördelningsmodell	80.8	80.8
Externa avtal och interna prishöjningar		
Externa avtal	44.3	44.3
Interna priser regionstyrelseförvaltningen	5.4	5.4
Interna priser teknikförvaltningen (försörjningsavdelningen)	3.6	3.6
Förändring internhyra (3,6 %)	16.2	16.2
Driftskostnader exploatering	1.1	1.1
Summa externa avtal och interna priser	70.6	70.6
Ramtillskott		
Utveckling AI	0.50	0.50
IT	4.00	4.00
Drift Hemse och Slite ishall	1.50	1.50
Drift och hyra fritidsanläggningar	0.50	0.50
Energicentrum/rådgivning	0.16	0.16
Antagande och implementering av nytt stödsystem på fritidsområdet	3.15	3.15
Verksamhetsstöd för genomförande av Island Games 2031	0.70	0.70
Finansiering arbetsmodell för landsbygdsutveckling	0.90	0.90
Näringslivsanslag	3.90	3.90
Implementering av digital inflyttarservice och gotland.com i ordinarie verksamhet	1.00	1.00
Räddningstjänsten	3.00	3.00
Särskild kollektivtrafik	5.00	5.00
Uökade resurser exploatering och ökat bostadsbyggande	1.60	1.60
Skötsel av klintkanten Visby innerstad	0.30	0.30
Kapitalkostnader samhällsprojekt	9.00	9.00
Bygglov - effektivitet och förstärkning	3.00	3.00
PM10 och alkoholhantering	1.00	1.00
VA-rådgivare	0.40	0.40
Exploatering och samhällsbyggnad	7.70	7.70
Förstärkning till förskolan	7.90	7.90
Grundskola inkl. anpassad skola	13.00	13.00
Barn- och elevhälsan	1.40	1.40
Säkerhet och beredskap, samt skolorganisationen	1.00	1.00
Skolbibliotek	2.50	2.50
Folkhögskolan Enter	0.70	0.70
Insättande av stödboende – skadligt bruk och beroende	9.40	9.40
Avhopparverksamhet	2.00	2.00
Nytt journalsystem - kvalitet i införande	10.00	10.00
Hyra havspaviljongen	10.40	10.40
Satsningar efter budgetavstämning		
Friluftssamordnare		0.60
Valnämnd		1.76
Fokus Ö-politik och kommunikationer		1.25
Konstmuseet förprojektering		1.50
Summa ramtillskott	105.6	110.7
Reavinster och exploatering	-20.0	-20.0
Summa förändring budget 2026	367.0	372.1
Budgeterat resultat 2026	75	52

Gotlands framtid

**kräver ordning i ekonomin,
arbetsmiljön och välfärden.**

Budget 2026 för Region Gotland, justerat
efter budgetavstämning

Centerpartiet
Kristdemokraterna
Liberalerna

De utmaningar för Region Gotland som vi pekade på i våras kvarstår efter höstens budgetavstämning. Den snabbt växande låneskuld har inte hejats. Visserligen har underskotten i nämnderna bromsats något, mycket tack vare kortsiktiga statsbidrag, men en fortsatt lågkonjunktur gör samtidigt att utsikterna inför 2026, 2027 och 2028 ser sämre ut än i våras.

Det nuvarande politiska styret fortsätter att inta en roll som offer för omständigheter utanför deras kontroll, och fortsätter att spendera pengar som inte finns.

Vi står fast vid en återhållsam investeringsbudget, där behovet av att hålla igen för att inte låneskulden ska dra iväg är ännu tydligare nu än tidigare. Med nuvarande investeringsnivå och prognostiserade resultat kommer låneskulden att vara runt tre miljarder 2028, vilket är en helt ohållbar nivå. Samtidigt har vi stora behov, inte minst gällande VA-utbyggnad, varför noggrann prioritering blir nödvändigt.

Trots den ekonomiska situationen måste satsningar göras på välfärdens kärna. Därför kvarstår de budgetförstärkningar som föreslogs i våras. Den enskilt största satsningen i budget är totalt 34,5 mkr kronor på skolan för att skapa förutsättningar för alla elever att klara skolan, och bygga en skolorganisation som håller mer än några år.

	Driftbudget 2026 (mnkr)		
		Budgetförslag juni	Budget- avstämning
	Personalkostnadskompensation		
	Generell personalkostnadskompensation 3 %	130.0	130.0
	Summa personalkostnadskompensation	130.0	130.0
	Resursfördelningsmodeller		
	Resursfördelningsmodell BUN	-25.4	-25.4
	Resursfördelningsmodell GVN	20.4	20.4
	Resursfördelningsmodell SON	29.2	29.2
	Resursfördelningsmodell HSN	56.6	56.6
	Summa resursfördelningsmodell	80.8	80.8
	Externa avtal och interna prishöjningar		
	Externa avtal	44.3	44.3
	Interna priser regionstyrelseförvaltningen	5.4	5.4
	Interna priser teknikförvaltningen (försörjningsavdelningen)	3.6	3.6
	Förändring internhyra (3,6 %)	16.2	16.2
	Driftskostnader exploatering	1.1	1.1
	Summa externa avtal och interna priser	70.6	70.6

	Ramtillskott		
RS/RSF	AI-lösning central	0.50	0.50
RS/RSF	Ökade kapitalkostnader IT-säkerhet	2.00	2.00
RS/RSF	Drift ishallar Hemse och Slite	1.50	1.50
RS/RSF	Energicentrum (rådgivning)	0.20	0.20
TN	Särskild kollektivtrafik	2.00	2.00
TN	Utökade resurser exploatering och ökat bostadsbyggande	1.60	1.60
TN	Kapitalkostnader samhällsprojekt	8.00	8.00
MBN	Plan och geografisk information	2.00	2.00
MBN	VA-rådgivare	0.40	0.40
MBN	Trainees inom samhällsbyggnadsprocessen	0.60	0.60
BUN	Barn- och elevhälsan	1.40	1.40
BUN	Säkerhet och beredskap	0.50	0.50
BUN	Statsbidrag, skolbibliotek (2,487 mnkr, finansieras av generellt stadsbidrag)	2.50	2.50
BUN	Utökat landsbygdsstöd	15.00	15.00
BUN	Nedtrappning minskat elevantal	5.00	5.00
BUN	Utökat stöd till elever och förebyggande arbete	10.00	10.00
GVN	Barn- och elevhälsan	0.60	0.60
SON	Inrätta stödboende skadligt bruk o beroende (förändrad lagstiftning).	4.00	4.00
SON	Underfinansiering av LSS-verksamheten	15.00	15.00
SON	Förebyggande och hälsofrämjande arbete	5.00	5.00
HSN	Ramtillskott	30.00	30.00
RSF	Tillsättande av friluftssamordnare	1.0	0.6
RSF	Antagande och implementering av nytt stödsystem på fritidsområdet	3.15	3.15
RSF	Verksamhetsstöd för genomförande av Island Games 2031	0.7	0.7
RSF	Finansiering arbetsmodell för landsbygdsutveckling	0.9	0.9
RSF	Beslut om verksamhetsbidrag ur näringslivsanslaget och näringslivsanslagets totala	3.9	3.9
RSF	Implementering av digital inflyttarservice och gotland.com	1.0	1.0
	Summa ramtillskott*	118.5	118.1
	Förändringar efter BAS		
	Valnämnd		1.76
	Fokus ö-politik och kommunikationer		1.25
	Konstmuséet förprojektering		1.5
	Summa övriga förändringar	0.0	4.51

	Reavinster och exploatering	-20.0	-20.0
	Summa förändring budget 2026	379.9	384.0
	Resultat före beredning/ budgetavstämning	147	57
	Avsatt för utökning i resultatplanen (personalkostnadskompensation, prisökningsreserv, resursfördelning, ramjustering)	295	367
	Budgeterat resultat 2026	63	40
	Påverkan på Region Gotlands finansiella mål		
	Resultatmål 2 % 2026 = 148 mnkr		
	Avvikelse från resultatmål	-85	-108

Förslag till uppdrag i samband med budgetavstämningen

För att kunna komma ur dagens oönskade ekonomiska läge, arbetsmiljöproblem och kvalitetsbrister i vissa verksamheter krävs strukturella förändringar, reformer av arbetssätt och ett synsätt som präglas av utveckling och ständiga förbättringar.

Uppdrag 1

Säkra framtidens välfärd med en ekonomi i långsiktig balans

Strukturerad styrning och stark ekonomi

Att år efter år spara 1% rakt över linjen är inte effektivt. Osthyvelprincipen ger inte de effekter som krävs, utan skapar snarare arbetsmiljöproblem och oro i organisationen. Vi behöver prioritera klokare. Kostnader, uppdrag och strukturer ska granskas för att förstå vad som kan göras annorlunda. Uppdraget innebär en översyn över vad regionen gör – det obligatoriska och det frivilliga.

En lyssnande och inkluderande förändringsprocess

Vi vill att det lokala förändringsarbetet leds tillsammans med medarbetare, fack, civilsamhälle och invånare. Det ska vara begripligt, förankrat och byggt på tillit.

En långsiktig plan för framtidens organisation

Vi behöver en plan för hur Region Gotland ska klara vårdens behov, kompetensförsörjningen, befolkningens åldrande och teknikens möjligheter. Planen ska vara förankrad i verkligheten, men också bära en idé om framtiden. Det här handlar inte bara om att ta sig igenom detta, utan om att utveckla.

Uppdrag

Regiondirektören får i uppdrag att leda ett samlat förändringsarbete för att säkerställa Region Gotlands långsiktiga ekonomiska balans och hållbarhet i både kvalitet och arbetsmiljö. Arbetet ska inkludera en översyn av uppdrag, kostnadsstrukturer och verksamhetens omfattning, och ske i nära samverkan med medarbetare, fackliga organisationer och invånare. Uppdraget ska resultera i en långsiktig plan för framtidens organisation som ska vara väl förankrad och byggd på tillit, ansvar och utveckling.

Uppdrag 2

En likvärdig och hållbar skolstruktur för hela Gotland

Prognoser pekar på kraftigt minskade elevkullar de närmaste tio åren, och samtidigt backar skolan på Gotland kvalitetsmässigt. För att garantera kvalitet för varje elev i den gotländska skolan behöver vi vara beredda på förändringar och anpassningar. Vi behöver kunna skala upp och skala ner med varsamhet med dialog och förankring.

Ett nytt sätt att tänka om skola på landsbygden

Alla skolor måste inte ha samma struktur. I vissa fall kan det fungera med F-5-lösningar, i andra med delvis samundervisning, digitalt förstärkt undervisning eller varianter av distansundervisning. Vi vill se flexibla modeller där skolan kan samverka med andra delar av samhällsservicen så att resurser utnyttjas bättre och bygden stärks. Vi behöver också hitta sätt att skapa en bra arbetsmiljö och attraktivitet att jobba på mindre skolor.

Långsiktighet för skolan - trygghet för familjer

Vi vill arbeta med ett ta fram långsiktiga planer för skolor i dialog med medborgarna. Att hela tiden leva under hot om nedläggning skapar inga bra skolor. Att upprätta långsiktiga hållbara planer för skolorna skapar trygghet för de som bor och verkar i olika delar av Visby, i våra tätorter, på landsbygderna och på Gotland som helhet. Att visa på hur varje skola ska utvecklas ger både tydlighet och långsiktig hållbarhet för familjer och för skolans personal.

Föräldrar och medarbetare måste kunna veta vad som gäller. En plan behöver naturligtvis successivt anpassas efter verkligheten, men det behöver göras med alla faktorer i åtanke.

Samordning av resurser och kompetens

Små skolor ska inte bära hela kostnaden för särskilt stöd eller specialpedagogik. Vi föreslår att Region Gotland inrättar lokala nav där spetskompetens samlas och kan vara tillgänglig även för mindre enheter. I uppdraget ingår även att se på möjligheten till särskilda undervisningsgrupper under resursskolan för de eleverna med störst behov av stöd, t.ex. elever med autism, för att skapa större likvärdighet över ön.

En ärlig och bred samhällsanalys

Vi vill att beslut om förändringar i skolstruktur inte enbart grundas ensidigt på kostnader i barn- och utbildningsnämndens budget. Vi är inte betjänta av stuprörstänk och suboptimering. En större samhällsekonomisk helhetssyn krävs, där man också väger in samhällseffekter: hur påverkas social sammanhållning, inflyttning, pendling, fastighetsvärden, arbetsmarknad och folkhälsa av att en skola stängs? Det behövs ett bredare beslutsunderlag för att fatta kloka beslut. Ett utökat stöd för att kunna upprätthålla en skolstruktur som gynnar Gotlands utveckling behöver införas.

Uppdrag

Regiondirektören får i uppdrag att ta fram en långsiktig plan för skolstrukturen på Gotland som stärker kvaliteten i undervisningen, skapar trygghet för familjer och gör det mer

attraktivt att arbeta i skolor på hela Gotland. Planen ska bygga på tidig dialog med föräldrar, medborgare och medarbetare, samt anpassas efter förändrade elevunderlag och pröva nya arbetssätt och samordnade lösningar. Beslutsunderlaget ska vila på en bred samhällsanalys där både barns behov, kvaliteten i undervisningen och Gotlands långsiktiga utveckling vägs in.

Vänsterpartiets budget för Region Gotland 2026

justerad efter BAS oktober 2025

*”Barn och unga på Gotland ska inte behöva betala för
regeringens och Sverigedemokraternas svek
– det får vi vuxna göra!”*

**Vi höjer skatten.
För barnens skull!**

Innehållsförteckning:

- 1. Inledning**
- 2. Förskola och skola**
- 3. Folkbildning och utbildning för vuxna**
- 4. Kultur och fritid**
- 5. Kollektivtrafik och färdtjänst**
- 6. LSS**
- 7. Hälso- och sjukvård**
- 8. Uppdrag**
 - a. Framtidens förskola och skola
 - b. Medarbetares kunskap och engagemang
 - c. Löneskillnader på grund av kön måste bort
 - d. Utveckla konst och kultur för barn och unga
- 9. Tabell**
- 10. Investeringar**

1. Inledning

Liksom i förra årets budgetarbete präglas arbetet i år av en orolig omvärld som har en negativ inverkan på ekonomin i Sverige. Till det kommer minskade intäkter till följd av regeringens politik som systematiskt flyttar pengar från välfärden till annat. Trots att inflationen bromsat är hushållen hårt pressade av stigande kostnader för el, mat, medicin och annat som vi inte kan välja bort. Utöver det har Gotland stora ekonomiska utmaningar till följd av vårt öläge. Det är dyrt att inte kunna samarbeta och dela på kostnader med angränsande kommuner/regioner. Regeringen och Sverigedemokraterna måste kompensera Gotland för de extra kostnader vi har till följd av vårt öläge. När det inte sker och när våra kommunala verksamheter under lång tid finansierat underskottet i vården, behöver vi agera. Vi föreslår en skattehöjning med 50 öre för att se till att barn och unga inte längre betalar för regeringens svek genom nedskärningar i de verksamheter som riktar sig till dem. Detta ger 75 miljoner kronor varav 60 miljoner används till förskola och grundskola samt anpassad skola.

Även ur ett ekonomiskt perspektiv är det enda rätta att satsa på barn och unga. Det har forskats mycket kring de ekonomiska vinsterna som kommer till följd av tidiga och förebyggande insatser. Nilsson och Wadeskog (Barn och unga på Gotland 2009) har i sina beräkningar på vad ett socialt utanförskap kostar visat att när en person i 25-årsåldern går in i ett livslångt utanförskap blir kostnaden ungefär 10 miljoner kronor för samhället. Om personen dessutom blir kriminell blir kostnaderna för samhället betydligt större. De skriver bland annat:

"Även om prevention och rehabilitering är dyrt finns det få saker som är så dyrt som att låta utanförskapet fortgå. Det är inte bara omänskligt, det är ekonomiskt inte särskilt begåvat."

Nobelpristagaren i ekonomi, James Heckman, har gjort studier som visar på vinsten med att göra förebyggande insatser så tidigt som möjligt i en människas liv. Även med mycket försiktiga antaganden skulle ett genomtänkt stöd under de första levnadsåren ge en högre samhällsvinst än de flesta finansiella investeringar skulle gett. Vänsterpartiet menar att mot bakgrund av den forskning som finns är det ekonomiskt oförsvarbart att inte satsa. Vi ser därför hellre en skattehöjning än att låta barn och unga betala för kortsiktiga politiska beslut. Vi höjer skatten för våra barns skull.

Vår budget utgår från den budget som beslutades i regionfullmäktige i våras och våra satsningar är alltså utöver redan beslutad budget.

2. Förskola och skola

När det gäller verksamheter riktade till barn och unga står vi inför stora förändringar till följd av den demografiska utvecklingen här på Gotland. Vi har kraftigt minskade barnkullar att vänta framöver vilket kommer att göra att förskola och skola förlorar resurser genom resursfördelningsmodellen. Det är och kommer att bli en tuff omställning för både förskolan och grundskolan och det är därför viktigt att den omställning som behöver göras, görs varsamt och med fokus på kvalitet i verksamheterna och med hänsyn till personalen. För detta behövs en långsiktig och hållbar plan. Vänsterpartiet vill se att en noggrann utredning görs och att den mynnar ut i en plan som i flera steg redogör för hur omställningen ska gå till med bibehållen kvalitet i verksamheterna och med omsorg om personalen.

Det görs mycket bra i den gotländska skolan och vi ser ändå att för få elever når målen för sina respektive årskurser. Allt för många lämnar grundskolan utan gymnasiebehörighet och allt för många går ur gymnasiet utan gymnasieexamen. Många elever har problematisk skolfrånvaro och den siffran fortsätter att öka och krypa nedåt i åldrarna. De pengar styret tillför i sin budget kommer inte att räcka. Vi behöver fortsätta göra det som fungerar men också göra mer för att vända utvecklingen åt rätt håll. För att göra mer och bättre krävs resurser. Vänsterpartiet föreslår en skattehöjning för barnens skull.

Pengarna vill vi i första hand lägga på förskola och grundskola samt anpassad skola för att möjliggöra ökad kvalitet trots den stora omställning som kommer att krävas på grund av minskade elevantal. Bland annat behöver satsningar ske på kompetenshöjning för all pedagogisk personal när det gäller NPF-diagnoser och förebyggande och åtgärdande arbete kring problematisk skolfrånvaro. Vi vill också se fortsatt arbete kring samverkan mellan skola, socialtjänst och sjukvård med fokus på barnfamiljer som behöver stöd.

Att höja kompetensen hos pedagoger generellt är viktigt då fler elever än idag behöver få sina behov tillgodseda inom ramen för den ordinarie verksamheten och undervisningen. Det kommer alltid att vara klasslärare, ämneslärare, förskollärare och andra pedagoger som jobbar i barngrupper och klasser som har den första och största kontaktytan med barn och elever. De som möter barnen varje dag behöver få rätt förutsättningar att upptäcka varningssignaler i tid, att veta hur man anpassar olika situationer utifrån elevers olika behov, att ge stöd inom ramen för den ordinarie verksamheten/undervisningen och att bedöma när elevhälsan behöver kopplas in.

Satsningar:

• Förskola:	(S & M 7,9mnkr)	15 mnkr
• Grundskola och anpassad grundskola:	(S&M 13mnkr)	30 mnkr
• Barn och elevhälsan grundskolan:	(S&M 1,4 mnkr)	4 mnkr
• Kompetensutveckling pedagogisk personal i förskola och grundskola:		2 mnkr
• Skolskjutsar och specialskjutsar:		8,5 mnkr
• Barn- och elevhälsan gymnasiet		1 mnkr

3. Folkbildning och utbildning för vuxna

I ett föränderligt samhälle är möjligheten till lärande genom livet en nödvändighet. Yrkesutbildningar som gör att man kan ställa om mitt i arbetslivet ger den flexibilitet vårt samhälle behöver. Det är också viktigt att det finns möjlighet framåt för den som behöver en annan väg än den de flesta tar.

Regeringen har systematiskt försämrat förutsättningarna för folkbildningen. Det har man gjort till exempel genom att svika Folkhögskolan som ju är en skolform som når många av dem som behöver andra alternativ än till exempel gymnasium. Ett tydligt exempel är Enter på folkhögskolan i Hemse. Enter, som riktar sig till personer med npf-diagnoser, fyller en viktig funktion genom att fånga upp en grupp som inte alltid ges rätt förutsättningar inom gymnasieskolan.

Vänsterpartiet vill i stället ge förutsättningar för Folkhögskolan att både säkra och utveckla sin verksamhet. Viktiga utbildningar inom folkhögskolan har lagts ned de senaste åren. Livskraft som riktade sig bland annat till de som stått långt ifrån arbetslivet länge och Ella som var en världsunik musikutbildning för tjejer och icke-binära. Vi vill ge folkhögskolan möjlighet att växa och utvecklas igen. Vi har bland annat skrivit en motion kring hur Folkhögskolan skulle kunna utveckla sin verksamhet med gymnasiala yrkesutbildningar (yrkesvux) då folkhögskolans pedagogiska arbete kan bidra till att fler gotlänningar kan få en anställning.

Verksamheten Arbetsliv och etablering behöver ett tillskott för att kunna utveckla stöd som riktar sig till unga som inte går i skolan och står utanför arbetsmarknaden. Även här vill vi se satsningar då vi vet att det är både bättre och billigare när denna grupp fångas upp och slussas in i studier eller arbete.

Satsningar:

• Folkhögskolan	2 mnkr
• Arbetsliv och etablering	1 mnkr

4. Kultur och fritid

Tillgång till kultur och möjlighet till en meningsfull fritid för alla är grundstenar i ett välmående samhälle. I ekonomiskt utmanande tider finns det alltid risk att kultur och fritid kommer i andra hand. När hushållen är pressade är det kultur och fritid man kan skära ner på. Det går inte att avstå från mat på bordet men det går att avstå från fritidsaktiviteter. Men det räcker inte med mat i magen för att vi människor ska utvecklas och nå vår fulla potential. Vi behöver också mötas, uppröras, uppleva och uttrycka oss. När ekonomin ser ut som den gör idag blir det ännu viktigare att kommunerna tar ansvar för att det finns tillgång till kultur och meningsfull fritid för alla, oavsett storlek på plånboken. När kultur och bildning blir något som bara är tillgängligt enbart för en privilegierad elit är vi som samhälle illa ute.

Barn och ungas tillgång till kultur och möjlighet att utveckla sin kreativitet och skapande kan vara viktiga verktyg också ur ett förebyggande och hälsofrämjande perspektiv. Vänsterpartiet vill utveckla arbetet med konst och kultur för barn och unga så att det når de som annars riskerar ohälsa eller utanförskap. Vänsterpartiet förslår också att barnkulturgarantin förstärks för att alla barn på Gotland verkligen ska få möta professionell kultur flera gånger under sin uppväxt. Det ska inte spela någon roll vilken skola du går i, utan gälla alla barn. Därför avsätter vi en miljon för det arbetet.

Stödgivningen på kulturområdet har utretts och behoven av att stärka stöden för bland annat arrangemang och verksamhetsstöd för kulturorganisationer är stora. För att kunna genomföra det behövs pengar.

Biblioteken på Gotland har under flera år arbetat med en metod som kallas för "Bokstart" som syftar till att uppmuntra läsande hos familjer med de allra minsta barnen. Arbetet är mycket framgångsrikt och behöver kunna fortsätta. Inom ramen för bibliotekens verksamhet pågår också ett mycket viktigt arbete med att minska det digitala utanförskapet. Ju mer digitaliserat vårt samhälle blir desto svårare blir det för de människor som inte på egen hand har förutsättningar att ta sig an de digitala verktygen. Biblioteken är en viktig nyckel till att minska utanförskapet.

Den största satsningen på kulturområdet i vår budget är en satsning på ung kultur. Sedan några år tillbaka har Fenix ung kulturhus stått utan ändamålsenliga lokaler och behovet av en mötesplats för unga centralt i Visby lyfts allt oftare. Särskilt unga lyfter det behovet. Därför finns det med i vårt förslag till investeringsbudget som också överensstämmer med majoritetens.

Satsningar:

- Konst och kultur 3,2 mnkr
- Förstärkt driftsstöd konstmuseum (S & M 1,5mnkr) 2,9 mnkr
- Barnkultursamordnare med fokus på förebyggande och hälsofrämjande arbete 1 mnkr

5. Kollektivtrafik och färdtjänst

En bra kollektivtrafik som människor gärna väljer är en viktig pusselbit i ett hållbart samhälle. Det krävs att kollektivtrafiken både går ofta och tar dig snabbt dit du ska och att den känns prisvärd jämfört med andra transportslag. Vänsterpartiet tog för något år sedan fram alternativa taxor för månadskort och årskort i kollektivtrafiken. För att uppmuntra fler att göra kollektivtrafiken till en fast del av sina vardagstransporter behöver månadskort och årskort kosta mindre än de gör nu. Med vårt förslag skulle exempelvis månadskort för två zoner kosta 750kronor i stället för 1000 kronor som det kommer att göra 2026 med gällande taxa. Årskort för två zoner skulle kosta 6000 kronor i stället för 8000 kronor.

Den särskilda kollektivtrafiken på Gotland, där färdtjänsten ingår, är underfinansierad och det pågår ett arbete inom tekniska nämnden för att komma till rätta med underskottet. Hittills har flera av de förslag som tagits fram inneburit stora försämringar för de gotlänningar som använder färdtjänsten. Vi kan inte acceptera det. Färdtjänst är en rättighetslagstiftning som syftar till att personer som inte kan transportera sig på annat sätt ska ha samma rätt som andra att ta sig till arbete, fritidsintressen, familj och vänner med mera. Färdtjänsten på Gotland behöver utvecklas för att det ska vara möjligt. Därför satsar vi på färdtjänsten.

Satsningar:

- Särskild kollektivtrafik (färdtjänst mm) (S&M 5 mnkr) 8,5mnkr
- Sänkt pris i kollektivtrafiken samt bussiga kortet även i Visby 2 mnkr

6. Social hållbarhet

Under många år har LSS på Gotland varit underfinansierat. LSS är en rättighetslagstiftning och de som har rätt till insatser enligt LSS får det, oavsett hur budgeten ser ut. Men finns inte pengarna måste de i stället sparas i andra verksamheter inom socialnämndens område, exempelvis inom äldreomsorgen. Underfinansieringen av LSS-verksamheten orsakar besparingar i andra verksamheter samtidigt som pressen är hög att minska kostnaderna för insatser som gotlänningar har rätt till. Därför skjuter Vänsterpartiet till 20 miljoner till LSS.

En bra kvinnojoursverksamhet på Gotland är avgörande för att våldsutsatta kvinnor och barn ska få ett bra stöd. Mäns våld mot kvinnor och våld i nära relationer måste motverkas och hela samhället har ett ansvar för det. Där är bland annat socialtjänsten, polisen och sjukvården avgörande men även skolan har ett ansvar att arbeta framför allt förebyggande. När utsattheten väl är ett faktum måste stöd finnas och då är en kvinnojour ofta den första kontakten. I sårbara lägen i livet är det inte alltid så lätt att vända sig till en myndighet utan stödet måste finnas i andra former. Vänsterpartiet fick för ett par år sedan bifall i regionfullmäktige på en motion om att påbörja arbetet med en så kallad IOP (ideellt offentligt partnerskap) med en kvinnojour på Gotland och förra året fanns ett ärende till budgetberedningen om att gå vidare genom att också lägga pengar på arbetet. Detta valde Socialdemokraterna och Moderaterna bort och ingen förstärkning av kvinnojourernas förutsättningar har skett. Vänsterpartiet avsätter pengar till en IOP med Kvinnojouren Amanda.

Satsning:

• Underfinansiering av LSS-verksamheten	20 mnkr
• IOP med Kvinnojouren Amanda	250 tkr

7. Hälso- och sjukvård

Till följd av Gotlands öläge är kostnaderna för den vård vi har på ön betydligt högre än vad de hade varit om vi varit en region på fastlandet. Vi är utlämnade åt oss själva och kan inte effektivisera genom att samverka, samarbeta och dela på kostnader med angränsande regioner. På grund av vårt geografiska läge måste vi ha flera vårdkedjor som vi inte hade behövt annars. Vi behöver också ha en högre kapacitet då vi inte kan räkna med hjälp från en närliggande region i ett krisläge. De kostnader som kommer enbart till följd av öläget uppgår till mellan 300 och 600 mkr per år. Mot bakgrund av det är det alldeles uppenbart att staten behöver införa ett ötillägg anpassat för våra helt unika förutsättningar. Vi gör en del satsningar i vår budget men dessa ligger i huvudsak på områden som kommer att kosta oavsett om vi lägger pengar på dem eller ej.

Tandvården på Gotland är just nu i ett mycket dåligt läge. Gotlänningarna har givetvis rätt till samma vård som övriga svenskar men just nu är verkligheten en annan. Här behöver vi ha en beredskap för att skjuta till de resurser och åtgärder som krävs för att komma till rätta med problemen.

Satsning:

• Ökade kostnader sjukvård	7 mnkr

8. Uppdrag

A. Skola och förskola med fokus på barn och elever

Skolan på Gotland, inte minst för- och grundskolan, har stora utmaningar. Trots hårt arbetande och kunniga lärare, skolledning och annan personal når den gotländska skolan inte kunskapsmålen i tillräckligt hög utsträckning, även om många enskilda elever gör det. Läs- och skrivförmågan är för låg hos en stor grupp av de yngsta eleverna i grundskolan. För många elever lämnar grundskolan utan att

vara behöriga till de nationella programmen på gymnasieskolan. Antalet gotlänningar som når en gymnasieexamen är för få. Den upplevda psykiska ohälsan är fortsatt hög bland elever. Åren framöver ser inte heller särskilt ljusa ut. Då antalet elever minskar kommer också de ekonomiska resurserna att minska. Antalet behöriga lärare minskar och att kompensera med nyutbildade lärare ser ut som en svår utmaning. Anställda behöver kontinuerlig kompetensutveckling. Inte minst att öka sin förmåga att arbeta med elever med en NPF diagnos eller utveckla kunskaper kring att se tidiga signaler hos elever som riskerar en problematisk skolfrånvaro samt hur man arbetar med dem.

Skolans organisation behöver ses över och förändras utifrån vad som sammantaget är bäst för alla elever på Gotland. Inom förskolan har man redan påbörjat stora förändringar till följd av de demografiska förändringarna. Kvaliteten, inte minst personalens förmåga och möjligheter, är viktigt för att nå målen i våra uppdrag och får inte tappas bort i den omställning som nu behöver göras.

Därför föreslår vi:

- Att Region Gotland, med stöd av Skolinspektionens granskningar, utreder vad som behövs i organisationen som helhet för att förstärka arbetet med tidiga insatser och särskilt stöd till barn och elever.
- Att Region Gotland utreder hur förskoleorganisationen kan stärkas vad gäller förebyggande och tidiga insatser trots minskande barnantal och beaktande av god geografisk spridning.
- Att Region Gotland utreder hur skolorganisationen ska se ut så att man på bästa sätt når de pedagogiska målen för alla gotländska barn och stärker arbetet med förebyggande och tidiga insatser trots minskande elevantal med beaktande av en god geografisk spridning.
- Att Region Gotland utreder hur samarbetet mellan förskola, grundskola, socialtjänst och sjukvården ska utvecklas. Inte minst hitta bra former för stöd till familjer som behöver det för att barnen ska nå skolans kunskapsmål och god hälsa.

Arbetet behöver vara långsiktigt och ska redovisas vid varje budgetberedning. Att ha en genomtänkt och långsiktig dialog med gotlänningarna under arbetet är nödvändigt.

B. Ett omtag i personalpolitiken

Att Region Gotland kan rekrytera nya medarbetare och behålla de som redan är anställda är avgörande för att klara välfärden framöver. Det kräver en personalpolitik som värderar medarbetarnas kunskap och engagemang högt. Känslan av toppstyrning av exempelvis schemaläggning, som inte utgår från verksamhetens behov och medarbetarnas behov av både bra förutsättningar på arbetet och återhämtning, gynnar inte verksamheten på sikt. För att kunna utveckla våra verksamheter krävs att medarbetarna är delaktiga i utvecklingsarbetet och en god grundbemanning som ger utrymme för det. Förstärkt grundbemanning ger också mer utrymme att täcka upp för varandra vid sjukdom och minskar behovet av vikarier men det minskar också risken för sjukskrivningar på grund av alltför hög arbetsbörda eller stress på arbetet.

Därför föreslår vi:

- Att Region Gotland utreder hur en förstärkt grundbemanning skulle kunna införas inom de verksamheter som har höga sjuktal.
- Att Region Gotland tar fram en modell för att öka medarbetarna och chefernas delaktighet i frågor om verksamhetsplanering och schemaläggning.

C. Jämställda löner – även mellan jämförbara yrken

Region Gotland har under många år arbetat med att komma till rätta med osakliga löneskillnader på grund av kön. Pengar har avsatts i budget för arbetet och på övergripande nivå har det haft god effekt. Trots det finns det stora skillnader mellan yrken som är kvinnodominerade och yrken som är mansdominerade trots att de finns inom samma basvärderingsintervall. Detta måste åtgärdas och en plan för att successivt åstadkomma jämställda löner behöver tas fram. Flera av de yrken som är lägst lönesatta inom Region Gotland är kvinnodominerade yrken. Inom dessa yrken kan det ofta vara svårt att få lönen att räcka till, särskilt nu när priserna på basnödvändigheter som mat och energi stigit kraftigt. Arbetar man i Region Gotland ska man ha en rimlig lön.

Därför föreslår vi:

- Att Region Gotland tar fram en plan för att komma till rätta med löneskillnader mellan kvinnodominerade och mansdominerade yrken inom samma basintervall. Att planen ska börja med de yrkesgrupper som idag har de lägsta lönerna.

D. Utveckla kulturen för barn och unga

Barnkulturgarantin är viktig för att alla barn på Gotland ska möta professionell kultur och få uppleva konst under sin skolgång. Detta bör också omfatta förskolan. Idag finns problem med uppföljningen av arbetet och det är svårt att säga huruvida kulturgarantin verkligen är en garanti. Det finns olika typer av hinder för arbetet som har att göra med tillgång till bussar men också olika förutsättningar på skolorna. Det behövs en person som kan samordna arbetet, lösa praktiska problem och stödja skolorna för att barnkulturgarantin ska fungera som det är tänkt. Konst och kultur kan också vara en viktig motkraft till hopplöshet, oro och ensamhet. Det kan vara en väg ur ohälsa och in i konstruktiva och kreativa aktiviteter och sammanhang. Det kan vara en väg till att hitta sin röst för barn och unga som kanske ibland känner sig maktlösa. Därför behöver arbetet med konst och kultur som verktyg för förebyggande och hälsofrämjande arbete utvecklas. Konst och kultur kan vara ett verktyg i arbetet med problematisk skolfrånvaro. Konst och kultur kan vara en del av att skapa sammanhållning i ett bostadsområde och göra det tryggare för barn. Konst och kultur kan stärka barns röst i samhället och därmed demokratin.

Därför föreslår vi:

- Att Region Gotland utreder hur en barnkultursamordnartjänst skulle kunna utformas med fokus på barnkulturgarantin och förebyggande och hälsofrämjande arbete för barn genom konst och kultur.

8. Budgettabell

	Driftbudget 2026 (mnkr)			
		Budget juni	BAS	V
	Personalkostnadskompensation			
	Generell personalkostnadskompensation 3 %	130,0	130,0	130,0
	Summa personalkostnadskompensation	130,0	130,0	130,0
	Resursfördelningsmodeller			
	Resursfördelningsmodell BUN	-25,4	-25,4	-25,4
	Resursfördelningsmodell GVN	20,4	20,4	20,4
	Resursfördelningsmodell SON	29,2	29,2	29,2
	Resursfördelningsmodell HSN	56,6	56,6	56,6
	Summa resursfördelningsmodell	80,8	80,8	80,8
	Externa avtal och interna prishöjningar			
	Externa avtal	44,3	44,3	44,3
	Interna priser regionstyrelseförvaltningen	5,4	5,4	5,4
	Interna priser teknikförvaltningen (försörjningsavdelningen)	3,6	3,6	3,6
	Förändring internhyra (3,6 %)	16,2	16,2	16,2
	Driftskostnader exploatering	1,1	1,1	1,1
	Summa externa avtal och interna priser	70,6	70,6	70,6
	Ramtillskott			
RS/RSF	AI-lösning central	0,50	0,50	0,50
RS/RSF	IT-kostnader inklusive ökade kapitalkostnader	4,00	4,00	4,00
RS/RSF	Drift Hemse och Slite ishall - tillfällig ramutökning	1,50	1,50	1,50
RS/RSF	Hyror fritidsanläggningar	0,50	0,50	0,50

RS/RSF	Energicentrum (rådgivning)	0,16	0,16	0,16
RS/RSF	Antagande och implementering av nytt stödsystem på fritidsområdet	3,15	3,15	3,15
RS/RSF	Verksamhetsstöd för genomförande av Island Games 2031 - tillfällig ramutökning	0,70	0,70	0,70
RS/RSF	Finansiering arbetsmodell för landsbygdsutveckling - engångsanslag	0,90	0,90	0,90
RS/RSF	Näringslivsanslag	3,90	3,90	3,90
RS/RSF	Implementering av digital inflyttarservice och gotland.com i ordinarie verksamhet - engångsanslag	1,01	1,01	1,01
RS/RSF	Kapitalkostnader räddningstjänst	3,00	3,00	3,00
RS/RSF	IOP Kvinnojour	0,00	0,00	0,25
RS/RSF	Barnkultursamordnare	0,00	0,00	1,00
RS/RSF	Konst och kultur	0,00	0,00	3,20
TN	Särskild kollektivtrafik	5,00	5,00	8,5
TN	Sänkta priser i kollektivtrafiken och bussiga kortet	0,00	0,00	2,00
TN	Utökade resurser exploatering och ökat bostadsbyggande (inkl. VA-rådgivning)	1,60	1,60	1,60
TN	Skötsel av klintkanten Visby innerstad	0,30	0,30	0,30
TN	Kapitalkostnader	9,00	9,00	9,00
MBN	Bygglov	3,00	3,00	3,00
MBN	PM10 - utveckling tätorter & alkoholhantering	1,00	1,00	1,00
MBN	VA-rådgivare	0,40	0,40	0,40
MBN	Utredningar inom pågående exploateringsprojekt - engångsanslag	7,70	7,70	7,70
BUN	Generellt ramtillskott till förskolan	7,90	7,90	15,00
BUN	Generellt ramtillskott till grundskola och anpassad skola	13,00	13,00	30,00
BUN	Generellt ramtillskott till barn- och elevhälsan	1,40	1,40	4,00
BUN/GVN	Säkerhet och beredskap	1,00	1,00	1,00
BUN	Generellt statsbidrag, skolbibliotek	2,50	2,50	2,50
BUN	Kompetensutveckling pedagogisk personal	0,00	0,00	2,00
BUN	Skolskjuts och specialskjutsar	0,00	0,00	8,50
GVN	Folkhögskolan Enter	0,70	0,70	0,70
GVN	Barn - och elevhälsan gymnasiet	0,00	0,00	1,00
GVN	Folkhögskola	0,00	0,00	2,00
GVN	Arbetsliv och etablering	0,00	0,00	1,00
SON	Stödboende för skadligt bruk och beroende	9,40	9,40	9,40
SON	Avhopparverksamhet	2,00	2,00	2,00
SON	LSS	0,00	0,00	20,00
HSN	Nytt journalsystem	10,00	10,00	10,00
HSN	Hyra havspaviljongen	10,40	10,40	10,40
HSN	Ökade kostnader sjukvård	0,00	0,00	7,00

	Summa ramtillskott*	105,6	105,6	182,6
	<i>* I tabell 28 i beredningsunderlaget anges det totala ramtillskottet inklusive GVN:s äskande om stadsbidrag för skolbibliotek vilket anger siffran 10,8 för GVN. Korrekt siffra är 8,3 exkl detta. Summeringen av BUN:s äskanden innehåller ett räknefel och ska vara 36,2 istället för det angivna 34,7. Det betyder att den totala summeringen av ramtillskott i tabell 29 på 194,7 är fel, och rätt siffra är 193,7.</i>			
	Effektivisering			
	Summa effektivisering	0,0	0,0	0,0
	Övriga förändringar, separata ärenden			
	Reavinster och exploatering	-20,0	-20,0	-20,0
VN	Val 2026			1,8
RS	Strategiskt arbete med ö-lägesfaktorer och kommunikationer			1,3
RS	Ökat driftstöd projektering av nytt konstmuseum			2,9
RS	Friluftssamordnare			0,6
	Summa övriga förändringar	-20,0	-20,0	-13,5
	Skattehöjning 50 öre			-75,0
	Summa förändring budget 2026	367,0	367,0	375,5
	Resultat före beredning/ budgetavstämning	147	57	57
	Avsatt för utökning i resultatplanen (personalkostnadskompensation, prisökningsreserv, resursfördelning, ramjustering)	295	367	367
	Budgeterat resultat 2026	75	57	47

9. Investeringsbudget

Vänsterpartiet instämmer i majoritetens förslag. Detta innebär bland annat att projektering för nytt Ungkulturhus i gamla Solbergabadet inleds 2026 och att investeringar som möjliggör nytt stadslinjenät i kollektivtrafiken genomförs.

Gotland kan fortfarande inte vänta

En hållbar grön höstbudget för Region Gotland 2026
Förändringar för klimatet, utbildningen, välfärden och demokratin

En hållbar grön höstbudget för 2026

Gotland står inför ett flertal utmaningar. Vi har i år upplevt lägre grundvattennivåer än någonsin och klimatet förändras i en alltmer ökande takt. Nuvarande regering har helt lagt klimatarbetet åt sidan och satsar på skattesänkningar för de rikaste, billig bensin och en utopisk kärnkraft. Sverige når inte sina klimatmål, här på Gotland går arbetet med omställning alltför långsamt, samtidigt som vi ser att klimatkrisen inte längre är ett avlägset hot, den är här nu.

Miljöpartiet delar bilden av hur viktigt det är att betona ö-läget och att vi med våra särskilda förutsättningar har ett större behov av finansiering från staten för att klara vår ekonomi. Miljöpartiet på Gotlands motion om *"att Sverige ska ta fram en sammanhållen ö-politik, som tar hänsyn till öars särskilda villkor och erkänner Gotlands unika dubbla ansvar"*, behandlades framgångsrikt på partiets kongress nyligen. Vi ser fortsatt vikten av att göra vad vi kan för att förbättra ekonomin för att ge framtidens gotlänningar möjlighet att göra de investeringar som de kommer att behöva göra. Som politiskt parti måste vi ta vårt ansvar för Gotland, gotlänningarna och ekonomin även i tider när staten inte gör det.

Mot bakgrund av vår syn på Gotlands situation och verklighet har vi komponerat en budget som ger de flesta verksamheter möjlighet till utveckling av vad vi ser som viktiga faktorer för att ingjuta mod och möjlighet att kunna lyfta blicken mot framtiden. Ett flertal av våra satsningar är att verksamheterna skall ges full ersättning för de kostnader de bevisligen behöver medel till, som kapitalkostnader på investeringar. När man, som majoriteten, underlåter att skjuta till budget för dessa så går det obönhörligen ut över verksamheten som då får göra neddragningar. Vi skjuter även till medel för lagstyrda verksamheter inom omsorg och samhällsbetalda resor vilka annars skulle behöva göra smärtsamma nedskärningar - alternativt ständigt dra över sin budget.

Solidaritet är en av Miljöpartiets viktigaste grundprinciper. Det gäller i klimatarbetet – där vi har ett ansvar för kommande generationer – men även i ekonomin, där vi inte ska lämna orimligt höga investeringskostnader efter oss. Vi anser att stora projekt som Visborg och en ny ridanläggning behöver pausas för att återkomma när Region Gotland har ett mer gynnsamt ekonomiskt läge.

För att finansiera våra satsningar och ändå ha ett positivt ekonomiskt resultat på 26 miljoner kronor att avsätta till regionens reserver så vill Miljöpartiet höja skatten med 25 öre. Gotland ligger idag i mitten av skattelistan vilket är orimligt för att klara välfärden på ön. Miljöpartiet menar att vi som politiskt parti måste ta ansvar för Gotlands välfärd idag, vi kan inte vänta på att staten skall hjälpa oss. Miljöpartiet ser till att Region Gotland har en budget som är hållbar både ekonomiskt, socialt och ekologiskt.

Förändringar i höstbudgeten

De beslut och prioriteringar som vi förordade i vårens budgetförslag ligger kvar (se sid. 3–7).

Utöver majoritetens förslag om ytterligare 1,25 miljoner kronor till strategiskt arbete för ö-läget, 1,5 miljoner kronor till Kultursamverkansmodellen och Gotlands Fornvänner samt 1,76 miljoner kronor under 2026 för genomförande av val till riksdag och region, vill vi även nu lägga till ett eget förslag:

Demokratiutvecklare

Den demokratiutvecklare som Region Gotland tidigare hade finns tyvärr inte kvar. I ljuset av färskas uppgifter kring osäkra väljare från bl.a. SVT/Verians väljarbarometer, gör att vi redan valåret 2026 aktivt behöver öka kraften i demokratiarbetet.

Miljöpartiet vill därför bevilja följande

- 1,2 miljoner kronor under 2026 för en demokratiutvecklare.

Klimat, miljö och hållbar samhällsplanering

För miljöpartiet är det en självklarhet att Region Gotland ska ta ansvar både för att minska utsläpp och arbeta aktivt för att rusta det gotländska samhället inför klimatförändringarnas konsekvenser. Inom region Gotland har framför allt Regionstyrelseförvaltningen och Tekniska förvaltningen begärt medel för att kunna arbeta mer kraftfullt med dessa frågor.

Ny nämndövergripande klimat- & miljöpott

Trots att Gotland har utlyst klimatrörelse och har stora utmaningar vad gäller såväl kalkindustrins som turismens påverkan på miljön så finns i regel inte medel att satsa på mindre aktiviteter och projekt för att motverka klimatpåverkan, stödja arbetet med biologisk mångfald och andra viktiga miljöåtgärder när dessa måste konkurrera med behoven i regionens olika verksamheter.

För att motverka den skadliga konkurrensen och ge klimat- och miljöarbetet en rejäl skjuts framåt vill vi avsätta **10 miljoner** i en klimat- & miljöpott att handläggas av Bidragsbyrån där alla förvaltningar skall kunna ansöka om medel för de projekt och aktiviteter man ser som angelägna. Bidragsbyrån får i ansvar att föreslå anslag från potten samt där det är relevant att ansöka om extern kompletterande finansiering och regionstyrelsen föreslås besluta om anslagen.

Ren luft

Även om de åtgärder som vidtagits för att förbättra luftkvaliteten har gett vissa resultat, är det fortfarande viktigt att säkerställa att arbetet med att förbättra och övervaka luftkvaliteten fortsätter. Miljöpartiet beviljar ett tillskott på **1 miljon** för att säkerställa att arbetet med PM10 fortgår.

Förstärkt samhällsplanering

Regionens planavdelning har länge varit både underfinansierad och underbemannad i förhållande till den stora efterfrågan på planer, utredningar och geografisk information med mera. Detta riskerar innebära försämrad kvalitet och effektivitet i samhällsplaneringen. Vi vill därför skjuta till 3 miljoner här, vilket är större delen av vad som äskats från förvaltningen.

För att möjliggöra mer resurser för samhällsplaneringen föreslår Miljöpartiet också att icke påbörjat projekteringsarbete inom Visborgsområdet pausas vilket ytterligare frigör **5,7 miljoner** kronor för andra angelägna samhällsutmaningar.

Införa en vattenrådgivare

Regionen saknar idag kompetens i vattenfrågor utanför de som hanteras inom VA. I frågor kring vattnets kretslopp på ön, före vattentäkterna och efter avloppsreningsverken behöver regionen stärka sin kompetens så att vi inte behöver anlita konsulter i dessa strategiska frågor.

Vi behöver också arbeta mer med smart vattenanvändning, öka kunskap om vattenfrågor i skola och förskola men också, minska belastningen på yt- och grundvatten från förorenade områden och/eller pågående verksamheter. Ett annat grundläggande arbetsområde för en vattenrådgivare/koordinator är att stimulera återskapandet av våtmarker och övriga sätt att öka grundvattentillgången på ön.

Miljöpartiet vill därför bevilja följande tillskott på miljö och klimatområdet

- 1 miljon för arbetet med PM10
- 0,4 miljon för en VA-rådgivare
- 1,4 miljon för att inrätta en vattenrådgivare/koordinator
- 10 miljoner till en regionövergripande klimatpott
- 3 miljoner till plan och geografisk information

Satsningar på skolan

Elevantalet minskar kraftigt under de kommande åren och det innebär att skolan kommer få mindre pengar i resursfördelningsmodellen. Samtidigt så har Region Gotland stora problem med kompetensförsörjningen och att ge barnen en likvärdig utbildning. Det är anmärkningsvärt att vi trots hög andel barn som är inskrivna i förskolan och i fritidsverksamheten ändå har ett stort antal barn som inte klarar grundskolan och kommer in på gymnasiet. Region Gotland behöver göra mer för att möta barnens behov och se till att alla barn får en likvärdig utbildning.

Barn har olika behov och behöver olika förutsättningar för sitt lärande. Vi anser att det är viktigt att varje elev får en så bra lärmiljö som möjligt. Antalet elever med behov av anpassad skola ökar. Vi ser att det är viktigt för varje elev och för hela det gotländska samhället att möta de behoven.

Barn- och elevhälsan har ett otroligt viktigt uppdrag att arbeta förebyggande och hälsofrämjande och trots att det är så viktigt så har barn- och elevhälsan svårt att klara av sitt huvudsakliga uppdrag. När barnantalet minskar så minskar också barn- och elevhälsans ram och därför vill vi ge **2,7 miljoner** till barn- och elevhälsan.

Miljöpartiet vill därför bevilja följande tillskott till Barn och utbildningsförvaltningen:

- 1,5 miljoner för att möta upp behoven av att kompetensutveckla befintlig personal
- 4,5 miljoner för att höja grundbeloppet i förskolan
- 3,4 miljoner för utökning av antalet platser på Heden
- 13 miljoner för att höja grundbeloppet i förskolan
- 2,7 miljoner för att finansiera speciallärare, fysioterapeut och extra resurser inom barn- och elevhälsans verksamhet
- 4,3 miljoner i ramtillskott för specialskjutsar

Gymnasiet och vuxenutbildningen

Lärande sker genom hela livet. Genom utbildning och bildning stärker vi hela samhället och ser till att fler kan bidra mer till vår gemensamma välfärd. Under 2024 var introduktionsprogrammet det största programmet på Wisbygymnasiet. Antal elever som saknar gymnasiebehörighet har dubblats och därför välkomnar Miljöpartiet satsningen på ett resurscentrum som gymnasieskolan vill göra. För att möta elevers varierande behov och stärka deras studieresultat och välmående. Våra gymnasieungdomar är en viktig pusselbit i vår alltmer brådskande kompetensutmaning och det är viktigt att vi satsar på våra unga gotlänningar och att de klarar gymnasiet och kommer ut på arbetsmarknaden.

Vuxenutbildning och folkhögskolor spelar också en avgörande roll för livslångt lärande, omställning i arbetslivet och social hållbarhet. De ger människor en andra chans till utbildning, stärker demokratin och bidrar till att möta arbetsmarknadens kompetensbehov – inte minst i tider av omställning och brist på arbetskraft inom flera yrken. Miljöpartiet värnar dessa utbildningsformer som en viktig del av Gotlands utveckling

Miljöpartiet vill därför bevilja följande tillskott till Gymnasie- och vuxenutbildningsförvaltningen:

- 2,2 miljoner för att inrätta ett resurscentrum på gymnasieskolan
- 0,6 miljoner till elevhälsan på gymnasiet
- 0,6 miljoner till arbetsliv och etablering
- 2,5 miljoner lärcentrum högre utbildning
- 0,7 miljoner för att klara av hyreshöjningen på folkhögskolan i Fårösund

Kultur och fritid - en investering i gotlänningarnas välmående

Miljöpartiet vill se en kraftfull satsning på kultur- och fritidsområdet på hela Gotland. En levande och tillgänglig kultur- och fritidssektor stärker inte bara gotlänningarnas välbefinnande och delaktighet, utan bidrar även till Gotlands attraktivitet, sammanhållning och långsiktiga hållbarhet. I en tid när regeringen genomför allvarliga nedskärningar i kulturpolitiken krävs att Region Gotland tar ansvar för att säkra ett rikt kulturliv och meningsfull fritid för alla – särskilt barn och unga.

Vi ser det därför som avgörande att Region Gotland snarast återupptar arbetet med att inrätta en särskild kultur- och fritidsnämnd, vilket Regionstyrelsen redan beslutade den 26 oktober 2022 (RS §345). Denna nämnd behövs för att samla ansvar, skapa politisk tydlighet och långsiktig strategi för hela området. Arbetet med att förverkliga detta bör återupptas senast under 2025, med målet att nämnden ska vara på plats senast 2027.

Ett prioriterat område för Miljöpartiet är ungas rätt till kultur och meningsfull fritid. Vi vill därför att arbetet med Ungkulturhuset i Solbergabadet inleds snarast genom att projekteringen påbörjas under 2026. Gotland saknar idag ett självklart nav för ungas kulturutövande och en plats för gotlänningarna att ta del av kulturlivet på ön – något som är centralt för såväl det fria kulturlivet som för gotlänningarnas välmående.

Vi föreslår också att **1,5 miljoner** avsätts för att säkra driften av ishallar på landsbygden, som är viktiga mötesplatser och motionsanläggningar för många barn, unga och familjer.

Det nya stödsystemet för kultur- och fritidsföreningar kommer att innebära förbättrade och mer rättvisa villkor för Gotlands ideella föreningsliv. Vi vill avsätta **3,5 miljoner** kronor till att förverkliga detta under 2026, så att fler föreningar får möjlighet att ta del av stöd för sin verksamhet.

Miljöpartiet ser också att det är av största vikt att vi tillsätter en friluftssamordnare för att säkerställa utvecklingen och bevarandet av det gotländska friluftslivet.

Miljöpartiet vill därför bevilja Regionstyrelseförvaltningen följande tillskott:

- 1 miljon för inrättandet av en friluftssamordnare
- 1,5 miljoner för att påbörja projektering av Ungkulturhuset i Solbergabadet
- 0,7 miljoner till Island Games
- 3,5 miljoner för att inrätta det nya stödsystemet för kultur

Landsbygdsutveckling

Finansiering av landsbygdsutveckling

Landsbygden på Gotland får alltid proportionellt sett en för liten del av regionens budget, såväl vad gäller investeringar som driftsbudget. De mindre tätorterna får mindre del av olika satsningar, återvinningscentraler stängs och lokala utvecklingsbolag har svårt att få hjälp med finansiering av regionen. Samtidigt har det funnits medel i regionens budget som inte använts pga. brist på idéer och strategier för landsbygdsutveckling.

Miljöpartiet ställer sig därför bakom finansieringen av en modell för landsbygdsutveckling, exempelvis Bygdsam, som förhoppningsvis kan samordna och stödja landsbygdsutvecklingen på Gotland. Det är dock viktigt att det inte bara är kommersiell verksamhet som kommer att stödjas, ett brett anslag för utveckling på landsbygden behöver tas.

Vården

Hälso- och sjukvården brottas med stora utmaningar i sin kompetensförsörjning och med ekonomin. För att klara att upprätthålla en god hälso- och sjukvård samtidigt som vi klarar ekonomin så behövs det stora tillskott från staten och en särskild ö-politik som bemöter våra speciella förutsättningar som vi har på Gotland just för att vi är en ö och en kommun och region i ett. Våra gemensamma ansträngningar att uppvakta staten har hittills inte gett något resultat. Miljöpartiet menar dock att vi som politiska partier inte kan låta bli att ge sjukvården medel för kostnadsökningar och utveckling i väntan på en annan lösning.

Miljöpartiet har valt att ge full kostnads kompensation för ökade hyreskostnader, kapitalkostnader och för ett nytt journalsystem Dessa kostnader riskerar annars att gå ut över en redan hårt ansträngd förvaltning och sjukvård. Sammanlagt lägger Miljöpartiet **11,5 miljoner** mer än majoriteten på vården.

Miljöpartiet beviljar därför Hälso- och sjukvårdsförvaltningen medel enligt följande:

- 10 miljoner till nytt journalsystem
- 2,5 miljoner till nytt tvättavtal
- 12,9 miljoner för hyreskostnader
- 6,5 miljoner för ökade kapitalkostnader

Social- och äldreomsorg

Inom omsorgen på Gotland finns stora behov, inte minst inom LSS-verksamheten som ju är lagstyrd och inte kan effektiviseras i någon större utsträckning. Dessa kostnader kan alltså inte undvikas. LSS-verksamheten har varit underfinansierad under flera år. Det innebär att andra delar av socialnämndens verksamhet har finansierat den, vilket inte är rimligt. En stark välfärd är centralt för ett hållbart samhälle. Vi skjuter därför till **45 miljoner** kronor till LSS-verksamheten.

Miljöpartiet vill därför bevilja följande tillskott till Socialförvaltningen:

- 2 miljoner till stödboende skadligt bruk och beroende
- 2 miljoner till avhopparverksamheten
- 45 miljoner till LSS-verksamheten, för att ge verksamheten en realistisk budget

Långsiktiga hållbara satsningar kräver en skattehöjning

Gotland har en unik situation i och med att vi är både kommun och region, med allt vad det innebär i form av ansvar för gotlänningarna från vaggan till graven. Detta innebär också att Region Gotland har större ekonomiska utmaningar än andra kommuner och allt detta skall bäras av en folkmängd på cirka 60 000 människor och ännu färre skattebetalare.

Vi har även ett stort ansvar för öns miljö och sociala hållbarhet och därför har Miljöpartiets budget i högre grad än majoritetens tagit ansvar för alla dessa aspekter.

I Miljöpartiets budget väljer vi att ge:

- 32 miljoner till grundskolan
- 7 miljoner till gymnasie och vuxenutbildningen
- 66 miljoner till socialförvaltningen
- 8,7 miljoner till kultur och fritid
- 14,2 miljoner till området klimat och miljö

Miljöpartiet vill sammantaget nu tillföra ett ramtillskott på 192,5 miljoner kronor för ökade satsningar på klimat, utbildning, välfärd och demokrati på Gotland.

Vår föreslagna budget är i balans och vår föreslagna skattehöjning på 25 öre ger vår budget ett positivt resultat på 26 miljoner kronor som ekonomisk buffert för kommande år.

Skattesats

Miljöpartiet föreslår:

att en kommunal inkomstskatt utdebiteras år 2026 med kronor 33:85 per skattekrona.

Driftbudget 2026 (mnkr)	Miljöpartiet Budget juni	Miljöpartiet Budgetavstäm.
Personalkostnadskompensation		
Generell personalkostnadskompensation 3 %	130,0	130,0
Summa personalkostnadskompensation	130,0	130,0
Resursfördelningsmodeller		
Resursfördelningsmodell BUN	-25,4	-25,4
Resursfördelningsmodell GVN	20,4	20,4
Resursfördelningsmodell SON	29,2	29,2
Resursfördelningsmodell HSN	56,6	56,6
Summa resursfördelningsmodell	80,8	80,8
Externa avtal och interna prishöjningar		
Externa avtal	44,3	44,3
Interna priser regionstyrelseförvaltningen	5,4	5,4
Interna priser teknikförvaltningen (försörjningsavdelningen)	3,6	3,6
Förändring internhyra (3,6 %)	16,2	16,2
Driftskostnader exploatering	1,1	1,1
Summa externa avtal och interna priser	70,6	70,6
Ramtillskott		
Utveckling AI	0,50	0,50
IT	4,00	4,00
Drift ishallar Hemse och Slite	1,50	1,50
Drift och hyra fritidsanläggningar	0,50	0,50
Räddningstjänsten	3,00	3,00
Energicentrum/energirådgivning	0,16	0,16
Särskild kollektivtrafik	7,30	7,30
Ötkade resurser exploatering och ökat bostadsbyggande	1,60	1,60
Skötsel av klintkanten Visby innerstad	0,30	0,30
Kapitalkostnader samhällsprojekt	9,00	9,00
Blått centrum Vattenrådgivare/koordinator	1,40	1,40
Bygglov - effektivitet och förstärkning	3,00	3,00
Plan och geografisk information	3,00	3,00
Arbete med PM10	1,00	1,00
Miljö- och livsmedel (alkoholhantering)	1,00	1,00
VA-rådgivare	0,40	0,40
Exploatering och samhällsbyggnad	2,00	2,00
Förskola förstärkning	7,90	7,90
Grundskola inkl anpassad skola	13,00	13,00
Barn- och elevhälsan	2,70	2,70
Kompetensförsörjning, gemensamt	1,50	1,50
Säkerhet och beredskap, skolorganisationen	1,00	1,00
Skolskjuts och specialskjutsar	4,30	4,30
Skolbibliotek	2,50	2,50
Vuxenutbildning, Lärcentrum	2,50	2,50
Folkhögskolan, Enter	0,70	0,70
Arbetsliv och etablering	0,65	0,65
Wisbygymnasiet	2,20	2,20
Barn- och elevhälsan	0,60	0,60
Inrätta stödboende skadligt bruk o beroende	9,40	9,40
LSS-verksamheten	45,00	45,00
Avhopparverksamhet	2,00	2,00
Nytt journalsystem - kvalitet i införande	10,00	10,00
Nytt avtal tvätt	2,50	2,50
Hyresökning akutmottagning och bårhus	2,50	2,50
Hyra havspaviljongen	10,40	10,40
Ökade kapitalkostnader	6,50	6,50
Tillsättande av friluftssamordnare	1,00	1,00
Kultur och fritidsnämnd o Förv. till 2027	2,00	2,00
Klimat- och miljöpott till bidragsbyrå	10,00	10,00
Antagande och implementering av nytt stödsystem på fritidsområdet	3,15	3,15
Ungkulturhus Solberga	1,50	1,50
Verksamhetsstöd för genomförande av Island Games 2031	0,70	0,70
Finansiering arbetsmodell för landsbygdsutveckling	0,90	0,90
Satsningar efter budgetavstämning		
Tillsättande av demokratiutvecklare		1,20
Valnämnd		1,76
Fokus O-politik och kommunikationer		1,25
Konstmuseet förprojektering		1,50
Summa ramtillskott	186,8	192,5
Reavinster o exploatering	-20,0	-20,0
Skattehöjning med 25 öre per skattekrone till 33,85	-37,5	-37,5
Summa förändring budget 2026	410,7	416,4
Budgeterat resultat 2026	31,7	26,0

Sverigedemokraterna Gotland Kompletterande budget 2025–2026

Ett hållbart Gotland för framtiden

Innehållsförteckning

1. Inledning – Ansvar och prioritering
2. Ekonomiskt läge
3. Regionstyrelsen
4. Hälso- och sjukvårdsnämnden
5. Socialnämnden
6. Barn- och utbildningsnämnden
7. Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden
8. Kultur och fritid
9. Tekniska nämnden
10. Miljö- och byggnämnden
11. Beredskap, IT och ö-förutsättningar
12. Sammanfattning
 - Bilaga 1 – Sifferdel (drift, investeringar, resultatmål)
 - Bilaga 2 – Förtydligade budgetposter
 - Bilaga 3 - Nyckeltal och målnivåer

1. Inledning – Ansvar och prioritering

Gotland står inför en ekonomisk utmaning där delårsrapporten visar ett resultat på omkring 55 miljoner kronor, men också en låneskuld som närmar sig en miljard. Likviditeten har minskat och självfinansieringsgraden ligger nu på 75 procent vilket i praktiken betyder att investeringarna finansieras med lån i stället för med egna medel. I vår budget tar vi ansvar för helheten och använder pengarna mer effektivt. Vi prioriterar välfärd före prestige och bygger en ekonomi som håller över tid.

Prioriteringar:

- Stabil ekonomi med tydligt resultatmål och lägre lånebehov.
- Kärnverksamhet före nya projekt och symbolinvesteringar.
- Ansvar och transparens i hur regionens pengar används.

2. Ekonomiskt läge

Region Gotlands delårsrapport pekar på ökande kostnader och högre ränteutgifter samtidigt som flera projekt saknar tydlig koppling till den dagliga verksamheten. Om utvecklingen fortsätter riskerar låneskulden att överstiga 1,2 miljarder kronor under 2026.

Sverigedemokraterna Gotlands Mål är att nå full självfinansiering och samtidigt stärka soliditeten och föreslår därför en investeringsnivå på 550 miljoner kronor vilket motsvarar regionens egen finansieringsförmåga. Resultatreserven förstärks med 10 miljoner kronor för att skapa utrymme för oförutsedda ränte och prisförändringar.

Den här inriktningen skapar balans där den fastställda ramen hålls men sätter fokus på det som verkligen behövs i verksamheten.

Prioriteringar:

- Självfinansieringsgrad på minst 100 procent.
- Resultatmål 60 miljoner kronor för att skapa marginal mot ränterisker.
- Starkare soliditet och bättre likviditet utan att höja skatten.

3. Regionstyrelsen

Regionstyrelsen ansvarar för styrningen av hela organisationen och har därmed en avgörande roll för hur väl regionens resurser används. Under senare år har de centrala stödfunktionerna vuxit snabbare än verksamheterna, samtidigt som sjukfrånvaron ökat och många chefer upplever att de inte har tid att vara närvarande i vardagen.

Vi vill flytta fokus från nya projekt och överbyggnad till tydligare styrning och bättre arbetsmiljö där regionstyrelsen får i uppdrag att samordna och effektivisera lednings och stödfunktioner genom bättre planering, uppföljning och digitalisering. Det handlar inte om att minska personalen utan om att använda kompetensen där den gör mest nytta.

Regionstyrelsen behöver genomföra en riktad satsning på ledarskap, med fokus på chefernas arbetsvillkor och stöd. Våra arbetsledare ska få bättre förutsättningar, mindre personalgrupper och tydligare stöd i sitt uppdrag. Ett gott ledarskap är avgörande för att minska sjukfrånvaro och skapa en hållbar arbetsmiljö.

Prioriteringar:

- Effektivisering av lednings- och stödfunktioner motsvarande 30 miljoner kronor.
- Gemensamma systemstöd och bättre uppföljning av centrala projekt.
- Riktad satsning på ledarskap i första linjen för att minska sjukfrånvaro.

4. Hälso- och sjukvårdsnämnden

Vi vill prioritera vårdens kärna framför nya projekt där målet är att hålla i det som redan finns och att använda pengarna där de gör störst skillnad för patienter och personal. Därför är det viktigt att alla satsningar i vården följs upp öppet, med tydliga redovisningar av resultat och tillgänglighet.

Vårdgaranti och bemanningssiffror ska redovisas löpande så att både politiker och medborgare kan följa utvecklingen så att förtroendet för vården byggs med öppenhet och tydliga resultat, inte genom fler organisationsförändringar.

Prioriteringar:

- 10 miljoner till psykiatri och missbruksvård samt 5 miljoner till bemanning och vårdplatser.
- Minskad användning av hyrpersonal och bättre kontinuitet i vården.
- Öppen redovisning av tillgänglighet, vårdgaranti och bemanning.

5. Socialnämnden

Socialnämnden håller en stabil ekonomi med utrymme för riktade förstärkningar där de verkligen behövs. Det är viktigt att stärka verksamheter som gör konkret skillnad i människors vardag och fortsätta arbeta för snabbt stöd, korta väntetider för hjälpinsatser i hemmet. Det gäller framför allt skyddat boende, hemtjänst och mobila team inom äldreomsorg och psykiatri.

Vi vill också förbättra samordningen mellan socialtjänst, primärvård och ideella aktörer, det behövs tätare samarbete för att människor inte ska falla mellan stolarna. Vi gör dessa satsningar utan att bygga ut administrationen, tanken är att resurserna ska nå verksamheten direkt.

Prioriteringar:

- 10 miljoner till skyddat boende, hemtjänst och mobila team.
- Förbättrad samverkan mellan socialtjänst, primärvård och ideella aktörer.
- Ingen ökad administration – mer resurser till direkt verksamhet.

6. Barn- och utbildningsnämnden

Skolans uppdrag är att ge alla barn möjlighet att lyckas, oavsett bakgrund eller bostadsort, men Gotland har i dag ett högt kostnadsläge inom skolan där resultaten varierar stort mellan olika skolor. Många lärare upplever också en tung administrativ börda som tar tid från undervisningen.

I vår budget förstärker vi elevhälsan med fem miljoner kronor för små skolor, ett riktat tillskott för att skapa tryggare och mer stabila lärmiljöer.

Vi vill också minska lärarnas administrativa belastning där målet är att frigöra minst en femtedel av deras arbetstid till undervisning och planering genom gemensamma stödfunktioner och bättre systemstöd. Skolan ska vara en plats för kunskap, inte dokumentation och fokus ska ligga på elevernas utveckling, inte på pappersarbete.

Prioriteringar:

- 5 miljoner till elevhälsa, särskilt stöd och små skolor.
- Minskad administration – mer tid till undervisning och planering.
- Jämnare kvalitet mellan skolor oavsett geografi.

7. Gymnasie och vuxenutbildningsnämnden

Gymnasie och vuxenutbildningen har en viktig roll i att trygga kompetensförsörjningen på Gotland. Behovet av yrkesutbildad personal inom vård, teknik och bygg är stort, men utbudet av utbildningar matchar inte alltid efterfrågan.

Vi lägger fokus på utbildningar som leder till arbete med målet att utbudet ska planeras utifrån arbetsmarknadens behov och stärka samarbetet mellan regionen, näringslivet och utbildningsanordnarna så att fler elever får praktikplatser och jobb efter avslutad utbildning.

För vuxenutbildningen vill vi se flexibla former som gör det möjligt att kombinera studier med arbete där satsningar på kortare yrkesutbildningar och omskolning ska prioriteras framför teoretiska kurser utan tydlig yrkesinriktning.

Prioriteringar:

- Yrkesutbildningar och kortare omskolningar prioriteras.
- Planering utifrån arbetsmarknadens behov.
- Stärkt samarbete mellan region, företag och utbildningsanordnare.

Kultur och fritid

Kultur och idrott är viktiga för gemenskap och välmående, men utvecklingen har gått snett. Kultursektorn har vuxit snabbare än vård, skola och omsorg, och nya projekt har startats utan hållbar finansiering. Det behövs en tydligare styrning, där pengarna används till verksamheter som människor faktiskt har glädje av.

Vi vill förstärka föreningslivet och prioritera verksamheter som stärker både barn, unga och äldre. Föreningar som bidrar till gemenskap, rörelse och psykisk hälsa ska prioriteras, särskilt utanför Visby där utbudet är mindre.

Underhåll av idrotts och kulturfastigheter ska samordnas med tekniska nämnden för att minska kostnaderna och frigöra resurser till själva verksamheten. Den här inriktningen värnar kultur, idrott och gemenskap men sätter ekonomiskt ansvar först.

Prioriteringar:

- Stopp för nya konst- och kulturprojekt utan finansiering.
- 5 miljoner till föreningsliv för barn, unga och äldre.
- Samordnat underhåll av anläggningar med tekniska nämnden.

9. Tekniska nämnden

Tekniska nämnden ansvarar för stora delar av regionens fastigheter, infrastruktur och anläggningar. Det är verksamheter som påverkar både trygghet, ekonomi och vardag för alla gotlänningar. Kostnaderna har ökat snabbt, särskilt för nybyggnationer och många befintliga anläggningar har eftersatt underhåll.

Sverigedemokraterna Gotland har som mål att säker drift ska gå före nya projekt och nya investeringar och alltid utvärderas mot hela livscykelkostnaden innan beslut. Det är inte hållbart att bygga nytt medan äldre anläggningar förfaller eller blir dyrare att reparera i efterhand.

Det ska vara enkelt: vi underhåller det vi har, och vi bygger nytt först när det finns ett tydligt behov och en långsiktig finansiering.

Prioriteringar:

- Underhåll och säker drift prioriteras framför nybyggnation.
- Investeringsbeslut ska grunda sig på hela livscykelkostnaden.
- Energieffektivisering och återbruk som standard i regionens fastigheter.

10. Miljö- och byggnämnden

Tillståndprocesser, bygglov och miljöprövningar påverkar i praktiken hur lätt det är att leva, bygga och driva företag på Gotland. Under senare år har handläggningstiderna ökat, och många upplever att regelverket tillämpas olika beroende på ärende och plats.

Vi vill ge nämnden uppdraget att korta handläggningstiderna och förenkla bygglovsprocessen, särskilt för landsbygdsboende och småföretag. Det ska vara möjligt att bygga och utveckla utan onödiga hinder och väntetider.

Vi vill också se en mer proportionerlig tillsyn där resurserna ska riktas mot faktiska miljörisker och brister, inte mot överdriven byråkrati. Företag och privatpersoner ska mötas med rådgivning och tydliga besked, inte med osäkerhet och rundgång.

Tillståndprocessen måste stödja utveckling men ändå stå upp för miljö och säkerhet, det kräver tydliga prioriteringar och en myndighetskultur som ser lösningar snarare än problem.

Prioriteringar:

- Förenklad bygglovsprocess och kortare väntetider.
- Tillsyn med fokus på verkliga miljörisker, inte byråkrati.
- Mer rådgivning och lösningsinriktat arbetssätt.

11. Beredskap, IT och ö-förutsättningar

Gotland har ett särskilt ansvar för beredskap och försörjning, ett avbrott i el, kommunikationer eller transporter påverkar hela samhället snabbt, och händelserna det senaste året visar att säkerheten inte kan tas för given. Cyberangreppet mot regionens arbetsmiljösystem är ett tydligt exempel på det.

Vi stärker arbetet med både IT-säkerhet och civil beredskap. Fyra miljoner kronor avsätts till åtgärder som ökar driftsäkerheten, skyddar känsliga system och förbättrar krisorganisationen.

Det handlar inte bara om teknik utan också om samordning och utbildning.

Regionen ska också fortsätta satsa på kris och beredskap och arbeta för en samlad ö-lägesanalys som omfattar energi, transporter, livsmedel och vårdberedskap. Vi behöver veta var riskerna finns och hur de kan hanteras.

Prioriteringar:

- 4 miljoner till IT-säkerhet och civil beredskap.
- Samlad ö-lägesanalys för energi, transporter och vårdkedjor.
- Tydligare ansvar och samordning vid kris.

12. Sammanfattning

Sverigedemokraterna Gotland vill ta ansvar och inte lova mer, utan använda våra resurser bättre.

Gotland behöver inte fler planer, utan en styrning som sätter verksamheten före byråkratin.

Prioriteringarna bör vara vård, omsorg, skola och trygghet framför nya projekt och växande administrativa kostnader.

Regionens ekonomi måste byggas på stabilitet, inte lån och resurserna ska användas rätt så att de räcker längre och gör skillnad i vardagen för vare gotlänning.

Sverigedemokraterna Gotland står för ordning och ansvar, för en region som tar hand om sin personal och fokuserar på sitt uppdrag. Vi säger nej till symbolpolitik och prestigeprojekt som kostar mer än de ger.

Vårt mål är enkelt: ett Gotland som fungerar, där trygghet, omsorg och kvalitet kommer före dyra visioner.

Prioriteringar:

- Resultat 60 miljoner kronor och full egenfinansiering av investeringar.
- Minskad låneskuld med 200 miljoner kronor jämfört med regionens plan.
- Ingen skattehöjning – resurserna används bättre, inte mer.

Bilaga 1 – Sifferdel (drift, investeringar och resultatmål)

Driftbudget per nämnd 2026 (mnkr)

Nämnd / verksamhetsområde	Antagen ram 2026	Förändring	Ny SD-ram 2026
Regionstyrelsen	1 060	−30	1 030
Hälso- och sjukvårdsnämnden	3 835	+15	3 850
Socialnämnden	1 470	+10	1 480
Barn- och utbildningsnämnden	1 245	+5	1 250
Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden	455	0	455
Kultur och fritid	215	+5	220
Tekniska nämnden	450	0	450
Miljö- och byggnämnden	120	0	120
Gemensamma poster och reserver	−55	−5	−60
Summa drift	8 295	0	8 295

Kommentar:

Den totala driftramen hålls oförändrad. Effektiviseringar inom regionstyrelsen finansierar satsningar på vård, omsorg, utbildning och beredskap.

Investeringsbudget 2026 (mnkr)

Post	Antagen nivå	SD-förslag	Förändring
Investeringsram	750	550	−200
Finansiering med egna medel	563	550	−13
Nyupplåning	187	0	−187

Kommentar:

Investeringsnivån sänks till 550 mnkr för att nå full egenfinansiering och bromsa låneökningen. Nya projekt ska finansieras inom befintliga ramar.

Resultat och finansiering

Nyckeltal	Antagen nivå 2026	SD-förslag
Resultat (mnkr)	55	60
Självfinansieringsgrad (%)	75	100
Låneskuld vid årets slut (mnkr)	1 266	1 066
Soliditet inkl. pension (%)	5,9	6,0
Likviditet (mnkr)	385	390
Räntekostnad (2 – 3 %)	23 – 32	23 – 27
Skattesats	33:10	33:10 (oförändrad)

Kommentar:

Resultatet stärks med 5 mnkr jämfört med antagen budget. Ingen skattehöjning föreslås. Låneskulden minskar med cirka 200 mnkr jämfört med regionens nuvarande plan.

Bilaga 2 – Förtydligade budgetposter (mnkr)

Område	Förändring	Förklaring
Regionstyrelsen	-30	Effektivisering av lednings- och stödfunktioner. Samordnade stödsystem, färre dubbla projekt.
Hälso- och sjukvårdsnämnden	+15	Förstärkning till psykiatri, missbruksvård och vårdplatser i dygnet-runt-verksamheter.
Socialnämnden	+10	Skyddat boende, mobila team och förstärkt äldreomsorg i hemmet.
Barn- och utbildningsnämnden	+5	Elevhälsa, särskilt stöd och små skolor.
Gymnasie- och vuxenutbildning	0	Oförändrad ram – fokus på yrkesutbildningar och arbetsmarknadsanpassning.
Kultur och fritid	+5	Förstärkt föreningsliv och idrottsverksamhet för alla åldrar. Paus för nya konst- och kulturprojekt.
Tekniska nämnden	0	Underhåll och energieffektivisering prioriteras. Nya projekt kräver full finansiering.
Miljö- och byggnämnden	0	Kortare handläggningstider och förenklad bygglovsprocess.
Beredskap och IT	+4	Cybersäkerhet, civil beredskap och ö-lägesanalys för energi och transporter.
Resultatreserv	-9	Buffert för ränte- och prisförändringar.
Summa netto	0	Finansiering inom befintlig ram.

Bilaga 3 – Nyckeltal och målnivåer 2026–2028

Nyckeltal	Utfall 2024	Prognos 2025	SD förslag 2026	Mål 2027	Mål 2028	Kommentar
Resultat (mnkr)	70	55	60	65	70	Stabilt positivt resultat som följer målet om god ekonomisk hushållning.
Resultatmål (% av skatter + bidrag)	1,0	0,8	0,8	0,9	1,0	Successiv förstärkning av resultatnivån.
Investeringsnivå (mnkr)	750	750	550	575	600	Full egenfinansiering, långsamt återtag av investeringsnivå.
Självfinansieringsgrad av investeringar (%)	103	75	100	100	100	Bibehållen balans mellan drift och investering.
Låneskuld vid årets slut (mnkr)	850	976	1 066	1 090	1 100	Begränsad lånetillväxt tack vare lägre investeringsnivå.
Soliditet inkl. pension (%)	4,6	5,9	6,0	6,1	6,2	Liten men stabil förbättring över planperioden.
Likviditet (mnkr)	380	385	390	400	410	Oförändrat god likviditet.
Räntekostnader (mnkr)	19	21	23–27	24–28	26–30	Beräknat vid 2–3 % ränta.
Skattesats (kr)	33:10	33:10	33:10	33:10	33:10	Oförändrad under planperioden.
Personalkostnadsökning (%)	3,0	3,4	3,0	3,0	3,0	Enligt centrala avtal.

Sjukfrånvaro (%)	6,2	6,5	6,4	6,3	6,2	Minskning genom bättre chefstöd och arbetsmiljö.
-------------------------	-----	-----	------------	-----	-----	--

Kommentar:

De ekonomiska målen för 2026–2028 följer en stabil och försiktig linje.

Målet är att stärka regionens soliditet och behålla balans mellan drift och investering utan skattehöjningar.

Investeringarna hålls på en nivå som regionen själv kan finansiera, och låneskulden ska inte överstiga 1,1 miljard kronor under planperioden.